

8
Sınıf

IQ

TÜRKÇE

SORU KÜTÜPHANESİ

VIDEO
ÇÖZÜM

MOBİL
KÜTÜPHANE

AKILLI
TAHTA

PARAF YAYINLARI

Hedefine Paraf At

IQ TÜRKÇE SORU KÜTÜPHANESİ

Bu kitabın tüm hakları Paraf Yayınları'na aittir.

Kitabın tamamının ya da bir kısmının elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

© Copyright Paraf Yayınları - 22VIII-I

ISBN

978-605-7806-74-1

Yayın Danışmanı

Cihat B. Balı

Dizgi - Grafik

Paraf Yayınları Dizgi - Grafik Ekibi

İletişim Bilgileri

Paraf Yayınları

Merdivenköy Mah. Bora Sok. No: 1 Kat: 15

Nidakule, Göztepe / Kadıköy / İstanbul

Telefon: (0850) 480 40 94 – (0216) 354 38 39

Faks: (0216) 354 38 36

Basım Yeri

WPC Matbaacılık

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad.

No:17/1 34522 Kiraç - Esenyurt /İSTANBUL

Tel : 0212- 886 83 30

Faks : 0212- 886 83 60

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dînin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Akif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Paraf Yayınları olarak büyük bir titizlikle hazırladığımız 8. SINIF IQ TÜRKÇE SORU KÜTÜPHANESİ'ni sunmanın heyecanını ve mutluluğunu yaşamaktayız.

Paraf Yayınları olarak kitabı hazırlarken "MEB Türkçe Dersi Kazanımları"nı ve geçmiş yıllarda MEB'in sorduğu tüm soruları ayrıntılı biçimde inceledik. Kitaptaki soruların, form ve içeriklerinin bu sınavlara yakın ya da benzer olmasına özen gösterdik.

Yoğun bilgilerin öğretiminde tümevarım yönteminin etkili olduğunu deneyerek gördük. Bu yüzden kitabı da bu yöntemle hazırladık. Önce konuları "Ünite Testleri" şeklinde alt başlıklara ayırdık. Sonra EBA'ya uyumlu "Ünite Geliştirme Testleri"ne yer verdik. Son aşamada Süper Testlerle konuyu iyice kavramanızı istedik.

Ayrıca kitaba "Baştan Sona Testleri" adı altında kendisinden önceki üniteleri kapsayacak testler koyduk. Bu testlerle önceki ünitelerin unutulmasının önüne geçilmesini, böylece bilgilerin sürekli canlı kalmasını istedik.

Kitabın hazırlanmasında fikirleriyle yol gösteren Cihat B. BALI'ya, kitabın düzenlenmesinde ciddi emek harcayan Aydın ÇETİN'e çok teşekkür ederiz.

Unutmayın! Siz amacınıza ulaşırsanız biz de amacımıza ulaşmış olacağız.

PARAF YAYINLARI

Görüş ve Değerlendirmeleriniz için:

yazar@parafyayincilik.com

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1: FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

İsim - Fiil	9
Sıfat - Fiil.....	11
Zarf - Fiil (Bağ - Fiil / Ulaç)	13
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	17
SÜPER TEST	27

ÜNİTE 2: SÖZCÜKTE ANLAM

Çok Anlamlılık	29
Kalıplaşmamış Söz Grupları.....	33
Gerçek ve Mecaz Anlamlı Sözcükler	37
Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler	39
Yakın Anlamlı Sözcükler	41
Zıt (Karşıt) Anlamlı Sözcükler	43
Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler	45
Terim Anlamlı Sözcükler	47
Nicel ve Nitel Anlamlı Sözcükler	49
Somut ve Soyut Anlamlı Sözcükler	51
İkilemeler - Yansıma Sözcükler - Genel ve Özel Anlamlı Sözcükler	53
Söz Sanatları	55
Deyimler	59
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	63
SÜPER TEST	67
BAŞTAN SONA.....	69

ÜNİTE 3: CÜMLENİN ÖGELERİ

Cümlelerin Temel Ögeleri: Yüklem	73
Cümlelerin Temel Ögeleri: Özne.....	75
Cümlelerin Yardımcı Ögeleri: Nesne	77
Cümlelerin Yardımcı Ögeleri: Yer Tamlayıcısı.....	79
Cümlelerin Yardımcı Ögeleri: Zarf Tamlayıcısı.....	81
Cümlede Ara Söz - Cümlede Vurgu	83
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	85
SÜPER TEST	91
BAŞTAN SONA.....	93

ÜNİTE 4: CÜMLEDE ANLAM

Öznel ve Nesnel Anlatımlı Cümleler	99
Neden-Sonuç Cümlesi, Amaç-Sonuç Cümlesi, Koşul-Sonuç Cümlesi	101
Cümle Yorumlama	103
Cümle Oluşturma, Cümle Tamamlama, Cümle Birleştirme	107
Doğrudan ve Dolaylı Anlatım, Duygusal ve Abartılı Anlatım	109

İÇİNDEKİLER

Cümlede Kavramlar	111
Cümlede Duygular	115
Atasözü Ve Özdeyiş	117
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ	119
SÜPER TEST	125
BAŞTAN SONA	127

ÜNİTE 5: PARÇADA ANLAM

Konu, Başlık, Anahtar Kavram	135
Ana Düşünce, Şiirde Ana Duygu	137
Yardımcı Düşünce	141
Hikâyenin Unsurları - Anlatıcı	145
5N 1K - Geçiş ve Bağlantı İfadeleri	147
Duyular - Duygular - Karakter	149
Medya Metinlerini Yorumlama	151
Metinler Arası Karşılaştırma	153
Soru - Cevap	155
Metinle İlgili Sorulara Cevap Verme	157
Metnin Giriş, Gelişme, Sonuç Bölümleri	161
Metin Tamamlama	163
Metin Oluşturma	165
Metnin Anlam Akışını Bozan Cümle - Metne Cümle Yerleştirme - Metni İkiye Bölme	167
Anlatım Teknikleri	169
Düşünceyi Geliştirme Yolları	171
Metnin Dil ve Anlatım Özellikleri	173
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ	175
SÜPER TEST	181
BAŞTAN SONA	183

ÜNİTE 6: SÖZEL MANTIK - GÖRSEL OKUMA

Sözel Mantık	191
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ	193
Görsel Yorumlama, Tablo - Grafik Okuma	201
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ	203
SÜPER TEST	215
BAŞTAN SONA	219

ÜNİTE 7: FİİLDE ÇATI

Özne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller	227
Nesne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller	229
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ	231
SÜPER TEST	239
BAŞTAN SONA	241

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 8: CÜMLE TÜRLERİ

Yüklem Türlüne ve Yerine Göre Cümleler.....	251
Anlamına Göre Cümleler	253
Yapısına Göre Cümleler.....	255
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	259
SÜPER TEST	267
BAŞTAN SONA.....	269

ÜNİTE 9: ANLATIM BOZUKLUKLARI

Dil Bilgisi Yönünden Anlatım Bozuklukları.....	279
Anlam Yönünden Anlatım Bozuklukları.....	285
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	287
SÜPER TEST	293
BAŞTAN SONA.....	295

ÜNİTE 10: YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler.....	305
Tarihlerin Yazımı, Sayıların Yazımı.....	309
De, Ki, Mi'nin Yazımı, Kısaltmaların Yazımı	311
Birleşik Sözcüklerin Yazımı.....	313
İkilemelerin, Pekiştirmeli Sözcüklerin ve Satır Sonundaki Sözcüklerin Yazımı	315
Ses Olayına Uğrayan Sözcüklerin Yazımı – Yazımı Karıştırılan Sözcükler	317
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	319
SÜPER TEST	325
BAŞTAN SONA.....	327

ÜNİTE 11: NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta	337
Virgül, Noktalı Virgül.....	339
Soru İşareti, Ünlem İşareti, Kesme İşareti	341
Kısa Çizgi , Uzun Çizgi, Eğik Çizgi.....	343
İki Nokta, Üç Nokta, Tırnak İşareti.....	345
Yay Ayraç, Köşeli Ayraç, Denden İşareti.....	347
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	349
SÜPER TEST	357
BAŞTAN SONA.....	359

ÜNİTE 12: METİN TÜRLERİ

Hikâye Edici Metinler.....	371
Bilgilendirici Metinler	375
Şiir Bilgisi	381
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ.....	383
SÜPER TEST	389
BAŞTAN SONA.....	391
CEVAP ANAHTARI	405

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Ünite
1

Test . 1

1. İsim-fiiller, fiil kök ve gövdelerine “-ma, -ış, -mak” ekleri getirilerek yapılır ve cümlede isim görevinde kullanılır. “Sahilde yürümeyi çok seviyorum.” cümlesinde “yürü-” fiili “-me” ekini alarak isim-fiil olmuştur.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmıştır?

- A) Sabahın ilk ışıklarıyla kendini sokağa attı.
B) Üç dört gün önce postadan ilginç bir zarf çıktı.
C) Öğretmenimiz, laboratuvara girmemize izin verdi.
D) Bize gelmeden önce şansını başka yerlerde denemiş.

2. İnsan, kendini algılayıp tanıırken başka insanları da tanımayı öğrenir.

Bu cümledeki altı çizili fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Kaybettiklerine üzölmek yerine bulduklarına sevinmelisin.
B) Gülümseyen insan, çevresi için sonsuz bir mutluluk kaynağıdır.
C) Yapamam diyerek yapabileceğiniz hiçbir şeyi ertelemeyin.
D) Mutlu ve sağlıklı bir yaşam için sağlam bir kişilik gereklidir.

Fiilimsiler

Fiillerden türeyen ancak fiiller gibi çekimlenemeyen, olumlu ve olumsuz şekilleri yapılabilen, cümlede isim, sıfat, zarf gibi görevlerde kullanılan sözcüklere “**fiilimsi**” denir. Fiilimsiler isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmak üzere üçe ayrılır.

İsim-Fiil

İsim-fiil (ad-eylem), isim görevinde kullanılan fiilimsilerdir. Bunlar bir bakıma eylemlerin adıdır. İsim-fiiller, fiillere “-me/-ma, -mek/-mak, -ış/-iş, -uş/-üş” eklerinden birisi getirilerek yapılır. Bu ekleri “**ma-(y)-ış-mak**” sözcüğüyle aklımızda tutabiliriz.

Biraz dinlenmek üzere odasına çıktı.

İzmir’e gitmek dört saatimizi aldı.

Ali’nin ağlamasına dayanamadı.

Şiir okuyuşu herkesi etkiledi.

➤ Bazı isim-fiillerle çekimli fiilleri karıştırmamak gerekir. Bu durum Türkçede iki “-ma/-me” eki olmasından kaynaklanır. Çünkü dilimizde olumsuzluk eki ve isim-fiil eki olmak üzere iki “-ma/-me” eki vardır.

Hesap yapma konusunda iyidir.

Bu cümlede “**yapma**” sözcüğünün aldığı “-ma” eki isim-fiil ekidir.

İşaretlemeleri yanlış yapma.

Bu cümlede “**yapma**” sözcüğündeki “-ma” eki ise olumsuzluk ekidir. Bu ek, fiilleri olumsuz yapar.

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerle ilgili işaretlemelerden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

	İSİM-FİİL	KALICI İSİM	ÇEKİMLİ FİİL
A) Klimayı <u>tamir etmek</u> hiç bu kadar vaktimi almamıştı.	✓		
B) Kış <u>gelmesine</u> rağmen kar bir türlü yağmadı.			✓
C) Annem dolmaları ve <u>sarmaları</u> misafirler için yapmış.		✓	
D) Serginin <u>açılışına</u> ünlü komedyen de katılmıştı.	✓		

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmıştır?

- A) 25 yıl önce en iyi film Oscar'ı alan "Kuzuların Sessizliği" zamanının ötesinde bir filmi.
- B) Filmin kötü kahramanı Dr. Hannibal sanki hiç aramızdan ayrılmadı.
- C) Bu karakter ilk olarak 1986 yapımı "Manhunter" adlı filmde Brian Cox tarafından oynanmıştı.
- D) "Kuzuların Sessizliği"ndeki en çarpıcı özelliklerden biri senaryo yazarı Ted Tally'nin Starling'i çok iyi yansıtmıştır.

ÇÖZÜM

A seçeneğinde geçen "alan" sözcüğü sıfat-fiildir. B seçeneğinde fiilimsi eki alan hiçbir sözcük yoktur. C seçeneğinde geçen "olarak" sözcüğü zarf-fiildir. D seçeneğinde geçen "yansıtmıştır" sözcüğündeki "-ma" eki isim-fiil ekidir. Dolayısıyla bu sözcük isim-fiildir.

Yanıt D

Bazı sözcükler aslında isim-fiil ekleriyle türediği hâlde, zamanla isimleşmiş yani fiilimsi özelliğini kaybetmiş, kalıcı isim olmuştur.

Ekmek, sarma, dolma, dondurma, uçurtma vb.

Bazen bir sözcükte art arda iki "-me/-ma" eki bulunabilir. Fiilimsilerin olumsuz şekli yapılabildiği için ilk "-ma/-me" eki olumsuzluk, ikinci "-ma/-me" ise isim-fiildir.

Dışarıya çıkmama konusunda direndi.

4.

Kampa giderken yanımıza yeterince yiyecek almalıyız.

Kalıcı isim
I

Adrenalin; korku, heyecan gibi durumlarda fazla miktarda salgılanarak metabolizma hızını artırır.

İsim-fiil
II

Tatile çıkarken yanına hangi kıyafetleri almaya karar verdin?

Olumsuzluk eki
III

Uçağa binmek onun için cesaret isteyen bir şeydi.

İsim-fiil
IV

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerle ilgili verilen bilgilerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve III

D) II ve IV

5.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-ma / -me" eki diğerlerinden farklı işlevde kullanılmıştır?

- A) Yaz gelince çalışma saatleri yeniden düzenlendi.
- B) İsterseniz sizin için bir buluşma ayarlarım.
- C) Okuma alışkanlığı öyle hemen kazanılır mı?
- D) Artık konuşma benimle, deyip dışarı çıktı.

6.

İsim-fiiller, ek fiil olarak cümlede yüklem olabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi ek fiil olarak yüklem olmuştur?

- A) Selim'i çarşıda gördüm fakat onunla konuşmadım.
- B) İnsanın hayal dünyasını en fazla geliştiren şey okumaktır.
- C) Adamın mutluluğu da öfkesi de hemen yüzüne yansıyor.
- D) Bu büyük konağın avlusundaki partiye bizi de davet ettiler.

7.

"-ış, -ma, -mak" eklerini alan kimi sözcükler eylem anlamlarını yitirip varlık veya nesne adı olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım vardır?

- A) Pikniğe gittiğimizde uçurtma da uçururuz.
- B) Bu çiçek tohumlarını ekmek için uygun bir yer arıyordu.
- C) Bahçede oynamak için bizden izin istedi.
- D) Bu karışımı buzdolabında iyice dondurması gerekir.

8.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil, bir isim tamlaması oluşturmuştur?

- A) Ekmek almak için gittiği fırından henüz dönmedi.
- B) Fotoğraf çekirmek için az önce caddedeki fotoğrafçıya gitti.
- C) Konuyu sunuş biçimini salondaki izleyiciler çok beğendi.
- D) Akşama doğru evlerin mutfaklarından nefis kokular yayılırdı sokaklara.

SIFAT-FİİL

1. "Ağacın yaprakları düştü." cümlesinde "düştü" sözcüğü çekimli bir "fiil"dir ve cümlemin yüklemidir. "Düşen yaprakları topladık." cümlesinde ise "düşen" sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte sıfat görevinde olduğu için "sıfat-fiil"dir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Bizimle arkadaşlık kurması çok zor olmuştu.
B) Yeni iş bulamayınca aylarca işsiz dolaştı.
C) Doruk, oturduğu yerden sessizce kalktı.
D) İhtiyaçlarını karşılarken kimseden yardım istemez.

3. Bazı sıfat-fiil ekleri aynı zamanda kip eki olarak da kullanılmaktadır. "Ona verecek parası yoktu." cümlesinde "ver-" sözcüğünün aldığı ek, sıfat-fiil ekidir. Ama "Bu işten alacağı tüm parayı ona verecek." cümlesinde ise "ver-" sözcüğünün aldığı ek, kip ekidir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin aldığı ek, diğerlerinden farklı görülmüştür?

- A) Onun dediklerini kabul edersen dönülmez bir yola girmiş olacaksın.
B) Su akar yolunu bulur, derler bizim köyde.
C) Bu ıssız yerde tanıdık bir şeyler görme ümidiyle bakındı etrafına.
D) Yapılacak hiçbir şey kalmamıştı bu saatten sonra.

4.

“

Eylemlere getirilen belirli eklerle türeyen; cümlede isim, sıfat, zarf gibi görevlerde kullanılan sözcüklere fiilimsi denir.

Buna göre,

- Çocukluğum, çocukluğum
Uzakta kalan bahçeler
O sabahlar, o geceler
Gelmez günler çocukluğum

”

dizelerindeki altı çizili sözcükle aynı türden bir fiilimsi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bencil insan; tek başına kalmış bir ağaç gibi kuruyup gider.
B) Düşünmeden konuşmak, nişan almadan ateş etmeye benzer.
C) Herkes insanlığı değiştirmeyi düşünür ama kimse kendini değiştirmeyi düşünmez.
D) Yenilince sakın ümitsizliğe kapılma, her başarısızlıkta bir zafer arzusu yatar.

Sıfat-Fiil

Fiillere "-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" eklerinden birinin getirilmesiyle yapılan ve cümle içinde genellikle sıfat görevinde kullanılan sözcüklerdir.

Kardeşim okula geçen yıl başladı.

Akacak kan damarda durmaz.

Okuduğu kitapları arkadaşlarına hediye ediyordu.

Masadaki buruşmuş kâğıtları çöpe attı.

➤ Sıfat-fiil ekini alan bazı sözcükler fiilimsi özelliğini kaybederek bir nesne veya kavram adı olabilir.

Yola çıkarken yanımıza yiyecek de aldık.

Geçmişte yaşanan olaylardan ders almalıyız.

➤ Bazı fiilimsi ekleri biçim olarak zaman ekleriyle benzerlik gösterebilir.

Gezilecek yerler önceden belirlendi. (Sıfat-fiil eki)

Yarın Edirne gezilecek. (Gelecek zaman eki)

Kurumuş otları temizledik. (Sıfat-fiil eki)

Bahçedeki otlar kurumuş. (Öğrenilen geçmiş zaman eki)

➤ Sıfat-fiiller, adlaşmış sıfat görevi üstlenebilir.

Okuyan insanlar bilgili olur. (Sıfat-fiil)

Okuyanlar bilgili olur. (Adlaşmış sıfat-fiil)

Alışmış, kudurmuştan beterdir. (Adlaşmış sıfat-fiil)

Not

Sıfat-fiil eklerinden “-dik” ve “-acak” eki, iyelik eki olarak ünlü ve ünsüz uyumlarına göre “-dığı/-diği/-duğu/-dügü/-tığ/-tiği/-tuğu/-tügü”, “-acağı/-eceği” şeklinde kullanılabilir.

Gördüğü rüyayı bana anlattı.

Ahmet, gezeceği şehirlerin listesini yapmış.

Aşağıdaki cümlelerde sıfat-fiillerin altı çizilmiştir. Bu sözcükleri inceleyiniz.

1. Anlattığı fıkra herkese katıla katıla güldü.
2. Ağlayan çocuk, biraz sonra sustu.
3. Ona söyleyecek söz bulamadım.
4. Masasında solmuş bir gül vardı.
5. Ninemin öpülesi elleri vardır.
6. Ağacın sararmış yaprakları düşüyordu.
7. Köye giden hiç kimse oradan dönmek istemiyordu.
8. Verdiğim kitabı iki günde okumuş.
9. Dedesi onulmaz bir derde yakalanmış.
10. Önemli olan sizi sevmeyeni de sevebilmektir.
11. Kırdığı bardağın camlarını topladı.
12. Adam, yanımdan koşar adım uzaklaştı.

5. Sıfat-fiil ekini alan bazı sözcükler fiilimsi özelliğini kaybederek bir nesne veya kavram adı olabilir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Çocuğu için iyi bir gelecek planı yapmalıydı.
- B) Dolabı açtı, kendine uygun giyecek bir şeyler bulmaya çalıştı.
- C) Etlerin yanına içecek bir şeyler de almayı unuttu!
- D) Sızan suyla kova dolmuş, sular yerlere akmaya başlamıştı.

7. “-acak/ -ecek” eki, “Yarın bize gelecek.” cümlesinde gelecek zaman haber kipi olarak kullanılmıştır. “Gelecek güzel günlere inanıyorum.” cümlesinde ise sıfat-fiil eki olarak kullanılmıştır.

Buna göre “-acak” eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı işlevde kullanılmıştır?

- A) Kafile burada buluşacak geziden sonra.
- B) Sizi havaalanında karşılayacak görevliler.
- C) İzçiler derenin kenarında kamp kuracak.
- D) Önce piknik yapılacak yeri ayarlamalıyız.

8. I. Kardeşinin okulda yaptıklarını annesine tek tek anlattı.
- II. Geçmiş günleri düşünüp düşünüp ağladı.
- III. Bu naylon elbise seni iyice yakar.
- IV. Koşar adımlarla evin önünden uzaklaştı.

Yukarıda altı çizili sözcüklerle ilgili numaralanmış cümlelerin yanındaki boşluklara sırasıyla hangileri getirilmelidir?

A)	I. Çekimli fiil
II. Sıfat-fiil
III. Sıfat-fiil
IV. Çekimli fiil | B) | I. Adlaşmış sıfat
II. Sıfat-fiil
III. Çekimli fiil
IV. Sıfat fiil | C) | I. Adlaşmış sıfat
II. Kalıcı isim
III. Çekimli fiil
IV. Sıfat fiil | D) | I. Kalıcı isim
II. Kalıcı isim
III. Çekimli fiil
IV. Sıfat fiil |
|----|--|----|--|----|---|----|--|

ZARF-FİİL (BAĞ-FİİL, ULAÇ)

1. "Öğleden sonra hava açtı." cümlesinde "açtı" sözcüğü çekimli bir "fiil"dir ve cümlelin yüklemidir. "Hava açınca dışarı çıktı." cümlesinde ise "açınca" sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte zarf görevinde olduğu için zarf-fiildir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki atasözlerinin hangisinde zarf-fiil yoktur?

- A) Deve boynuz ararken kulaktan olmuş.
B) El elin eşeğini türkü çağırarak arar.
C) Ödünç güle güle gider, ağlaya ağlaya gelir.
D) Koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler.

2. Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken

I Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
II

III Arkadaş biz bu yolda türküler tutturdurken
Sana uğurlar olsun ayrılıyor yolumuz
IV

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi zarf-fiildir?

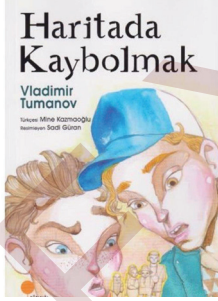
- A) I B) II C) III D) IV

3. Aşağıdaki kitap adlarının hangisinde bir sözcük zarf-fiil eki almıştır?

A)

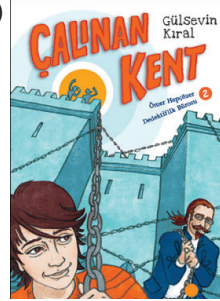
B)

C)

D)

4. Zarf-fiil ekleri cümleye durum veya zaman anlamı katabilir. Söz gelimi "Bizler çadır kurarken onlar da kamp ateşini yakıyordu." cümlesinde "-ken" fiilimsi eki cümleye zaman, "Hedefine ulaşmak adına bıkmadan çalışıyordu." cümlesine "-madan" eki durum anlamı katmıştır.

Buna göre,

- I. Ahmet Bey hem konuşarak hem de el kol hareketleriyle bizlere bir şeyler anlatıyordu.
II. Nesrin ayakkabılarını giydi, okulun yolunu güle oynaya tuttu.
III. Işıklar söner sönmez yerine oturmuş, hareketsiz bir şekilde beklemişti.
IV. Sürekli etrafına bakınıyor, önüne çıkanlara çekinerek soru soruyordu.

cümlelerinin hangisine zarf-fiil eki diğerlerinden farklı anlam katmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

Zarf-Fiil (Bağ-Fiil)

Fiil kök veya gövdelerine getirilen "-ınca, -dıkça, -madan, -ıp, -arak, -r... -maz, -diğında, -maksızın, -asıya, -a/-e, -casına, -alı," eklerinden biriyle oluşan kelimelere "zarf-fiil" denir.

ÖRNEK

Babam, kapıyı açınca sürprizle karşılaştı.

Sınav yaklaştıkça heyecanım artıyordu.

Buradan taşınmadan bir kere daha düşünün.

Bahçede koşarken düşüp kolu incitmiş.

Derse geç kalan öğrenciler, koşarak yanımdan geçti.

Ablam, okuldan gelir gelmez yemek yedi.

Otobüse bindiğimde saatler on beş otuzu gösteriyordu.

Hiçbir plan yapmaksızın başarı olunmaz.

Yarışmacılar ölesiye mücadele ediyordu.

Sahnedeki sanatçı şarkısını kendinden geçercesine söyledi.

Akıllı kişi düşüne düşün görmeli işini.

Sanırım memlekete gitmeyeli iki ay oldu.

Eski arkadaşımı görünce çok sevindim.

Dersini bitirip parka oyun oynamaya gitti.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcükler zarf-fiildir.

Not

Zarf-fiiller, cümlede zaman veya durum anlamı da bildirir.

Zaman Bildiren Zarf-Fiil Ekleri

“-inca/ -ince/ -unca/ -ünce, -alı/ -eli, -ken, -diğında/ -diğinde/ -duğunda/ -duğünde/ -tığında/ -tiğinde/ -tuğunda/ -tüğünde, -r... -mez” eklerini alan zarf-fiiller, cümledeki eylemin zamanını bildirir.

Havalar ısıncınca göçmen kuşlar geldi.

Ben kitap okurken daha mutlu oluyorum.

Dışarı çıktığında biraz rahatlar gibi oldu.

Okullar bitir bitmez tatile çıkacaklardı.

ÖRNEK

Aşağıdakilerin hangisinde zarf-fiil, cümleye zaman anlamı katmıştır?

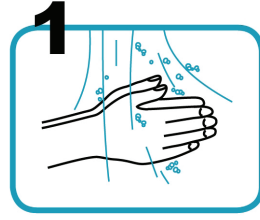
- A) Zil çalınca herkes neşeyle dışarı çıktı.
- B) Aranızdaki problemleri konuşarak halledebilirsiniz.
- C) Öğretmen, tahtaya bir şeyler yazıp masasına oturdu.
- D) Bir daha iyice düşünmeden soruları çözmeye.

ÇÖZÜM

Cümlelerin eylemlerine “ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda zaman anlamı veren sözcüğü bulmuş oluruz. A seçeneğinde “Ne zaman dışarı çıktı?” sorusunun cevabı “zil çalınca”dır.

Yanıt A

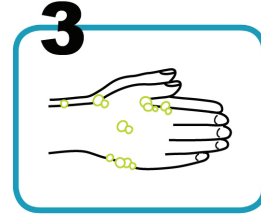
5.

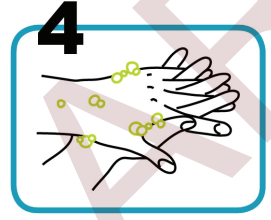
Ellerimizi ılık suyla yumuşatıp güzelce ıslatalım.

Elimize sıvı sabun alarak köpürene kadar iyice ovalım.

Avuç içlerini de iyice ovmayı unutmayalım.

Sol el parmak aralarını açıp sağ el parmaklarıyla ovalım.

Bu görseldeki numaralanmış cümlelerde zarf-fiilin bulunup bulunmamasıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

	1	2	3	4
A)	Yok	Var	Var	Var
B)	Var	Var	Yok	Var
C)	Var	Var	Var	Var
D)	Var	Yok	Var	Var

6.

(I) Yaşla beraber beyin hücreleri arasındaki iletişim azalır ve bunun sonucunda zihinsel aktivite yavaşlar. (II) Bir insan düzenli olarak kiraz yiyerek ilerleyen yaşlarda oluşan bu durumu engelleyebilir. (III) Kiraz içinde bulunan antioksidanlar, gelişmiş hücreleri tahrip eden ve vücudumuzda bulunan serbest radikal-lere karşı koruma sağlar. (IV) Ne kadar az hücre zarar görürse beyin o kadar çevik, hafıza o kadar keskin olur.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede zarf-fiil vardır.
- B) II. cümlede farklı türde fiilimsiler kullanılmıştır.
- C) III. cümlede birden fazla sıfat-fiil vardır.
- D) IV. cümlede fiilimsi kullanılmamıştır.

7.

Zarf-fiil (bağ-fiil) görevinde kullanılan bir sözcük cümleye zaman anlamı da kazandırabilir.

Bu kurala uygun bir kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Elindeki dosyaları masaya bırakıp hızlı adımlarla odadan çıktı.
- B) Gözü bağlı yarışmacı elindeki değnekle önünü yoklaya yoklaya parkuru tamamladı.
- C) Yaşlı adam, elindeki baston yardımıyla yavaşça doğrularak ziyaretçileri selamladı.
- D) Uçak havaalanına inince herkesin yüzünde bir tebessüm belirdi.

8.

- I. Biz dışarı çıkarken Orkun ve Semra içeri giriyordu.
- II. Yarışmacılar, işaret verilir verilmez koşmaya başladılar.
- III. Tost makinesi bozulduğundan simit ve peynirle karnımızı doyurduk.
- IV. Zil çalınca öğrenciler okul bahçesine çıktı.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde zarf-fiil cümleye "sebebi" anlamı katmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

ZARF-FİİL (BAĞ-FİİL, ULAÇ)

1. Aşağıdakilerin hangisinde zarf-fiil cümleye durum anlamı katmıştır?

- A) Güneş batmadan izcilerin çadırlarında olması gerekiyor.
 B) Erzurum'a gittiğinde oradaki dostlara bizden de selam söyler misin?
 C) Yağmur başlayınca sundurmaların altına sığındık.
 D) Küçük kedi, sürekli miyavlayarak açlığını belli etmeye çalışıyordu.

2. (I) Marmara Denizi koyu yeşil dalgalarla köpürüp coşarken karşımıza tıpkı Venedik gibi bir hayal kenti yani İstanbul çıktı, diyor Andersen. (II) Danimarkalı masal, oyun, roman, şiir ve seyahat yazarı Andersen, 1841'de İstanbul'la ilgili ilk izlenimlerini bu şekilde kâğıda döküyor. (III) Gerçi, şehri tanıdıkça Venedik'ten daha gürültülü Napoli'ye daha çok benzetiyor İstanbul'u. (IV) Andersen, yazılarında İstanbul gezisini "Tıpkı peri masallarındaki gibi romantik bir hava içinde geçti." şeklinde anlatıyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangilerinde zarf-fiile yer verilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III D) III ve IV

3. Zarf-fiiller, diğer sözcüklerle bir araya gelip söz grubu oluşturabilir. Söz gelimi "Öğretmen içeri girince hepimiz ayağa kalktık." cümlesinde "girince" zarf-fiili, "öğretmen içeri girince" söz grubunun içinde yer almıştır.

Bu bilgiye göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil bir söz grubu içinde yer almamıştır?

- A) Arkadaşım Süleyman, yola çıkalı iki buçuk saat oldu.
 B) Gemi limana yanaşır yanaşmaz yolcular kapılara akın etmiş.
 C) Elif, gelirken meyve suyu ve bisküvi almış.
 D) Sahnedeki öğrenci şiiri, kendinden geçercesine okudu.

4. "Karıştır-" fiili aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil göreviyle kullanılmıştır?

- A) Salatayı kâsede iyice karıştırıp tabaklara böldü.
 B) Elindeki belgelerin hangisini kime vereceğini karıştırmıştı.
 C) Çekmecelerin hepsini karıştırmış ama aradığı şeyi bulamamıştı.
 D) Babam, onu bu olaya karıştırmamızı istemiyormuş.

5. Zarf-fiiller cümleye farklı anlamlar katabilir.

Aşağıdakilerin hangisinde zarf-fiilin cümleye kattığı anlam yanlış eşleştirilmiştir?

A)	Yağmur sabahtan beri durmaksızın yağıyordu.	Durum
B)	Dersin başlamasını beklemeden gitti.	Zaman
C)	Bu şarkıyı duyunca aklına çocukluk günleri gelirdi.	Zaman
D)	İşçiler tüm gün inşaatta dinlenmeden çalıştı.	Durum

Durum Bildiren Zarf-Fiil Ekləri

"-ıp/-ip, -arak/-erek, -casına/-cesine, -a/-e, -maksızın/-meksizin" eklerini alan zarf-fiiller, cümledeki eylemin gerçekleşme biçimini bildirir yani eyleme sorulan "nasıl?" sorusuna cevap verir.

Levent, sağına soluna bakmadan karşıya geçti.

Küçük çocuk babasını bahçeye koşarak karşıladı.

Çocuklar okula güle oynaya giderdi.

Adam, kendinden geçercesine oynuyordu.

Belli bir hedef olmaksızın nereye kadar gidebilirsiniz ki?

ÖRNEK

Aşağıdakilerin hangisinde zarf-fiil, cümleye durum anlamı katmıştır?

- A) Durağa geldiğinde servis çoktan kalkmıştı.
 B) Güneş doğunca işçiler tarlalara yöneldi.
 C) Küçük çocuk sorularına düşünerek cevap veriyordu.
 D) Büyüdükçe eğitimin önemini daha iyi anlıyordum.

ÇÖZÜM

Cümlelerin eylemlerine "nasıl?" sorusunu sordüğümüzda durum anlamı veren sözcüğü bulmuş oluruz. C seçeneğinde "Nasıl cevap veriyordu?" sorusunun cevabı "düşünerek"tir.

Yanıt C

Not

Türkçede “-ma/-me” isim-fiil ekinin “-den” durum ekiyle art arda gelmiş hâliyle “-ma-dan /-meden” zarf-fiil eki karıştırılmamalıdır.

Okuldaki yeni uygulamadan herkes memnundu. (isim-fiil eki+hâl eki)

Bu kuralları uygulamadan sınav giremezsin. (zarf-fiil eki)

Zarf-fiil eki “-ken”, fiillere geldiği gibi ek fiil yardımıyla isim soylu sözcüklere de gelebilir. Bu ek, fiillere geldiğinde zarf-fiil oluşturur ancak isim soylu sözcüklere geldiğinde zarf-fiil oluşturmaz.

Ben uyurken odama kimse girmesin. (zarf-fiil)

Camlar kirliken dışarıyı göremezsin. (zarf)

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil yoktur?

- A) Onu ilk gördüğümde saçları simsiyahtı.
- B) Yoldan geçenler, bu garip adama bakıyordu.
- C) Hava kararınca ustam, dükkanı kapattı.
- D) Yaşlı kadın, durmadan aynı şeyleri tekrar ediyor.

ÇÖZÜM

A seçeneğinde “gördüğümde”, C seçeneğinde “kararınca”, D seçeneğinde “durmadan” sözcükleri zarf-fiildir. B seçeneğinde zarf-fiil yoktur.

Yanıt B

6.

“Kelebekleri görünce aklına kırlarda özgürce koştuğu günler geldi.” cümlesinde bir tane zarf-fiil vardır.

“Müzeyi gezerken ilginç bir eserle karşılaştık.” cümlesine zarf-fiil eki, “zaman” anlamı katmıştır.

“Şoför, direksiyonu kırar kırmaz önündeki araca çarptı.” cümlesinde zarf-fiil eki alan bir sözcük yoktur.

Yukarıdaki tabloda verilen bilgilerden doğru olanların yanındaki kutuya “✓”, yanlış olanların yanındaki kutuya “X” işareti konulduğunda tablonun görünümü aşağıdakilerden hangisi olur?

A)

X
✓
✓

B)

✓
✓
X

C)

X
X
✓

D)

✓
✓
✓

7. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi bağ-fiildir?

- A) İyi giden bir işe müdahale etmek doğru değildir.
- B) Öğrencinin şiir okuyuşu hepimizin çok hoşuna gitmişti.
- C) Oturarak ve hiçbir iş yapmadan bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.
- D) Çocuklarımı düşünmek zorundayım, dedi ve odadan çıktı.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) Toprağa emanet edilmiş bir ağaç; mahalleye, semte, şehre kısacası tüm topluma emanet edilmiş bir değerdir.
- B) Bir kum tanesinin sırrını çözmeyi başarsaydık bütün dünyanın sırrını çözmüş olurduk.
- C) Doğa, insan olmadan da yaşar ama insan, doğa yok olduktan sonra yaşayamaz.
- D) Bilim ve onun ürünü olan teknolojiyi üreten toplumlar; bağımsızlıklarını, dolayısıyla mutluluklarını yitirir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte zarf-fiil eki kullanılmamıştır?

- A) Bu soruşturmadan bir sonuç çıkacağını düşünmüyorum.
- B) İçeri girer girmez ağır bir koku hepimizin genzini yakmıştı.
- C) Güzel bir tatil yapmayalı neredeyse beş yıl oldu.
- D) Mehtap'la konuşunca rahatlamış, keyfi yerine gelmişti.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok zarf-fiil vardır?

- A) Gökhan, dışarı çıkarken yanına şemsiyesini aldı.
- B) Çocuklar, gidip yaşlı adamın etrafında halka oldular.
- C) Ağaçlar çiçek açalı iki ay olmuş, dallarda meyveler belirmişti.
- D) Ödevlerimi yapmadan dışarı çıkınca annemin uyarısıyla karşılaştım.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. ➤ Fiillere getirilen belirli eklerle türeyen; cümlede isim, sıfat, zarf gibi kullanılabilen sözcüklere fiilimsi denir.
- İsim-fiiller, eylemin adıdır.
- Sıfat-fiiller varlığın niteliğini bildirir.
- Zarf-fiiller ise eylemi zaman veya durum bakımından tamamlar.

Buna göre,

Karla kaplı bir yayla düşerken şiddetli bir yağmurun bizleri karşılması bile keyfimizi bozamıyor. Şiddetini daha da artıran yağmur az sonra doluya dönüşüyor.

parçasındaki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerin hangisinde verilenler doğrudur?

	I	II	III
A)	Sıfat-fiil	Zarf-fiil	İsim-fiil
B)	Zarf-fiil	İsim-fiil	Sıfat-fiil
C)	İsim-fiil	Sıfat-fiil	Zarf-fiil
D)	Zarf-fiil	Sıfat-fiil	İsim-fiil

2.

1

İSİM-FİİL

Fiillere getirilen “-ma, -ış, -mak” ekleri ile yapılır. Bu ekler fiillere gelerek onları cümle içinde “isim-fiil” yapar.

2

SIFAT-FİİL

Fiillere getirilen “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleri ile yapılır. Sıfat-fiil ekleri fiillere gelerek onları cümle içinde sıfat ya da “adlaşmış sıfat” yapar.

3

ZARF-FİİL

Fiillere getirilen “-ken, -alı, -madan, -ince, -ip, -arak, -e, -r... -mez, -dığında, -dıkça” ekleri ile yapılır. Bu ekler eklendikleri fiili “zarf-fiil” yapar.

Bu görselde boş bırakılan yerlere örnek cümleler yazılacaktır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) “Onun gelişyle takımın gol ortalaması yükseldi.” cümlesi 1 numaralı bölüme yazılabilir.
- B) “Verilmiş sadakası varmış.” cümlesi 2 numaralı bölüme yazılabilir.
- C) “Misafirler gelmeden yemeği hazırlamaya çalıştık.” cümlesi hem 1 hem de 3. bölüme yazılabilir.
- D) “Danışmaya küçük bir not bırakmışlar.” cümlesi 1 numaralı bölüme yazılabilir.

3. Fiilimsiler; kökü fiil olmasına rağmen aldığı ekten dolayı artık fiil olmayan, cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir. Fiilimsiler isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmak üzere üçe ayrılır.

Buna göre,

(I) Mısır tanesinin içinde bulunan az miktardaki su, mısır taneleri ısınmaya başlayınca buharlaşmaya başlar, buharlaşan su genişerek mısır tanesinin içine sığamayacak hâle gelir. (II) Bir süre sonra sıcaklığın artması ve buharlaşan suyun da zorlamasıyla tanenin kabuk kısmı yarılır. (III) Su buharı dışarı çıkarken mısır tanesinin içinde bulunan nişasta ve protein gibi besin maddeleri de dışarı çıkar. (IV) Bu madde be yazlaşarak pişer ve patlamış mısır meydana gelir.

metninde kaç numaralı cümlede tüm fiilimsi çeşitlerine örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Fiillere “-ma, -ış, -mak” eklerinden birinin getirilmesiyle isim-fiil oluşturulur. Söz gelimi “Aylin Hanım, saat dokuzda çalışmaya başladı.” cümlesinde “çalışmaya” sözcüğü isim-fiildir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmıştır?

- A) Deplasmanda oynadığımız maçı kazandık.
B) Öğretmene sorduğum soru oldukça zordu.
C) Hava sıcaklığının yükselişi bugün de devam etti.
D) Mavi önlüğünü giyip temizliğe başladı.

5. (I) Herkes evine çekilmiş, sobalarının başında uzun bir kış gecesine hazırlanıyordu. (II) Sokaktan geçen arabalar da artık seyrekleşmişti. (III) Akşama doğru açılan hava, gecenin çok soğuk geçeceğinin belirtisiydi. (IV) Biz yine ailece çatır çatır yanan sobanın başında kestanelerimizi pişiriyorduk.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

6. Havaların soğuması ve her yerden kar haberlerinin gelmesi, bazı bölgelerde hayatı zorlaştırırken yarıyıl tatilini kayak merkezlerinde geçirmek isteyenleri çok sevindiriyor kuşkusuz.

Bu metindeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

	I	II	III
A)	Sıfat-fiil	İsim-fiil	Zarf-fiil
B)	İsim-fiil	Zarf-fiil	Sıfat-fiil
C)	İsim-fiil	Sıfat-fiil	Zarf-fiil
D)	Zarf-fiil	Sıfat-fiil	İsim-fiil

7. Gönüldeki birlik kalkandır dışa
Aldırma ayaza, yele, yağışa
Giden ilkbahara, gelecek kışa
Beraber göçelim tut ellerimden

Bu şiirin kaçınıcı dizesinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1.

I.	Ülkenin en tanınmış bilim adamlarından biriyle röportaj yaptım.
II.	Güneş batarken yolcular dağ köyüne çoktan varmıştı.
III.	Bu yaz dayımı görmeyi o kadar çok istiyorum ki!
IV.	Askerler çamurlu bir alanda toprağa bata çıka ilerliyordu.

Bu tablodaki numaralanmış cümlelerle ilgili yargılar aşağıda verilmiştir. Bu yargıların hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I numaralı cümlede, sıfat-fiil kullanılmıştır. B) II numaralı cümlede, zarf-fiil kullanılmıştır.
C) III numaralı cümlede, isim-fiil kullanılmıştır. D) IV numaralı cümlede, fiilimsi kullanılmamıştır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi eki alan sözcük kalıcı isim olmuştur?

- A) Kırmızı ışıkta geçen otobüs az kalsın bir kazaya sebep oluyordu.
B) Kazmayı küreği alan izciler, ellerindeki fidanları dikmek için tepeye çıktılar.
C) Üşümek için kalın giyinmiş fakat yine de elleri, ayakları donmuştu.
D) Yanımızdan geçen çocuklardan biri bağırınca çok korktum.

3. "ma, -ış, -mak" eklerini alarak isim-fiil olurum.

"an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" eklerini alarak bir varlığın adı olabilirim.

Zarf-fiil eklerini alarak cümleye zaman ya da durum anlamı katabilirim.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen bilgilerden herhangi birisi ile ilgili bir kullanım yoktur?

- A) Kapıdan çıkar çıkmaz gözden kayboldu.
B) Tatilde okuduğum kitapları depoya kaldırdım.
C) Bu sıcak havalarda dolmuşa binmeyi pek sevmezdi.
D) Yaşamdan her zaman keyif almayı bilirdi.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil, bir sıfat tamlaması oluşturmamıştır?

- A) Ekşimsi ve acı olduğu için ağacın yenilmez elmaları vardı.
B) Koşar adımlarla annesinin yanına gitti.
C) Kapıdaki görevli, gelenleri toplantı salonuna aldı.
D) Hata yapınca bize söylemediği söz kalmadı.

5. İçinde fiilimsi bulunan cümlelerde birden fazla yargı bulunur.

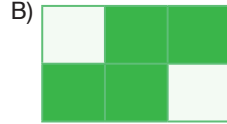
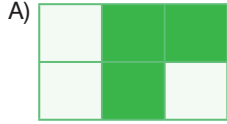
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yargı sayısı diğerlerinden farklıdır?

- A) Sabah olunca kümesteki bütün yumurtaları toplayıp pazara götürdü.
B) Meydandaki pastanede kısa bir mola verip çay içtik.
C) El ele verip bütün zorlukların üstesinden gelmeliyiz.
D) Küçük çocuk akşam yaşadıklarını babasına heyecanla anlattı.

6. Fiillere birtakım ekler getirilerek yapılan ve cümlede isim görevinde kullanılan sözcüklere isim-fiil denir.

Gönderdi	Beklemeyi	Okumayı
Dururken	Yutkunmak	Gelen

Yukarıdaki tabloda yer alan sözcüklerden isim-fiil olanlar yeşile boyandığında tablonun görünümü aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

7. (I) "Çok okuyan mı bilir, çok gezen mi?" sorusu boşuna akıllara ve dillere düşmemiş. (II) Çok okuyanın çok bileceği bir gerçek ne var ki çok gezenin de çok okuyanla yarışabileceği gerçeğini göz ardı etmemek gerekir. (III) Ünlü düşünür ve yazarların büyük bir kısmı, çok seyahat etmenin faydalarından bahsetmiş. (IV) Düşünürler, yolculuğun hem bilgi dağarcığını hem de hayal gücünü genişleteceğini söylüyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde farklı türden fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

8. Bazı sözcükler isim-fiil eki aldığı hâlde kalıplaşarak bir varlığın, kavramın ismi olur. Bunlar fiilimsi olarak kabul edilmez. Örneğin "Çiviye tahtaya çakmak için çok uğraştı." cümlesindeki "çakmak" sözcüğü fiilimsidir, "Hemen cebinden bir çakmak çıkardı." cümlesindeki "çakmak" sözcüğü ise isimdir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde fiilimsi eki aldığı hâlde, kalıplaşarak bir varlığı veya kavramı karşılayan sözcük yoktur?

- A) Annem sabah kahvaltısı için patates kızartması yaptı.
 B) Bir bölgede yağışın yıl içindeki dağılışı yağış rejimi olarak adlandırılır.
 C) Bir pastanede oturup çilekli ve vanilyalı dondurma yedik.
 D) Uçağın kalkış saati yaklaştıkça çocuklardaki heyecan da artıyordu.

9. "Ördekler suda yüzüyor." cümlesinde "yüzüyor" sözcüğü çekimli bir "fiil"dir ve cümlenin yüklemidir. "Kardeşim yüzme kursuna yazıldı." cümlesinde ise "yüzme" sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte isim görevinde olduğu için "isim-fiil"dir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil vardır?

- A) İlçeye gelen turistler ahşap konakların güzelliğine hayran oldular.
 B) Bayatlamış ekmekleri pencerenin önüne konan martılara veririm.
 C) Kar yağmaya başlayınca atkı ve beremi alıp dışarı çıktım.
 D) Öğretmenimiz yarışa katılacak öğrencilere başarılar diledi.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1.

Yerli Uyduya Yerli Malzeme	41
Tost Makinesi Nasıl Çalışır?	42
Çizmeli Harikalar - Mars Üssü	46
Evde Bilim	50
Gökyüzü Günlüğü	52
Düşünerek Eğlenelim	54
Yeni Bir Kitap	56
Gözlem Defterinizden	57
Mektup Kutusu	58

Yukarıdaki görselde Bilim Çocuk dergisinin bir sayısında geçen bazı metinlerin başlıklarına ve sayfa numaralarına yer verilmiştir.

Buna göre yukarıdaki sayfa numaralarının hangilerinde bulunan başlıklarda zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) Yalnız 54 B) 42 ve 54 C) 50 ve 57 D) 54 ve 56

2. "Okuldan eve yürüyerek geldi." cümlesinde "yürü-" fiili aldığı ekten dolayı zarf-fiil olmuştur ve cümlede zarf görevindedir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Yıllardır görmediği arkadaşını görünce donakaldı.
B) Yol boyunca sessiz durmak ona çok zor gelmişti.
C) Hediyeleri evde unutmuş olmana inanmıyorum.
D) Yağmurda ıslanan ayakkabılarını sobanın yanına koydu.

3. Araştırmacılar kara yollarında çığır açacak (I) bir çalışmaya imza attılar. "Robot Otomobil" ismi verilen çalışmada elektrikli otomobile kamera sistemi ve bilgisayar yerleştirildi. Bilgisayara yüklenen (II) üç boyutlu yol haritası sayesinde (III) otomobil tablet üzerinden sürücülerle iletişim kurarak (IV) istendiği zaman otomatik sürüş geçiyor. Uzmanlar sistemin on beş sene içinde tüm otomobillerde uygulanabileceğini söyledi.

Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangisi zarf-fiil görevinde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan fiilimsinin türü yanlış verilmiştir?

	Cümle	Fiilimsi Türü
A)	Sepetteki lezzetli çileklerden bir tane alıp afiyetle yedi.	Zarf-fiil
B)	Yetkililer İspanya uçağının alana inmesine izin vermemiş.	Sıfat-fiil
C)	Sözleri yanlış anlaşılınca masanın etrafındaki herkesten özür diledi.	Zarf-fiil
D)	Sınıf başkanımız Bora, geçen hafta küçük bir kaza atlatmış.	Sıfat-fiil

5. İsim-fiil ekini alan bazı sözcükler fiilimsi özelliğini kaybederek bir varlığın adı olabilir. Örneğin “Deneme, kişiseliliğin ön planda olduğu bir metin türüdür.” cümlesinde “deneme” sözcüğü fiilimsi özelliğini kaybedip bir varlığın adı olmuştur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük fiilimsi özelliğini yitirmemiştir?

- A) Annemin yaptığı yaprak sarmasına bayılırım.
 B) Gökyüzü rengârenk uçurtmalarla dolu.
 C) Evde ateş yakmak için her zaman bir çakmak bulundurur.
 D) Tarlaya bu yıl çavdar ekmek istiyorlarmış.

6.
 Hava yazları daha da bunalıcıdır.
 Halk yazları İstinaz Yaylası’na gider.

Yukarıdaki iki cümlelerin zarf-fiille doğru biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yazları sıcak havadan bunalan halk İstinaz Yaylası’na gider.
 B) Sıcak yaz günlerinde halk serinlemek için İstinaz Yaylası’na gider.
 C) Hava yazları daha da bunalıcı olunca halk İstinaz Yaylası’na gider.
 D) Sıcak yaz havasından bunalmak istemeyen halk yazları İstinaz Yaylası’na gider.

7.

I.

Kitaplarımla geçirdiğim zamanları dünyalara değişmem.

II.

Haberi alınca donup kaldı, tek kelime bile konuşmadı.

III.

Sarıyla maviyi karıştırınca yeşil elde edilir, bunu öğrenmişti.

IV.

Kitabının bu kadar çok satması onu mutlu etmişti.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. "Tarladaki ekinler kurumuş." cümlesinde "kurumuş" sözcüğü "çekimli fiil"dir ve cümlelerin yüklemidir. "Kuruyan çamaşırları topladı." cümlesinde ise "kuruyan" sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte sıfat görevinde olduğu için "sıfat-fiil"dir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Yaprakları dökülmüş ağacın dallarına kuşlar konmuştu.
 B) Yarın Türkçe dersinde okumak için birkaç öykü seçtim.
 C) Çobanlar kaval çalarak yanımdan geçse çocukluk günlerim gelir aklıma.
 D) Babaannem bize geldiğinde sevinçten havalara uçardık.

2.

“

(I) O küçücük, sararmış, kenarları kırılmış çocukluk fotoğrafımın kendini hatırlatışı gibi anılar da üşüşüyor şimdi.
 (II) Gelip karışmak için sabırsızlanıyor günün içine. (III) Kara kuru bir öğrenci, bir kitapçı dükkânının yan vitrinine bakarak kendisini eve götürecek minibüsü bekliyor. (IV) Vitrindeki kitap kapaklarına kim bilir kaç kere baktı, kaç kez okudu kitap adlarını, ezberledi.

”

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-acak/-ecek” ekini alan sözcük, fiilimsi görevinde kullanılmamıştır?

- A) Önünüzde yaşanacak çok güzel günleriniz var çocuklar, dedi.
 B) Bir gün elbette bitecek peşimizi bir türlü bırakmayan bu sorunlar.
 C) Okulun bahçesine dikilecek badem ve elma fidanları henüz gelmedi.
 D) Çok okunacak kitapların listesini sınıf panosuna asmıştı öğretmenimiz.

4. Eleştirmenin sorumluluğu diye, sanatçının ve okuyucunun sorumluluğundan ayrı bir sorumluluk düşünmek güçtür. Son zamanlarda eleştirmenlere pek yükleniyorlar. Belki eleştirmen yokluğu biraz da bu yüklenişten geliyor.

Asıl sorun, kişinin yaptığı işi ciddiye almamasıdır. Sanatçı nasıl oyuna kaçmadan, aldatmacaya kaçmadan uğraşına sarılmak zorundaydı eleştirmen de öyledir. Ya okuyucu? Onun da sorumluluğu yok mu sanat ürünlerinin gelişmesinde?

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi isim-fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV

5. Fiillere birtakım ekler getirilerek yapılan ve cümlede isim, sıfat, zarf görevi üstlenen sözcüklere fiilimsi denir. Söz gelimi "Çalışmaya başlamadan önce masada dağınık duran kitapları topladı." cümlesinde "çalışmaya" sözcüğü isim-fiil, "başlamadan" sözcüğü zarf-fiil, "duran" sözcüğü de sıfat-fiildir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde birden çok fiilimsi vardır?

- A) Turna balığı, yosunların arasında saklanır ve avının kendisine yaklaşmasını bekler.
B) Tarım alanındaki gelişmeler toplumsal yaşamı her zaman derinden etkilemiştir.
C) Sülünler tohumları, meyveleri ve böcekleri yiyerek beslenen uzun kuyruklu kuşlardır.
D) Eski Tarsus kentini çevreleyen surların "Bağ", "Deniz" ve "Adana" adıyla anılan üç kapısı vardı.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Salonu toplantıya hazır hâle getirmek için dinlenmeden çalıştık.
B) Konuklar salona girerken duvarlardaki yazılardan çok etkilendiler.
C) O öğretmenimizin derslerinde konuları eğlenerek öğrenirdik biz.
D) Tanıdığım insanlar, o en zor günlerimde beni yalnız bırakmışlardı.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı türde bir fiilimsinin altı çizilmiştir?

- A) Kumrular, silah sesini duyunca havalandı.
B) Arkadaşlarla hafta sonu bir araya gelmeye karar verdik.
C) Gömleğini ve pantolonunu ütüleyip giydi.
D) Yarışmacılardan biri koşarken yere düştü.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil, isim-fiili ni teleyecek şekilde kullanılmıştır?

- A) Uykusuzluktan şişmiş gözleri ile garip garip bakıyordu.
B) Hâlden anlayan insanlarla oturup kalkmak güzel oluyor.
C) Gezi sırasında eski tanıdıklardan birine rast geldim.
D) Pilotlar, gelecek uçuşta bir Afrika ülkesine gidecek.

9. Kenan, bakkala temelli küstü. Şoförlük yapan büyük oğlu trafik kazasında elinden kayıp gitmişti. Onu kimse daha önce böyle görmemişti. Kalabalığın arasında dizlerine vura vura oğluna ağıtlar yakmıştı.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangileri fiilimsidir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme, diğerlerinden farklı bir fiilimsi türüne örnektir?

- A) Güzel haber alınca sevdiklerine koşu koşu gider.
B) Zavallı adam gelene geçene kaybolan kedisini soruyordu.
C) İziciler, zorlu yollarda düşe kalka ilerliyor.
D) İnsanlar gürültülü ortamlarda ancak bağıra çağıra anlaşabiliyor.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. Bazı sözcükler sıfat-fiil eki aldığı hâlde kalıplaşarak bir varlığın, kavramın ismi olur. Bunlar fiilimsi olarak kabul edilmez. Örneğin "Çağlayan su çok soğuktu." cümlesindeki "çağlayan" sözcüğü fiilimsidir, "Dağın doruğunda büyük bir çağlayan vardı." cümlesindeki "çağlayan" sözcüğü ise isimdir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde fiilimsi eki aldığı hâlde, kalıplaşarak bir varlığı veya kavramı karşılayan sözcük vardır?

A)

**Geçmiş, yaşamımızın
lambasıdır; karanlıkta
size yol gösterir,
önünüzü aydınlatır.**

Japon Atasözü

B)

**Söz dinlemeye vakti
olmayanın, pişmanlık
için çok vakti olur.**

Boşnak Atasözü

C)

**Bileği güçlü olan, birini
yıklar; bilimi güçlü olan,
herkesi yıklar.**

Belçika Atasözü

D)

**Çok yaşayan bilmez,
çok gezen bilir.**

Türk Atasözü

2.

Cümle Kutusu

- I. Köyden kente kaçışın önüne bir türlü geçilemiyor.
- II. Büyük sanatçılar şarkı söylemeye erken yaşlarda başlamıştır.
- III. Bir daha büyüklerinden habersiz bir iş yapma.
- IV. Bazı işlerin gerçekleşmesi için çok uzun zaman beklemek gerekebilir.

Cümle kutusundaki numaralanmış cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük isim-fiil değildir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

3.

Mustafa Reis denizden yeni dönmüştü ve elleri pul içindeydi, kurumuş renk renk pullar ta bileklerine kadar sıvanmıştı.

Bu cümledeki fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Kırk yaşında olmasına rağmen çok genç gösteriyordu.
- B) Yokluk içinde büyüdüğünden her şeyin kıymetini bilirdi.
- C) Uçak alana iner inmez yolcular pilotu alkışladı.
- D) Kopya çeken öğrencilerden biri disiplin kuruluna sevk edildi.

4.

	Cümle	İsim-Fiil	Sıfat-Fiil	Zarf-Fiil
I.	Annem salata hazırlamayı çok seviyor.			
II.	Kar, yolları kapatmadan yiyecek stoğu yapmalıyız.			
III.	Geçen sene, meyve sebze fiyatları çok arttı.			
IV.	Ödevleri bitince çocuklar kütüphaneden ayrıldı.			
V.	Bu şehirde bir dosta rastlamak işten bile değil.			

Tabloda numaralanmış cümlelerde bulunan fiilimsi türleri işaretlenecektir.

Buna göre tablonun doğru işaretlenmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A)

I.	✓			
II.				✓
III.		✓		
IV.				✓
V.	✓			

B)

I.	✓			
II.				✓
III.	✓			
IV.				✓
V.	✓			

C)

I.	✓			
II.				✓
III.		✓		
IV.		✓		
V.	✓			

D)

I.	✓			
II.				✓
III.		✓		
IV.				✓
V.		✓		

5.

Sıfat-fiil eklerinden "-miş, -acak, -maz, -ar" ekleri kip ekleriyle karıştırılmamalıdır. Örneğin "-acak" eki "Camları silecek hizmetli bulamadık." cümlesinde sıfat-fiil görevinde, "Camlar silinecek, bulaşıklar yıkanacak." cümlesinde ise kip eki olarak kullanılmıştır.

Buna göre,

- I. Mahmut, duymuş sana anlattığım her şeyi.
- II. Dallardaki kurumuş incirleri toplayıp bir sepete koydu.
- III. Dünkü kavgada kırılmış kolu bizim karşı komşunun.
- IV. Annem, kırışmış örtüleri düzeltmek için epey uğraştı.

cümlelerinin hangilerinde "-miş /-miş", sıfat-fiil eki olarak kullanılmıştır?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve IV

D) III ve IV

1.

İsim-Fiil

Uyarı: -ma/-me isim-fiil eki ile olumsuzluk eki olan -ma/-me birbiriyle karıştırılmamalıdır.

- Buluşma yerini söyler misiniz? (İsim-fiil)
- - - - - (Olumsuzluk eki)

Sıfat-Fiil

Uyarı: Bazı sözcükler sıfat-fiil eki yardımıyla türemiş ve kalıcı isim olmuştur.

- - - - - (Kalıcı isim)

Zarf-Fiil

Uyarı: Zarf-fiil eki alan sözcükler cümleye zaman ya da durum anlamı katar.

- İşimiz bitince çıkarız. (Zaman)
- - - - - (Durum)

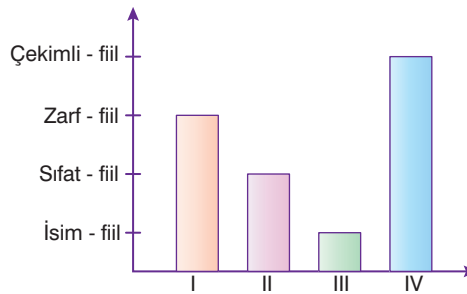
Bu görselde boş bırakılan yerlerden herhangi birine aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilemez?

- A) İnsan bazen susarak karşısındakine çok şey anlatır.
B) Bir sahil lokantasında Mehmet'le görüşmeye gittim.
C) Koltuğa eğik bir şekilde oturma yoksa belin ağrır.
D) Bizim fabrikanın sahipleri her sene yoksul ailelere giyecek yardımı yapar.

2. İngiltere'nin köklü ailelerinden başlayıp Japonya'nın, İspanya'nın ve pek çok ülkenin önemli insanlarına kadar uzayıp giden bir ünlüler listesi... Bu listedeki isimlerin ortak özelliği Türkiye'ye geldikleri zaman Köyceğiz'e uğramadan ülkelerine dönmemeleridir.

Bu ilginin odak noktası ise kendi sevimli dünyasını yaşayan Köyceğiz'in adında gizlenmiş. Çünkü burası gerçekten bir köy kadar doğal, bir köy kadar güzel.

Bu metindeki altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Buna göre kaç numaralı eşleştirmede yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

3.

GİT(MEK)				
-ince	-ecek	-esi	-erek	-mez
-er	-ip	-mek	-en	-eli
-me	-miş	-meden	-iş	-dığında

“Git(mek)” fiiline tablodaki eklerden uygun olanları getirerek zarf-fiil oluşturunuz ve zarf-fiillerin olduğu kutucukları tarayınız.

Buna göre taralı olan kutucukların olduğu tablo aşağıdakilerden hangisidir?

A)

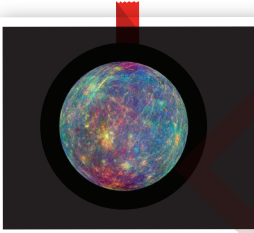
B)

C)

D)

4.

MERKÜR

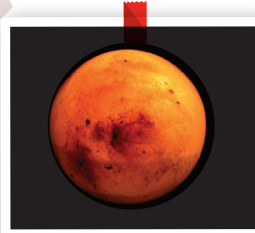
Güneş sisteminin en küçük gezegeni. 4 bin 880 km çapı olan Merkür, gök taşlarının çarparak oluşturduğu büyük kraterlere sahip. Bir yıl 88 Dünya gününe, bir günü ise 59 Dünya saatine eşit.

VENÜS

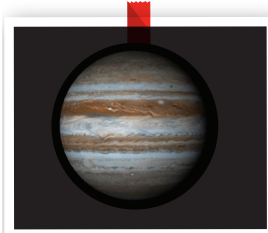
Güneş'ten çok etkilenen bu gezegende ısı oldukça yüksek. Gök bilimciler Venüs'ün çapını 12 bin 104 km olarak hesapladı. Bir yılın uzunluğu 225 Dünya günü, bir gününün uzunluğu ise 243 Dünya saati kadar.

MARS

Su kalıntılarının olduğunu söyleyen gök bilimciler, Mars'ta hayat olabileceğini düşünerek inceleme yapıyor. Bu konuda başarıya ulaşılması mümkün görünüyor. 6 bin 794 km çapında olan Mars'ın bir günü Dünya saatiyle 24 saat 37 dakika ve bir yılı da 687 Dünya günü.

JÜPİTER

Yaklaşık 143 bin km çapıyla Güneş sisteminin en büyük gezegeni. Bir Jüpiter günü Dünya saatiyle 9 saat 50 dakikadan, bir yılı da Dünya yılıyla yaklaşık 12 yıldan oluşur.

Yukarıdaki gezegenlerle ilgili metinlerden hangisinde isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil çeşitlerinin tümü kullanılmıştır?

A) Merkür

B) Venüs

C) Mars

D) Jüpiter

SÖZCÜKTE ANLAM

Ünite
2

Test - 1

1. Sözcükler, kullanıldığı cümleye göre anlam kazanır. Söz gelimi "yüklenmek" sözcüğü, "Bavulları yüklendi, arabaya kadar götürdü." cümlesinde "bir yükü taşımak" anlamında, "Tartışma daha da alevlenmiş, herkes fikirlerini beğenmediği adama yüklenmişti." cümlesinde "üstüne düşmek, zorlamak" anlamında kullanılmıştır.

Bu açıklamaya göre "görmek" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Ev güneş görüyor, aynı zamanda çok aydınlık.
B) Yeni işine başlayınca cebi para gördü.
C) Nereye gitse herkesten ilgi görüyordu.
D) Osman Bey, okula uğramışken müdürü de gördü.

3.

Durmak: Dinmek, kesilmek.

Yüksek: Güçlü, şiddetli.

Geniş: Kolay kolay tasalanmayan, hoşgörülü, rahat.

Aşağıdakilerin hangisinde "durmak, yüksek, geniş" sözcüklerinin tümü, verilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Gece boyunca esen rüzgâr sabaha doğru durdu ama ilçeye de epey zarar verdi. Bazı ağaçları yerinden söktü, çatıları uçurdu, yüksek gerilim hatlarını kopardı. İlçemizde ne kadar cadde varsa hepsi zarar gördü, özellikle de ilçenin geniş meydanı çarşamba pazarına dönmüştü.
- B) Hava karanlıktı ama saatin kaç olduğunu bilmiyordum, duvardaki saat durmuştu. Yüksek bir direğin tepesine konan birkaç kumrunun çıkardığı ses dışında hiçbir şey duyulmuyordu. Ninem, evin geniş salonunda koltukların birine oturmuş çorap örerken kardeşim de onu meraklı gözlerle izliyordu.
- C) Araba patika yolun kenarında durdu. Arabadan bir kadın, iki çocuk indi. Şoför yolcuları indirdikten sonra yoluna devam etti. Kadın ve iki çocuk bir süre yürüdükten sonra yüksek girişi olan bir evin önüne geldiler. Kadının üstünde mavi renkte geniş bir elbise vardı.
- D) Güneş açmış, yağmur durmuştu. Arabaya binip yola çıktık. Yolumuzun üstünde birkaç köprü bir de yüksek gerilim hattının hemen altından geçen tünel vardı. Babam için yol güvenliği çok önemliydi, bu yüzden her türlü önlemi almıştı. Fakat dayım öyle değildi, geniş biri olduğu için bu tür şeyleri önemsiz görürdü.

2. Sarılıp tırmanmak

- Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek
Kâğıt veya bir bitki yaprağıyla dürmek
Yumak yapmak

"Sarmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yukarıdaki anlamlarının herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Bahçeden topladığımız üzüm yapraklarıyla annem dolma sardı.
B) Kadınlardan biri yünü iplik yapıyor, diğeri de ipliği sarıyordu.
C) Salonu temizleme işini yine bana sardılar.
D) Geçen yıl diktiğimiz asma, çardağı iyice sardı.

Çok Anlamlılık

Sözcüklerin birden çok anlamı karşılayacak şekilde kullanımlarına "çok anlamlılık" denir.

Söz gelimi "kalınlığı az olan" anlamındaki "ince" sözcüğü zaman içinde farklı anlamlar kazanmıştır:

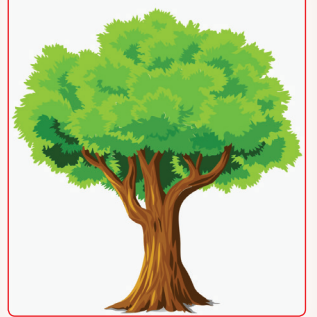
Satıcının çok ince bir sesi vardı. (Tiz, kulağa hafif gelen)

Annem pastayı ince unla yaptı. (Taneleri ufak, iri karşıtı)

Hattatlık çok ince bir iştir. (Aşırı özen gerektiren)

Patatesleri ince doğramış. (Kalınlığı az olan, kalın karşıtı)

Yerini yaşlıya vererek ince bir davranışta bulundu. (Zarif)

Bahar geldi, dallara su yürüdü. (Bir yere gelmek, bir yere ulaşmak, kaplamak)

ÖRNEK

Aşağıdakilerin hangisinde “saklamak” sözcüğünün anlamı yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Eskiler özel eşyalarını ahşap sandıklarda saklardı. (Çalınmasına karşı önlem almak)
- B) İyi gazeteciler haber kaynaklarını saklar. (Gizli tutmak, duyurmamak)
- C) Kısa sürede tükenen bu kitabı sizin için sakladım. (Birine vermek için ayırmak)
- D) Sebzeleri, sıcak havalarda buzdolabında saklamalısın. (Bozulmadan doğal durmasını sağlamak)

ÇÖZÜM

“Saklamak” sözcüğü A seçeneğindeki cümlede “kaybolması, görünmemesi için gizli bir yere koymak” anlamında kullanılmıştır.

Yanıt A

ÖRNEK

Musa amcam, bu sıralar çok gergin.

Altı çizili sözcüğün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Kardeşini görmeyince merakı daha da arttı.
- B) Halil sinirli biridir, her şeye tepki verir.
- C) Kırışan elbiseleri hemen ütüledi.
- D) Erdinç, korku dolu gözlerle etrafına baktı.

ÇÖZÜM

“Gergin” sözcüğü cümleye “sinirli” anlamını katmıştır.

Yanıt B

4. Son günlerde okul içi ve okul dışı öğrenim ortamlarında, gençlerin ve çocukların öğrenmesini kolaylaştıracak sanal gerçeklik uygulamaları yaygınlaşıyor. Bu amaçla bilgisayar oyunları tasarlanması ve geliştirilmesi projelerine yönelik çalışmalar da yapılıyor. Böylece her geçen gün popülerliği artan artırılmış gerçeklik uygulamaları ile bilgisayar oyunları artık sadece eğlenmek için değil, eğitim amaçlı olarak da kullanılıyor.

- Bir işi sonuna yaklaştırmak
- Bir şeyin nasıl var olabileceğini düşünmek, zihinde hazırlamak
- Bir sanat ve bilim dalının ilkelerini düşünce alanından çıkarıp gerçekleştirme işi
- Herhangi bir meslek, sanat veya iş için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi amacıyla yapılan çalışma

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisi yukarıdaki açıklamalardan herhangi biriyle eşleştiremez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

5. I. Derenin suları böğürtlen fidanlarını yükseltmiş, iki tarafa yemiş dolu bir koyu çit çekmiş.
II. Bende ne olduğu tam olarak anlayamadığımız bir hastalık vardı ve iki yıldır ondan çekiyordum.
III. Beş yıldır Almanya’da yurdumun özlemini çekerek yaşıyorum.

“Çekmek” sözcüğü numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Güç durumlara dayanmak, katlanmak
- B) Bir duyguyu içinde yaşatmak
- C) Herhangi bir engel kurmak
- D) Bir yerden başka bir yere taşımak

6.

Çalışkanlığıyla herkesin gözünde her gün daha da büyüyor.	İki yıl önce bahçeye diktiğimiz erik fidanları epey büyüdü.
Basit bir tartışma yüzünden çıkan kavga büyümüştü.	Önlemler yetersiz kalınca olaylar iyice büyüdü.

“Büyümek” sözcüğünün “önem ve değer kazanmak” anlamında kullanıldığı cümlelerin yer aldığı kare kesildiği zaman aşağıdaki şekillerden hangisi oluşur?

- A)
- B)
- C)
- D)

ÇOK ANLAMLILIK

1. Alev, Gökhan, Semra, İbrahim adlı öğrenciler "taşmak" sözcüğünü aşağıda verilen anlamlardan herhangi birine uygun olacak şekilde cümle içinde kullanmıştır.
- Bir yere veya şeye sığmamak
 - İnsan, nesne vb. çokça bulunmak, sayısı artmak
 - Öfke, sabırsızlık veya heyecan yüzünden kendini tutamamak
 - Sıvı maddeler, içinde bulundukları kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşmak

Alev : ---
Gökhan : ---
Semra : ---
İbrahim : ---

Buna göre aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin yazdığı cümlelerden biri olamaz?

- Kasketinden taşmış siyah saçları yakına gelince çok kırışlaştı.
- Dışarıda bulutsuz bir temmuz göğü, öğle güneşinin yakıcı aydınlığıyla dolup taşıyordu.
- Gösteri o kadar güzeldi ki seyirciler salondan taşmıştı.
- Acaba bizim taşıp köpürmelerimizi pek çocukça mı bulmuştu?

2. Ankara Ovası, geçmişten bugüne pek çok savaş gördü.

Altı çizili sözcüğün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek
- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak
- Sahne olmak, geçirmek
- Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak

3. Yaratıcı düşünme etkinlikleriyle içeriği zenginleştirilen (daha bol ve çeşitli hâle getirilen) bu kitap, bir müzik aleti icat etmekten (ilk kez yeni bir cihaz yapmaktan) Mars'ta araştırma gezisi yapmaya uzanan ilginç (ilgi ve dikkat çekici olan) konulara değinerek çocukların bilgi dünyasının genişlemesini (yeni ve farklı uğraşlarla ilgilenmesini) sağlıyor. Bu kitabı okuyan çocuklar; evde, okulda, parkta kısaca her yerde karşılaştıkları bitki ve nesneleri araştırmaya başlıyorlar.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı, yay araç içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- I
- II
- III
- IV

"Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz" anlamındaki "hava" sözcüğü zaman içinde farklı anlamlar kazanmıştır:

Tozlar havada uçuşuyordu. (Çevreyi kuşatan boşluk)

Bugün hava olursa denize açılacağız. (Esinti)

Aydın havası çalmaya başlayınca herkes oyuna kalktı. (Müzik parçalarında tür)

Bu sözlerin sonu hava. (Sonuçsuz, anlamsız, boş söz)

Yaşlı adamın kibar bir havası vardı. (Görünüş, davranış, söz vb. için bir kimsenin durumunu belirten özellik)

Trenden indiğimizde güneş tam tepemizdedi. (Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, hızası)

Derenin sağ tarafındaki tepeye çıktık. (yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, yamaçları yatık yer biçimi)

ÖRNEK

Her işini - - - - - yapardı.

Bu cümledeki boşluğa aşağıdaki sözlerden hangisi getirilirse diğerlerinden **farklı** bir anlam ortaya çıkar?

- A) baştan savma
- B) inceden inceye
- C) gelişigüzel
- D) üstünkörü

ÇÖZÜM

A, C ve D seçeneklerindeki sözler cümleye "inceliklerine inmeden, özen göstermeden" anlamı katar. B seçeneğindeki söz getirilirse cümle "ayrıntılara inerek, önem vererek, titizce" anlamı kazanır.

Yanıt B

ÖRNEK

Herkesten bir sır gibi saklanan bilgiler basına sızmış, ülke güvenliği tehlikeye girmişti.

Bu cümledeki altı çizili sözcük aşağıdaki anlamlarının hangisiyle kullanılmıştır?

- A) Gizli tutulan haber, sır vb. şeyler duyulmak, yayılmak
- B) Herhangi bir topluluğu yolundan saptırmak için gizlice arasına girmek
- C) Gizlice, haber vermeden gitmek, sıvışmak
- D) Yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuya kalmak

ÇÖZÜM

"Sızmak" sözcüğü bu cümlede A seçeneğindeki anlamıyla kullanılmıştır.

Yanıt A

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "düşmek" sözcüğü karşısında verilen anlama uygun kullanılmıştır?

	Cümle	Anlam
A)	Ediz, okumak için gurbetlere düşmüş.	Kalmak
B)	Hatice'nin içine bir şüphe düştü o an.	Bir duruma uğramak, bir durumda olmak
C)	Şahitler borçlu olduğumu söyleyince bana parayı ödemek düştü.	Başka bir seçenek kalmamak
D)	Çalışanların gündelikleri yarı yarıya düşmüştü.	Azalmak, eksilmek

5. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ayraç içinde verilen anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Mektubu senden gizli, posta kutusuna attım. (Niteliği anlaşılmayan, bilinmeyen)
- B) Edebiyat, sanat, fikir, ilim ve başlıca değerlerimize bakışınızı bizimle paylaşır mısınız? (Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü)
- C) Hele bir de birkaç sünger bulabilse artık mutluluğunun sınırı olmayacaktı. (Bir şeyin nicelik bakımından inebileceği veya çıkabileceği en alt ve en üst yer, limit)
- D) Oradaki bu sıcak karşılama bizi çok memnun etmişti. (Dostça olan, sevgi dolu)

6. Tayfalar, limana yanaşan yük gemisine bayrak çektiler.
- Özellikle kentten uzak olan kimi yerlerde cep telefonları çekmiyor.
 - Turistler çok etkilendikleri peribacalarının fotoğrafını çekiyordu.
 - Irgatlar ekini tarladan çekip traktörlere yüklediler.

"Çekmek" sözcüğü bu cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

7. Telefonla veya bilgisayarla ekran görüntüsü alarak bir başkasının kişisel bilgi, belge ve fotoğraflarını depolamak kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu oluşturur. Suçun cezası 1-3 yıl hapidir. (TCK, Madde: 135)

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlede anlam değişikliği meydana gelmez?

- A) kontrol altına almak
- B) yerleştirmek veya saklamak
- C) ortaya çıkarmak
- D) biriktirmek

KALİPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI

1. Bazı eleştirmenlerle bazı sanatçılar pek senli benli. Durum böyle olunca söz konusu eleştirmenler, bu dostlarının yapıtlarını değerlendirirken gözlerinin birini kapıyor. Hâliyle ortaya koydukları eleştirilerde gerçek bir değerlendirme aramanın pek bir anlamı kalmıyor.

Altı çizili sözün bu metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Övgüler yağdırmak
B) Bütün dikkatini vermek
C) Sadece biçime odaklanmak
D) Kimi kusurları görmezlikten gelmek

2. Bu belgeselde, Anadolu'da göçebe hayatı yaşamaya devam eden Yörüklerin ilginç geleneklerine ve alışkanlıklarına şahit olacaksınız.

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Başını sol tarafa çevirdi, masanın üstünü taradı fakat aradığı kolyeyi bulamadı.
B) Kazayı görüp duyan herkes köy meydanına toplandı.
C) Selim; üç çocuklu bir aileye bakıyor, onların geçimini sağlıyor.
D) Neşe Hanım modayı izler, modaaya uygun giyinmeyi severdi.

3.

Şiirlerinde, yaşama sevincini ve aşkın güzelliğini vurgulayan, ölümün üstünlüğünü irdeleyen Cahit Sıtkı Tarancı anlatım gücüyle dikkat çekti. Şair, kendi dünyasının renklerini taşıyan ilk dizelerinde, aslında edebiyatta kalıcı eserler ortaya koyacağı-
nın haberini bizlere verdi.

Yazar, bu metindeki altı çizili ifadeyle sözü edilen şairle ilgili aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemektedir?

- A) Kişilik özelliklerini şiirine yansıttığını
B) Samimi bir anlatımının olduğunu
C) Kalıcı nitelikte şiirler kaleme aldığını
D) Renkli bir üslubunun olduğunu

4. Artık genç değilim hatta orta yaşlı bile sayılamam. Şu sıralar geçmişe dair düşüncelerimle ve pişmanlıklarım ile baş başayım. Düşünüyorum da ömrümü yele vermişim meğer. İnsan, yaşamının sonbaharında anlıyor bazı şeyleri. Olsun, en azından bundan sonra istediğim gibi yaşamak, kendimce yararlı işler yapmak istiyorum. Her ne kadar geç kalmış olsam da...

Bu metindeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gençliğin kıymetini bilmemek
B) Savurgan bir insan olmak
C) Yaşamını boşa geçirmek
D) Ömrünü pişmanlıklarla geçirmek

Kalıplaşmamış Söz Grupları

Kimi zaman yazarlar, sözcükleri bir araya getirerek sözcük grupları oluşturur. Bunun sonucunda yeni anlamları karşılayan söz grupları oluşur.

Söz gruplarının anlamı belirlenirken sözcüklerin cümle içinde birlikte kazandığı anlama dikkat edilmelidir.

Çağlar ötesine uzanan yapıtlar verdi.

Bu cümlede altı çizili söz grubundaki sözcükler hep birlikte "kalıcılığı yakalamak" anlamını kazanmıştır.

Yazar bu kitabında ben demiş, başka bir düşünceden bahsetmemiş.

Bu cümledeki altı çizili sözle yazarın sadece kendi düşüncelerini dile getirdiği, kitabında başkalarının düşüncelerine yer vermediği anlatılmıştır.

ÖRNEK

Günü kurtarmaya dönük yapıtlar sanatseverlerin ilgisini çekmez.

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okuru bilgilendiren
B) Kolay anlaşılan
C) Yetkinlikten uzak olan
D) Büyük ilgi gören

ÇÖZÜM

Bu cümledeki altı çizili söz grubu ile "sınırlı bir süre içinde satış yapan, yetkinlikten yoksun yapıtların niteliği" belirtilmiştir.

Yanıt C

ÖRNEK

Şekerin bir bardak çay içinde erimesini seyredencesine eserinin hayata karışmasına şahit olan sanat adamlarına ne mutlu... Piyesini sahnede görmekten, bestesini bir orkestradan dinlemeden, romanını bastırmadan, resmini duvara astırmadan göçüp giden sanat adamları için ise ne kadar üzücü...

Bu metinde geçen “eserin hayata karışması” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eserdeki konuların günlük hayattan alınması
- B) Sanatçının eserinden gelir elde etmesi
- C) Sanat eserinin hedef kitlesine ulaşması
- D) Eserin her yönüyle eleştirilmesi

ÇÖZÜM

Metinde geçen “**eserin hayata karışması**” sözü ile sanat eserinin hedef kitlesine ulaşması anlatılmak istenmiştir.

Yanıt C

Yazar, dünü yarına bağlamak için uğraşıp durmuş. (Geçmişle gelecek arasında köprü görevi görmek)

5. Yeryüzünde acı ve keder çoğaldıkça insanlık kendi ikliminden biraz daha uzaklaşıyor. İnsanın doğası, tıpkı tabiat gibi her geçen gün acı bir şekilde yok olup gidiyor. Bilim ve teknolojiye gelişmeler, insanın yaratılışındaki temel özellikleri de bir bir alıp götürüyor. Bu gerçeğe yüz yüze gelince içimiz burkılmıyor değil. Çünkü insanın kendini tüketmesi, tarihin sonunu da getiriyor ne yazık ki!

Bu metinde geçen “insanın kendini tüketmesi” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tabiattaki dengenin bozulması
- B) Bilim ve teknolojinin yaşamı değiştirmesi
- C) İnsanın doğal yapısındaki özelliklerini yitirmesi
- D) Savaşların duyguları yozlaştırması

6.

“

İnsanlar, günlük yaşamlarında sebepsiz yere korkuya kapılırlar. Bazen bir ağaç, bazen bir gölge insanın yüreğini titretir. Korku kimi zaman insanın topuklarına kanat takar, kimi zaman da ayaklarını yere çiviler. Bu duyguya kapılan biri, içindeki öz güveni ve enerjiyi kaybeder.

”

Bu metindeki altı çizili sözlerin yerine sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilebilir?

- A) kendine güvenini artırır - kararlı şekilde hareket ettirir
- B) bütün gücünü ortaya çıkarır - mücadele etmesini sağlar
- C) yeteneklerini harekete geçirir - dayanma gücünü pekiştirir
- D) hızla kaçmasına yol açar - yerinden kımıldayamaz hâle getirir

7. Erken yaşlarımda çocuk klasiklerinin hepsini okudum, bazılarını çok sevdim, dönüp dönüp okuduklarım var aralarında. Ancak çocuk kitapları konusunda şöyle bir düşüncem var: Çocuklar için toz pembe dünyalar yaratan ya da çocuklara neyi, nasıl düşüneceklerini dikte eden kitaplardan hoşlanmıyorum. Uygun biçimde anlatmak şartıyla, çocukları hayatın gerçeklerinden haberdar etmekten yanayım. Aksi hâlde çocuklar temel yaşam sorunlarıyla karşılaştıklarında onlarla nasıl başa çıkacaklar ki?

Bu metinde altı çizili sözlerle anlatılmak istenenler, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Aşırı iyimser bir bakış açısı taşımak - Birine fikirlerini zorla kabul ettirmek
- B) Gerçekleşmesi imkânsız düşler kurdurmak - Hayatın zorluklarını kısa yoldan öğretmek
- C) Gerçekleşmesi zor durumları anlatmak - Akıldan geçenleri anlaşılır biçimde ifade etmek
- D) Üzücü durumlarda bile çocukları teselli etmek - Olumlu düşünme konusunda bilgilendirmek

KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI

1. Hayatta pek çok mutluluk kaynağı vardır. Bağlar, bahçeler, çiçekler, kırlar, bayırlar bunlardan sadece bir-kaçıdır. Fakat her şeyi kara görenler bir türlü bu mutluluk kaynaklarının farkına varamazlar. Bu nedenle de dertlerle kaynaşırlar ve hayatı kendilerine zindan ederler.

Bu parçadaki altı çizili sözün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Kendini beğenenler
B) Sorumluluk almaktan kaçınanlar
C) Olumsuz bakış açısına sahip olanlar
D) Sorunların üstünü örtmeye çalışanlar

2. Onun bütün şiirleri okura göre anlam kazanır. Hatta biri onun şiirlerini her okuyuşta yeni tatlara ulaşır. Bu nitelikte şiirler yazması şairimizin, çağdaşlarının bir adım önünde olmasını sağlamıştır.

Bu metindeki altı çizili sözle söz konusu şairin şiirlerinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Büyük ilgi çekmesi
B) Yoruma açık olması
C) Kolayca anlaşılması
D) Öğretici yönünün ağır basması

3. Son derece akıcı dili ve âdeta insana kendi varlığını yine kendisi üzerinden bir okuma sunma denemesi ile “Biri, Hiçbiri, Binlercesi” beni son derece etkileyen bir roman oldu. Bu roman her şeyden önce teknik olarak çok başarılı ve farklı bir kumaşla işlenmiş. Kurguya getirdiği bakış açısı, romanın çitasını yükseltmeye yetmiş aslında. Maddeler hâlinde yazılan roman, sağır bir aktarıcı tarafından etrafında olan bitenin bize gösterilmesiyle ilerliyor.

Bu parçadaki “farklı bir kumaşla işlenmek” sözüyle yazar, sözü edilen romanın hangi yönünü vurgulamak istemiştir?

- A) Ustalığını
B) Evrenselliğini
C) Etkileyiciliğini
D) Özgünlüğünü

4. Yazar Sait Faik Abasıyanık, hikâyelerinde kenarda köşede kalmış kişilerin yaşamını anlatır. Bu sanatçımızın, yapıtlarında genellikle balıkçıların, işsizlerin, yoksulların, kimsesizlerin dramına parmak bastığını görürüz.

Altı çizili sözün bu metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özensiz bir anlatımı olmak
B) Dokunaklı konuları işlemek
C) Sıradan kişilerin yaşamını ele almak
D) Toplumsal sorunlara parmak basmak

ÖRNEK

Rusya-Ukrayna Savaşı, gündeme bomba gibi düştü.

Altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hiç kimsenin bilmediği bir olay açığa çıkmak
B) Bir olay, insanları derinden etkilemek
C) Hiçbir sebep yokken bir olay patlak vermek
D) Bir olay birdenbire ortaya çıkarak herkesi şaşırtmak

ÇÖZÜM

Altı çizili sözle anlatılmak istenen “bir olay birdenbire ortaya çıkarak herkesi şaşırtmak”tır.

Yanıt D

Kulağının üstüne yan gelip yatan insanlara pek güvenmem. (Görmezlikten, duymazlıktan gelmek, dikkate almamak)

ÖRNEK

Ünlü ressamın resimlerine bakarken yazarın ödünç bir adla tablolar yaptığı sonucuna vardım.

Bu cümlede geçen “ödünç bir adla” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ressamın tablolarında renk uyumuna dikkat etmemesi
- B) Ressamın tablolarında farklı duygu ve düşünceleri somutlaştırması
- C) Ressamın kendi çizgisini oluşturamaması ve başkasını taklit etmesi
- D) Ressamın hiçbir zaman beğenilen ve istenen eserler ortaya koyamaması

ÇÖZÜM

Bu cümledeki “ödünç bir adla” sözüyle anlatılmak istenen “**ressamın kendi çizgisini oluşturamaması ve başkasını taklit etmesi**”dir.

Yanıt C

Şair, bu şiirinde duygularını **sınır dışı etmiş**. (Duygusal unsurlara yer vermemesi)

5. Şimdiki öğretmenler şen şakrak. Bize her zaman tatlı hikâyeler anlatır, ilgi çekici oyunlar oynatır, bizimle beraber koşar. Eskiden böyle değildi. Gülümseyen azar işitir, gülen ceza alırdı. Okul binaları ise genellikle çok defa, bahçesi olmayan yarı aydınlık yerlerdi. Durum böyle olunca da öğrenciler hareketsizlikten pelteye dönerdi.

Altı çizili sözün bu metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dikkatini toplayamamak
- B) Gereksiz hareketler yapmak
- C) Zamanını iyi değerlendirememek
- D) Gücünü yitirip kırıdayamaz hâle gelmek

6. İnsan, her şeyi hayal edebilir ama yaşamı istediği gibi kurgulayamaz. Bu yüzden çocuğun kitapla birlikte gerçek olmayana odaklanması ve sonrasında güvenli gerçeğe dönmesi, çocuğun yaratıcı yönünü güçlendirecek, ufkunu genişletecektir.

Bu metinde altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayal eden insan, farklı duygu ve düşüncelere yelken açar.
- B) Hayal dünyasının sınırları yoktur ama hayatın sınırları vardır.
- C) Yaşam bize bir şey vermez, biz ondan bir şey alırız.
- D) Yaşamın sınırlarını çizmek, hayal dünyasının sınırlarını çizmek demektir.

7. Şairler, söz ustalardır. Onlar halk ağzında kullanıla kullanıla pörsüyen kelimeleri yeniden ele alıp parlatırlar. Bizim her gün kullandığımız kelimeler onların şiirlerinde yeniden hayat bulur, bambaşka tatlarla karşımıza çıkar.

Altı çizili sözün metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcüklere canlılık kazandırmak
- B) Sanatlı anlatıma büyük önem vermek
- C) Herkesin anlayabileceği bir dil kullanmak
- D) Sözcüklere yeni anlamlar kazandırmak

8. Bu yıl bir önceki yıla göre daha az öykü yazıldı, daha az öykü kitabı çıktı gibime geldi. Ne kadar doğru bilemiyorum tabii ki. Belki de ben eskisi kadar iyi takip edemiyorum kitapları. Bu yıl da yine epeyce öykü okudum aslında. Bazıları ne yazık ki at gözlüğü takmış yazarların öyküleri. Bunlarda yeni bir anlatım bulmak zor.

Bu parçadaki “at gözlüğü takmak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Farklı bakış açıları getirememek
- B) İnceleme yapmadan yazmak
- C) Yeni konular denememek
- D) Yetkin bir üsluba ulaşamamak

GERÇEK VE MECAZ ANLAMLI SÖZCÜKLER

1.

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama “mecaz anlam” denir.

“Ayşe yanlışlıkla vazoyu kırdı.”

cümlesinde “kırmak” sözcüğü “sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak” anlamında yani gerçek anlamda kullanılmıştır. Aynı sözcük,

“Bu sözleriyle Ayşe beni kırdı.”

cümlesinde “üzmek” anlamını kazanmış yani mecaz anlamda kullanılmıştır.

Gerçek ve Mecaz Anlamlı Sözcükler

Gerçek Anlam

Bir sözcüğün taşıdığı ilk ve genel anlama “**gerçek anlam**” denir. Gerçek anlam, sözcüklerin sözlükteki ilk anlamıdır.

Sözcüğün gerçek anlamı, herkesçe bilinen, aklı ilk gelen anlamıdır. Buna “**temel anlam**” da denir.

Soğuk bir su içebilir miyim?

Eline sert bir tahta aldı.

Çocuklar acı biber yiyemez.

Yanlışlıkla camı kırdı.

İçerisi çabuk ısındı.

Kara tahtaya tebeşirle bir şeyler yazdı.

Erdoğan, koyu renk bir gömlek giymişti.

Mecaz Anlam

Sözcüklerin gerçek anlamlarından tamamen uzaklaşarak kazandıkları yeni anlama “**mecaz anlam**” denir.

Bizi soğuk karşıladılar.

Sert kuralları olan bir şirkette çalışmış.

Bana acı sözler söyledi.

Aysun, kalbimi kırdı.

Yeni sınıfına çabuk ısındı.

Kara haber kısa sürede duyuldu.

Arkadaşlarla koyu bir sohbet daldık.

İnce davranışları herkes tarafından takdir topladı. (Mecaz anlam)

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Ağır olan eşyaları arka tarafa koyalım.
- B) Sempatik davranışlarıyla herkesin sevgisini kazanmıştı.
- C) Bizi genişçe bir salona aldılar.
- D) Göreceksiniz, bu çocuğun parlak bir geleceği olacak.

2. Çakımı çıkarıp ağacın dallarından oltaya benzer kısa bir şey yapıp yemlik solucan aramaya koyuldum.
Çimle kaplı kıyının ıslak bir yerine çakıyı batırdım. Bir parça toprak kaldırdım. Solucanlar alttaydı. Ben toprak parçasını kaldırınca toprağa dalıp saklandı ama dikkatlice yeniden kazdım ve birkaçını çıkardım. Bu esnada yerin altında yarı yarıya toprağa gömülmüş eski bir loğ taşının ucu meydana çıktı.

Bu metinde geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi gerçek-mecaz anlam bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

3. Oğlum, her zaman - - - - kişilerle dost ol çünkü onlardan hiçbir zaman insana zarar gelmez. Unutma ki dostunu iyi seçen, kendine güzel bir hayat kurar. Hayatını güzelleştirmek istiyorsan önceliğin dost seçimi olsun.

Aşağıdaki sözlerden hangisi, bu cümlede boş bırakılan yere getirilirse mecaz anlamda kullanılmış olmaz?

- A) açık yürekli
- B) çalışkan
- C) alttan alan
- D) tatlı dilli

4. “Ağır” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Çocukluğunda geçirdiği ağır bir hastalık sonucunda eğitimine ara vermişti.
- B) Yöneticiliği zamanında üzerine aldığı ağır görevleri başarıyla yerine getirmişti.
- C) Çok ağır olduğundan bu un çuvalını tek başıma taşıyamam mümkün değil.
- D) Toplantıda kızgınlıkla söylediği ağır sözler yüzünden bazı kişiler ona darılmış.

ÖRNEK

“Katılmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Yarışa katılmak için başvuru yapmak gerekiyordu.
- B) Süte bir miktar su katılırsa yoğunluğu azalır.
- C) Kalabalığa katıldı, durakların olduğu yere gitti.
- D) Öğretmenimizin anlattıklarına tüm sınıf katıldı.

ÇÖZÜM

“Katılmak” sözcüğü D seçeneğinde “hak vermek” anlamında kullanıldığı için mecaz anlama sahiptir.

Yanıt D

ÖRNEK

Acı (I) sözleri duyunca yıkılmış (II), gözlerinden (III) yaşlar akmıştı (IV).

Bu cümledeki geçen numaralanmış sözcüklerden hangileri mecaz anlama sahiptir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve IV

ÇÖZÜM

“Acı” sözcüğü “kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı” anlamında, “yıkılmak” sözcüğü ise “yok olmak, mahvolmak” anlamında kullanıldığı için mecaz anlama sahiptir.

Yanıt A

5. Bir sözcüğün herkesçe bilinen, söylendiğinde akla gelen ilk anlamına “gerçek anlam” denir. Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama ise “mecaz anlam” denir. Örneğin “dalmak” sözcüğü “Buz gibi suya daldı.” cümlesinde gerçek, “Kitap okumaya daldım, fırındaki yemeği unuttum.” cümlesinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır.

Buna göre, “kuru” sözcüğü aşağıdaki dizelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Cahille oturup bal yiyeceğine
Âlimle oturup kuru ekmek ye
- B) Rüzgâr eser, kuru yaprak uçuşur
Hayallerim soğuk ile buluşur
- C) Bir kuru sevdanın peşine düştüm
Nice kayalardan taşlardan uçtum
- D) Kuru ot kokusu getirsin rüzgâr
Yağmur usulcacık yağarken

6. I. Bebeklerin her biri umutla doğar, tabii ki bizim düşündüğümüz gibi değil.
II. Onların umutları onlara bakan kişiden alabileceği ilgi ve şefkat boşluklarının doldurulmasına ait bir aşıdır.
III. Eğer bu istekleri karşılanırsa anne babaya güvenmeye başlarlar.
IV. Çünkü ağladıklarında, ağırları olduğunda ya da sevmek, okşanmak istediklerinde bu isteklerinin karşılanacağını bilirler.

Yukarıdaki kaç numaralı cümlede mecaz anlamı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

7. I. Arkadaşının kalbinin kırıldığını anlayınca hatasının farkına varmış, onun kalbini tamir etmek için uğraşmıştı.
II. Yazar; çocuk kitaplarında durur bir dil kullanmış, sözcükleri özenle seçmiş, çocuğun dünyasına hitap eden cümleler kurmuş.

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

	I.	II.
A)	Gerçek anlamda kullanılmıştır.	Mecaz anlamda kullanılmıştır.
B)	Mecaz anlamda kullanılmıştır.	Gerçek anlamda kullanılmıştır.
C)	Mecaz anlamda kullanılmıştır.	Mecaz anlamda kullanılmıştır.
D)	Gerçek anlamda kullanılmıştır.	Gerçek anlamda kullanılmıştır.

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

1. Yazılış ve okunuş bakımından farklı, anlamca aynı olan sözcüklere “eş anlamlı sözcükler” denir.

Bu bilgiye göre, aşağıdaki metinde yer alan numaralanmış sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı altına yanlış yazılmıştır?

Bergson’un bir sözü vardır “Beynin asıl (I) va zifesi hatırlamayı değil, unutmayı sağlamaktır.” görevi

Evet, aksi (II) hâlde acılar nedeniyle (III) hayat koşulda yaşam

çekilmez olur. Ama unutmaya sayesinde ruhumu-
zu karartan kötü (IV) hatıralar silinip yerine tatlı-
anılar

ları geldikçe yaşama sevincimiz artar.

- A) I B) II C) III D) IV

2. Karada da suda da soluk alabilen hayvanlardan biri de kurbağadır.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Derin derin nefes alıp vermemi istedi doktor.
B) Parayı görünce sevinçten havalara uçacaktı.
C) Hava o kadar soğuk ki parmaklarım donu-
yordu.
D) Kaldırımda hızlı hızlı adımlarla yürüyordu.

Cümle Kutusu

- Annem de kardeşim de aldığım yeni el-
bisenin modelini çok beğendi.
- Anneannem, eski sandıktan maliyetli bir
pırlanta çıkardı.
- Yaşlı kadın, yorgun gözleriyle etrafına ba-
kındı.
- Kabahatim ne ki bana bu kadar kızdın?

**Aşağıdakilerden hangisi, cümle kutusunda-
ki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş
anlamlısı olarak kullanılamaz?**

- A) Çevre B) Biçim
C) Yanlışlık D) Değerli

4. I. Çoktandır senden bir haber alamadık, nere-
lerdeydin?
II. İnsanlar geçmişten bugüne farklı haberleş-
me araçları bulmuş.
III. Uzun süreden beridir bu bölgede maden ara-
ma çalışması yapılıyor.
IV. Çok eskiden bu kayalıklarda kartalların yu-
vası vardı.

**Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözlerden
hangileri aynı anlama gelmektedir?**

- A) I ve III B) I ve IV
C) II ve III D) II ve IV

Eş Anlamlı Sözcükler

Yazılış ve okunuş bakımından farklı, anlamca aynı olan söz-
cüklere “**eş anlamlı (anlamdaş)** **sözcükler**” denir.

Her birey, çevresindeki yoksul-
lara yardım etmelidir.

Her birey, çevresindeki fakirle-
re yardım etmelidir.

Bu cümlelerde altı çizili sözcük-
ler, eş anlamlıdır.

Biz bu işlerden fayda görmedik.

Biz bu işlerden yarar görmedik.

Bu cümlelerde altı çizili sözcük-
ler, eş anlamlıdır.

Belirli bir yaştan sonra insanda
bellek kaybı oluyor.

Hafızam beni yanıltmıyorsa seni
daha önce görmüştüm.

Bu cümlelerde altı çizili sözcük-
ler, eş anlamlıdır.

Not

Eş anlamlı bazı sözcükler ki-
mi cümlelerde birbirinin yeri-
ne kullanılmayabilir:

Beyaz eşya almak için bir ma-
ğazaya girdik.

Ak eşya almak için bir mağa-
zaya girdik. (Yanlış kullanım)

Yaşlı - ihtiyar

ÖRNEK

“Bayağı” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “aşâğılık” sözcüğünün eş anlamlısı olarak kullanılmıştır?

- A) Bu anlattıklarına bayağı ka-nacak gibi oldum.
- B) İşe alındığını duyunca ço-cuk gibi bayağı sevindi.
- C) Olanları duyunca bayağı ca-nım sıkıldı.
- D) Kimileri bayağı davranışla-ryla değerini düşürür.

ÇÖZÜM

D seçeneğinde “bayağı” sözcüğü “aşâğılık” anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır.

Yanıt D

Not

Eş anlamlı sözcüklerin aynı cümle içinde kullanılması, gereksiz sözcük kullanımı olacağından anlatım bozukluğuna neden olur.

Yazar, bu yazısında kelime ve sözcük seçimine dikkat etmemiş.

ÖRNEK

Senin dudakların pembe
Ellerin beyaz
Al tut ellerimi bebek
Tut biraz

Aşağıdakilerden hangisi bu dizelerde geçen sözcüklerden herhangi birinin eş anlamıdır?

- A) Kırmızı
- B) Ak
- C) Çocuk
- D) Miktar

ÇÖZÜM

Dizelerde geçen “beyaz” sözcüğünün eş anlamlısı “ak”tır.

Yanıt B

5.

Biz karıncalar, antenlerimiz ile birbirimizin vücuduna dokunuruz. Böylelikle iletişim kurmuş oluruz. Benim doğuştan bir antenim kısa olduğundan arkadaşla-rımla yeteri kadar iletişim kuramıyorum. İlk başlarda diğer karıncalardan farklı oldu-ğum için çok üzülyordum. Hatta odama kapanıp hiç dışarı çıkmıyordum. Odamda tek başıma oturduğum bir gün babam, kapıyı tıklatıp içeri girdi. Sonra da karşıma geçip nazik bir dille şöyle dedi: “Konuşmak, sadece antenleri veya dudakları kul-lanarak yapılan bir şey değildir.”

Aşağıdakilerin hangisinde bu metindeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı kul-lanılmamıştır?

- A) Öğrenciler beden eğitimi dersinde ısınma hareketleri yaptı.
- B) Günümüzde haberleşme en yaygın şekilde telefonla sağlanıyor.
- C) Havalar ısınmış üstelik ağaçlar çiçek açmıştı.
- D) Ebru'nun elindeki tepside soğuk ayran ve şerbet vardı.

6.

"KÖY YAŞAM MERKEZLERİ"

İLE KÖY OKULLARI AKTİF EĞİTİM BİRİMLERİ OLARAK KULLANILACAK

"Köy yaşam merkezleri" konsepti altında, köy okulları aktif eğitim birimleri olarak kullanılacak ve bu kapsamda 4 bakanlığın iş birliğinde okullarda **tarım ve hayvancılık gibi alanlarda halk eğitimi kursları** ve **yaz kampı** gibi faaliyetler düzenlenecek.

Aşağıdakilerden hangisi bu afişte kullanılan sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı (anlamda-şı) değildir?

- A) Etkin
- B) Ziraat
- C) Etkinlik
- D) Tarz

YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

1.

I.

Yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere “eş anlamlı (anlamdaş)” sözcükler denir. Söz gelimi “kent-şehir” sözcükleri eş anlamlıdır.

II.

Aralarında anlamca çok az fark bulunan sözcüklere “yakın anlamlı” sözcükler denir. Söz gelimi “dost-arkadaş” sözcükleri yakın anlamlıdır.

Bu açıklamalara göre aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangileri yakın anlamlıdır?

- A) Tarık, kelime türetme oyununda sekiz harfli sözcük türeterek hepimizden yüksek puan aldı.
- B) Odalar nem tutmasın diye önlem almıştı ama buna rağmen odaların köşeleri rutubet içindeydi.
- C) Ulaş Bey'in gücü kuvveti yerindeydi fakat bileğindeki ağrı onu iş yapamaz hâle getirmişti.
- D) Çamaşırları bir bir katlamış, dağınık durmasını diye gömleklerin kollarını da kıvrırmıştı.

2.

“Yağmur ne güzel çiseliyor, değil mi?” dedim. Biraz sonra sesi kulağımda yeniden belirdi. “Yağmur dedin de hatırlar mısın abla, senin okula yeni başladığın yıllardı sanırım. Sen bir köşede ödevlerini yapıydın, ben de minderde, pencerenin kenarında annemin dizleri dibinde oturur cama vuran yağmur tanelerini saymaya çalışırdım. Canım hiç sıkılmaz, dalıp giderdim bu anlarda.”

Bu metinde altı çizili sözcüğün yakın anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Arabanın yanında duran adamı ilk defa görüyordum.
- B) Salonun köşelerinde küçük mumlar yanıyordu.
- C) Deniz kıyısına yakın bir yerde küçük bir balıkçı kulübesi vardı.
- D) Gençler biraz ötede banklara oturmuş, kendi aralarında konuşuyorlardı.

3.

- I. Kapıda polisleri görünce tedirgin oldu, ne yapacağını bilemedi.
- II. Çocuklar geç kalınca keyfi kaçtı, bilgi almak için bizi aradı.
- III. Sürekli aynı şeyleri yapmaktan sıkılmış, hayatına renk katmaya karar vermişti.
- IV. Önündeki aracın şoförü trafik kurallarına uymadığı için babam rahatsız olmuştu.

Numaralanmış cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözler yakın anlamlıdır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

4.

- I. Makinenin parçalarını bir çırpıda taktı.
- II. Vakit kaybetmeden çaylarımızı da içelim.
- III. Oğlum gün geçtikçe daha güzel yazıyor.
- IV. Seninle hemen görüşmem gerekiyor.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözlerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) II ve IV

Yakın Anlamlı Sözcükler

Aralarında anlamca çok az fark bulunan sözcüklere “yakın anlamlı sözcükler” denir.

Süre yetmediği için son soruyu yapamadım. (Bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası)

Süreci, hayvanların yumurtadan çıkmasıyla başlıyor. (Aralarında birlik olan veya belli bir düzen veya zaman içinde tekrarlanan, ilerleyen, gelişen olay ve hareketler dizisi)

Her gün aynı yemeği yemekten usanmıştı. (Tekrarlanması, uzun sürmesi dolayısıyla bir şeyden hoşlanmaz duruma gelmek)

Çok sıkıldım, dışarı çıkıp gezmek istiyorum. (Can sıkıntısı duymak)

ÖRNEK

Sorunlarla baş edemeyince Bekir'den yardım istedi.

Altı çizili sözcüğün yakın anlamlısı aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Problemlerini tek başına halledemedi.
- B) Sıkıntı görünce kaçan biriydi.
- C) Cengiz, ağlamaklı bir ses tonuyla bize cevap verdi.
- D) Gürbüz, herkese farklı cevaplar veriyordu.

ÇÖZÜM

“Sorum” sözcüğünün yakın anlamlısı olan sözcük “sıkıntı”tır.

Yanıt B

Not

Yakın anlamli sözcükler aynı kavram alanına girer ama eş anlamli değildir.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler yakın anlamlidir?

- A) Çocuk mocuk kim varsa hepsini içeri aldılar.
- B) Gökhan, yalan yanlış bilgilerle bizi kandırdı.
- C) Ses seda kesilmiş, ortalıkta kimseler kalmamıştı.
- D) İngilizceyi az çok biliyorum.

ÇÖZÜM

B seçeneğinde geçen “yalan yanlış” sözcükleri yakın anlamlidir.

Yanıt B

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yakın anlamli sözcükler bir arada kullanılmamıştır?

- A) Düşünde eş dost herkesi çağırdı.
- B) Esenköy’e sağ salim ulaşır- sak iyi!
- C) Hasan Efendi’nin malda mülkte gözü yoktur.
- D) Küçük bir kasabada mutlu mesut yaşadı.

ÇÖZÜM

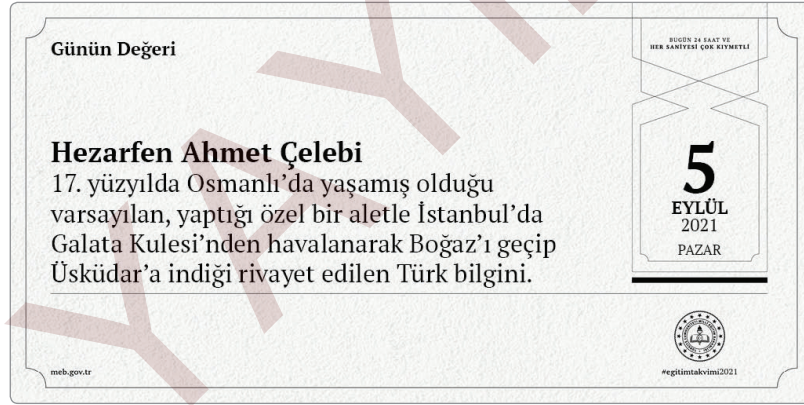
A seçeneğinde “eş-dost”, B seçeneğinde “sağ-salim”, C seçeneğinde “mal-mülk” sözcükleri yakın anlamlidir. D seçeneğindeki “mutlu-mesut” sözcükleri ise eş anlamlidir.

Yanıt D

5. Aşağıdaki metinlerin hangisinde altı çizili sözcükler yakın anlamlıdır?

- A) Dışarı çıkmak için izin istedim fakat görevli müsaade etmedi. Ben de süremin dolmasını bekledim ve saat on iki olunca yerimden kalkıp ağır adımlarla kapıya doğru yürüdüm.
- B) Günler günleri kovalamış, nihayet yaz ayları gelmişti. Hava oldukça sıcaktı ve ben -hava durumunu her gün takip eden biri olarak- bu havaları ipe çekiyordum.
- C) Ağır olmasına rağmen poşetlerden birini yüklendi. Birkaç dakika sonra arabanın yanına gelerek “Poşeti alabilirsin.” dedi fakat bu poşeti taşıyamazdım. Birinin bana yardım etmesi gerekiyordu.
- D) Uzun bir bakıştan sonra konuşmaya başladı. Adam verdiği cevaplarla beni bir nebze rahatlatmıştı. Fakat yanıt alamadığım bazı sorular vardı.

6.

Bu görselde aşağıdaki sözcüklerden hangisinin yakın anlamlısı kullanılmıştır?

- A) Asır
- B) Fark etmek
- C) Bilge
- D) Nesne

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “aydınlık” sözcüğünün yakın anlamlısı kullanılmıştır?

- A) Hava açık olmasına rağmen, yağmur taneleri tek tek düşüyordu.
- B) Her taraf ışıktı fakat yine de önümü görmek- te zorlanıyordum.
- C) Mağaraya girer girmez elimizdeki meşalele- ri tutuşturduk.
- D) Gözleri yakını görmediği için küçük bir ope- rasyon geçirecek.

- 8. I. Ünlü sanatçı, giderayak bana imzalı fotoğra- fını verdi.
- II. Mutfığı ve banyoyu adamakıllı temizledim.
- III. Alet edevatını çantasına üstünkörü yerleştir- di ve gitti.
- IV. Bugün gelişigüzel yapılan işlerin pek değeri olmadığını herkes biliyor.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözlerden hangileri yakın anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV

ZİT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

1. Aşağıdakilerin hangisinde yay ayraç içinde verilen sözcüğün zıt (karşıt) anlamlısı cümlede kullanılmamıştır?

- A) Şirket alacaklarını tahsil edemeyince çek ve senetleri bankaya verdi. (Borç)
- B) Üvey evlat olmasına rağmen kimse onu diğerlerinden ayırmıyordu. (Öz)
- C) Çok cimri biriydi, bu yüzden elindekini kimseyle paylaşmazdı. (Pinti)
- D) İlyas Efendi, dallardaki olgun meyvelerden birkaç tane kopardı. (Ham)

2. Anlamları birbirinin karşıtı olan sözcüklere karşıt (zıt) anlamlı sözcükler denir. Söz gelimi “Yukarı çıkmak için izin istedi.” cümlesindeki “yukarı” sözcüğü ile “Aşağı inmek kolay olmadı.” cümlesindeki “aşağı” sözcüğü zıt (karşıt) anlamlıdır.

Buna göre,

Penguenler, sağa sola sallanarak paytak paytak yürüdükleri için oldukça ilgi çekicidir. Bacakları oldukça kısa olduğundan bu yürüyüş, onların enerjiyi tasarruflu kullanmalarını sağlar. Hatta salınarak yürüdüklerinden her adımın sonunda bir sonraki adım için enerji depolar. Kısıtlı olan besinlerle denize ulaşmaya çalışan penguenler en doğru yöntemle yürür.

metninde geçen sözcüklerden herhangi birisinin zıt anlamlısı aşağıdaki cümlelerden hangisinde yoktur?

- A) Karanlıkta tabelaları okuyamayınca yanlış yollara girdik.
- B) Bu işten hayır gelmeyeceğini daha en başından anlamıştım ben.
- C) Zürafa uzun boynu sayesinde ağacın en üstündeki yaprakları bile yiyebiliyordu.
- D) Buraların toprakları oldukça bereketli olduğundan ne ekersen yetiştir.

3. Daha hangi limana varacağını bilmeyen gemiciye derin bir denizcilik bilgisinin faydası olmaz.

Aşağıdakilerin hangisinde bu cümledeki altı çizili sözcüğün karşıt anlamlısı vardır?

- A) Yazar yoğun bir çalışma süreci sonunda son kitabını yayımladı.
- B) Kitapta el sanatlarıyla ilgili yüzeysel bilgiler vardı.
- C) Evliya Çelebi, “Seyahatname”sinde Amasya ile ilgili ayrıntılı bilgiler verir.
- D) Yüzmeyi iyi bilmediği için gölün sığ yerlerinden ötesine gitmiyordu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler, birbiriyle karşıt anlamlı olarak kullanılmamıştır?

- A) Bu elbise pahalı, daha ucuz bir şeyler bakalım.
- B) Önce sıkıntılarını anlattı, sonra da gözyaşı döktü.
- C) Aslanlar genellikle geceleri avlanıp gündüz uyumayı tercih eder.
- D) Bu güzel tabloyu çok kötü bir çerçeve içine yerleştirmişsin.

Zıt (Karşıt) Anlamlı Sözcükler

Anlamca birbirlerinin karşıtı olan sözcüklere “**zıt (karşıt) anlamlı sözcükler**” denir.

ÖRNEK

Kiraladığımız yeni evin salonu **genişti**.

Dar bir koridordan geçerek balkona çıktık.

Şişman

Zayıf

ÖRNEK

Masayı az daha **ileri** çekmeniz gerekiyor.

Kamyon **geri** geldi ve tam da bahçe kapısının önünde durdu.

Bu cümlelerde altı çizili sözcükler, zıt (karşıt) anlamlıdır.

Üzülmek

Sevinmek

Not

Bir sözcüğün olumsuz, o sözcüğün zıddı (karşit anlamı) değildir.

İçeri girer girmez seni sordu.
(Olumlu-olumsuz sözcükler)

Girmesiyle çıkması bir oldu.
(Zıt anlamlı sözcükler)

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Uzak yakın her yere haber saldı.
- B) Olur olmaz her şeye karışıyor.
- C) Güçlü güçsüz kim varsa her-kese bir iş verdiler.
- D) Uzun ince bir yolda ağır adımlarla yürüyor.

ÇÖZÜM

A seçeneğindeki “uzak-yakın” sözcükleri zıt anlamlıdır.

Yanıt A

Not

Türkçede başta fiiller olmak üzere çok sayıda sözcüğün zıt anlamı yoktur.

Okumak, bahçe, yeşil, ma-sa vb.

5. Aşağıda verilenlerin hangisindeki altı çizili sözcükler arasında karşılık ilişkisi yoktur?

- A) • Arabamız köyün dar sokaklarından geçerek muhtarın evinin önünde durdu.
• Şehrimizde geniş iş imkânları olduğu için burası dışarıdan göç alıyor.
- B) • Çok tembel biriydi, verilen işleri gün boyu bitiremezdi.
• Selin Öğretmen, sınıfın çalışkan öğrencilerine küçük bir hediye verdi.
- C) • Parkta bir süre gezdikten sonra temiz bir bank bulup oturduk.
• Kardeşim kirli elleriyle masaya oturunca babam onu hemen uyardı.
- D) • Belediye, sahilde kaçak yapılan ve şehrin görüntüsünü bozan çirkin yapıları yıktı.
• Ahmet Bey, güzel bir takım elbise giyip davete katıldı.

- 6. • 1 ve 2. sözcükler arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.
- 2 ve 3. sözcükler arasında eş anlamlılık ilişkisi vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilgilere göre düzenlenmiştir?

	1.	2.	3.
A)	ışışmek	sönmek	sakinleşmek
B)	çabuk	yavaş	ağır
C)	olanak	imkân	şart
D)	yürümek	yürümemek	koşmak

- 7. Üretici ürünlerden kâr edemediğinden, tüketici de ürünlerin pahalı olduğundan şikâyetçi.

Bu cümledeki altı çizili sözcükler arasındaki anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) O kadar yorgunum ki hemen uyumak istiyorum.
- B) Yeni ayakkabılarım, ayağıma biraz bol geldi.
- C) Hedefini gerçekleştirmek için çok çabalıyordu.
- D) Parayı sağ değil de sol cebine koymuştu.

- 8. “Yumuşak” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “Tıkanan boruyu sert bir cisimle temizledi.” cümlesindeki “sert” sözcüğünün karşıtı olarak kullanılmıştır?

- A) Adamı yumuşak sözlerle sakinleştirmeye çalışıyordu.
- B) Düne göre hava bugün daha yumuşak.
- C) Yaş dallar yumuşak olur, istediğin gibi eğip bükebilirsiniz.
- D) Kolay kolay kızmayan, yumuşak bir kişiliği var.

- 9. Ne zaman ziyaret etsem beni sıcak karşıladı.

Aşağıdakilerin hangisinde “soğuk” sözcüğü, bu cümledeki “sıcak” sözcüğünün anlamca karşıtı olarak kullanılmıştır?

- A) Soğuk bir tavırla birbirlerini selamlayıp uzaklaştılar.
- B) Depo çok soğuk, burayı biraz ısıtmamız gerek.
- C) Kuşlar soğuk havada yiyecek bulmakta zorlanır.
- D) Soğukta vapurun açık bölümünde kimse yoktu.

EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

1.

CÜMLELER

- Köylüler bağ ve bahçelerdeki üzümleri, elmaları toplayıp sepetlere koydu.
- Soluk alıp verirken zorlanınca hemen 112'yi aradık.
- Koray, diz ağrısından dolayı gece boyu uyuyamadı.
- Sert oynayan futbolcu hakemden kırmızı kart gördü.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin eş seslilerinin sözlük anlamı aşağıda verilmiştir:

SÖZLÜK ANLAMLARI

- Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.
- Gençliği ve körpeliği kalmamış, körpe karşıtı.
- Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb. düğümlenebilir nesne.
- Rengi atmış olan, solmuş, uçuk.

Buna göre altı çizili sözcüklerden hangisinin eş seslisinin sözlük anlamı verilmemiştir?

- A) Bağ B) Soluk C) Diz D) Kart

2. Kaza yerine ilk önce ben vardım. Yoldan çıkan
I II
bir araba, ağaca çarpmıştı. Çok şükür ki kimseye
ciddi bir şey olmamıştı. Yalnız, şoförün yüzünde
hafif sıyrıklar oluşmuştu. III
IV

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi eş sesli değildir?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili sözcüğün sesteşi vardır?

- A) Sen bir gülsün ben bir bülbül
Sen olmasan ben olmazdım
- B) Doğdum, gözüm onda açtım
Doğa benim can dostumdur
- C) Kınamayın bizi Hakk'ı sevenler
Yağmur yağmayınca sel uyanır mı
- D) Döner geline her ağaç
Süslü bir etektir her yamaç

Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere "sesteş (eş sesli) sözcükler" denir. Eş sesli sözcükler arasında anlamca hiçbir bağ veya ilişki yoktur.

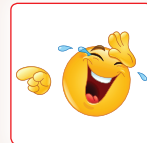
ÖRNEK

Yabancı dil öğrenmek için yurt dışına çıktı. (İnsanların düşüncüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma)

Dil yarası yüzünden rahat konu^şamıyor. (Ağız boşluğunda bulunan tat alma organı)

En son sırada ben otuyordum. (Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren sözcük)

Perdenin eni kaç metre olsun? (Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşıtı)

Gül (mek)

Gül

Not

Sesteş sözcükler TDK Türkçe Sözlük'te ayrı maddeler hâlinde, araç içinde Romen rakamıyla verilir.

saz (I)

Genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli kamyş, hasır otu.

saz (II)

Her tür müzik aracı, çalgı.

Not

Eş sesli (sesteş) sözcükler arasında anlamca hiçbir ilişki yoktur. Ayrıca bir sözcüğün “**yan, mecaz ve terim**” anlamları o sözcüğün sesteşi değildir.

Nehrin karşısına geçmek için **köprüyü** kullandık. (Gerçek anlam)

İki ülke, barış **köprüleri** kurmak için çalışıyor. (Mecaz anlam)

Güreşçimiz, rakibini **köprü** hareketiyle **tuş etti**. (Terim anlam)

Not

“Hala-hâlâ, kar-kâr, yar-yâr, adet-âdet” gibi “**düzeltilme işareti**” fazlalığı bulunan sözcükler arasında eş seslilik yoktur. Söyleniş olarak da birbirinden farklı olan bu sözcükler eş sesli değildir.

Dâhi biri olduğu için her soruyu rahatlıkla cevaplıyor.

Bisikletler **dâhi** tıkanan yolda ilerleyemiyordu.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler eş sesli değildir.

Not

Türkçede aynı anlamı taşıyan ama isim ve fiil olarak kullanılabilen sözcüklere “**köktes** sözcük” denir. Bu sözcükler, yazılışları aynı olmasına rağmen aralarında anlamca bir ilgi bulunduğu için “**sesteş**” kabul edilemez.

Yere birkaç **damla** su döküldü.

Yemek yaparken üstüme yağ **damladı**.

4. Bu sabah içimde bir tazelik var
Bu seher, bu camdan giren gündüz, ben
Sokaktan yükselen şu şen naralar
Bu camdan bakınan, bu gülen yüz ben
Nerede o dünkü ateşli nabız
Nerede yastıkta kıvranan başım
Bu sabah içimde çelikten bir hız
Bu sabah en mutlu, en şen yurttaşım

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerin eş seslilerinin sözlük anlamları verilirken birinde yanlışlık yapılmıştır.

SÖZLÜK ANLAMI

- Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik
- Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı
- Baştan, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre
- Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak

Buna göre altı çizili sözcüklerden hangisinin eş seslisinin anlamı yanlış verilmiştir?

- A) Var B) Ben C) Yüz D) En

5. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin sesteşi (eş seslisi) yoktur?

- A) Zil çaldı fakat çocuklar hâlâ sınıftan çıkmadı.
B) Kır çiçekleri toplayıp öğretmenimize verdik.
C) Şehrin yüksek yerlerine dolu yağmış.
D) Vakit çok geç oldu, hemen eve gitmeliyim.

- 6.

“
Ak saçlı başını alıp eline
I
Kara hülyalara dal anneciğim
O titrek kalbini bahtın yeline
II
Bir ince tüy gibi sal anneciğim
III
IV
”

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisinin hem eş seslisi hem de eş anlamı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. (I) Uç kısmı sivri bir şemsiyenin altında duruyordu. (II) Kar, şemsiyenin köşelerine gelmeden eriyor, (III) bir yağmur damlası gibi (IV) yere düşüyordu.

Bu metinde geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi eş sesli değildir?

- A) I B) II C) III D) IV

8. “Oyun oynayan çocukların arasına ben de katıldım.” cümlesindeki “katılmak” sözcüğünün eş seslisi aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Yemeğe biraz da baharat katıldı ve yemek servis edildi.
B) Babam biraz suratını astı ama annem, katıldı gülmekten.
C) Kıvamını bulması için keke biraz da kabartma tozu katılmalı.
D) Betonun çabuk kuruması için beton harcına fazla su katılmaz.

TERİM ANLAMLI SÖZCÜKLER

1. Aşağıda terim anlamlı sözcüklerle ilgili bir etkinlik yapılmış ve bu etkinlikte cümlelerde geçen terim anlamlı sözlerin altı çizilmiştir.

I.	Çocuklarımızı bilinçli <u>bireyler</u> olarak yetiştirmeliyiz.
II.	Sanırım bu hastamızın <u>insülin direnci</u> çok düşük.
III.	Son derste <u>asal sayılar</u> üzerinde durdu öğretmenimiz.
IV.	Çevre kirliliğinin bir sonucu da <u>fotosentez</u> sorunudur.

Buna göre kaç numaralı cümlede bir yanlışlık yapılmıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

2.

Doğadaki tüm canlılar kendilerinden olmayan doku, hücre ve moleküllere karşı kendilerini savunma yeteneğine sahiptir. Örneğin bakteriler, virüslere karşı kendilerini bu saldırganların genetiğini parçalayan enzimler üreterek korumaktadır. Yüksek canlılardaysa daha karmaşık bir bağışıklık sistemi var.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu metinden alınan sözcüklerin tamamı terim anlamlıdır?

- A) canlı - doku - hücre - molekül - bakteri - yetenek
 B) doku - hücre - molekül - virüs - enzim - bağışıklık
 C) doğa - doku - molekül - savunma - genetik - bağışıklık
 D) hücre - molekül - bakteri - saldırgan - madde - sistem

3. Sözcüğün cümledeki anlamı o sözcüğün terim olup olmadığını belirler.

Buna göre "gövde" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde dil bilgisi terimi olarak kullanılmıştır?

- A) Gövdesinden çiçek açan ağaçlardan biri de ergüvandır.
 B) Çektiği sıkıntılar, adamın gövdesine ağır gelmişti.
 C) "Yalnız" sözcüğü kök, "yalnızlık" sözcüğü gövde hâlinindedir.
 D) Bazı hayvanların gövdesi yünüdür.

4. Bal arıları, Kuzey Amerika'da yaklaşık 90 farklı ürünü tozlaştırır. Yediğimiz gıdaların yaklaşık üçte birinin yetişmesinde arılar rol oynar. Bazı çiftçiler ücret karşılığı arıların kovanlarını tarlalarına yerleştirerek arıların ürünlerini tozlaştırmasını sağlarlar. Bu arı kovanları bir tarlada birkaç hafta kaldıktan sonra başka bir tarlaya taşınır.

Bu metinde altı çizili sözcüğün anlam özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mecaz anlam
 B) Nitel anlam
 C) Yansıma
 D) Terim anlam

Terim Anlamlı Sözcükler

Bir bilim, sanat, meslek dalı ya da herhangi bir konu ile ilgili özel ve belirli bir anlamı olan sözcüklere "terim anlamlı sözcük" denir.

Dil bilgisinde ek, kök, sıfat, çatı, öge, fiilimsi...

Matematikte üçgen, kök, daire, açı, çember...

Tiyatroda perde, oyun, suflör, monolog, jest...

Sporda korner, faul, penaltı, kırmızı kart, üçlük, koç...

Müzikte nota, es, beste, güfte...

Gök biliminde meteor, astronot, uzay, Samanyolu

gibi sözcükler birer terimdir.

Nota (Müzik terimi)

Hücre (Biyoloji terimi)

ÖRNEK

Meteor, Güneş sistemindeki maddelerin atmosfere girdiğinde yüksek hızda hava ile sürtünmesi sonucunda akkor hâline gelerek yeryüzünden özellikle geceleri kısa süreli bir ışık çizgisi şeklinde görülmesine verilen addır. Diğer bir ifadeyle uzaydan yeryüzüne düşen taş ve kaya parçalarının genel adıdır.

Terimler sözlüğü oluşturulmak istenirse bu metindeki sözcüklerden hangilerine sözlükte yer verilmelidir?

- A) Meteor, Güneş, atmosfer, parça
- B) Meteor, Güneş sistemi, atmosfer, sürtünme, uzay
- C) Meteor, Güneş sistemi, atmosfer, uzay, çizgi
- D) Meteor, Güneş, kaya, sürtünme

ÇÖZÜM

B seçeneğinde geçen “**meteor**, **Güneş sistemi**, **atmosfer**, **sürtünme**, **uzay**” sözcükleri gök bilimi terimidir.

Yanıt B

Not

Bazı sözcüklerin terim olup olmadıkları ancak kullanıldıkları cümleden anlaşılabilir:

Perdeleri 30 derecede yıka-dım. (Gerçek anlam)

Dedemin gözlerine perde in-miş. (Tıp terimi)

Oyunun üçüncü perdesi baş-layacak. (Tiyatro terimi)

Ördekler, ayaklarındaki per-de sayesinde suda yüzebilir. (Hayvan bilimi)

Şarkının nakarat kısmı yük-sek perdeden söylendi. (Mü-zik terimi)

5. Terim Anlam: Bir sözcüğün bilim, sanat, spor ya da bir meslek alanına özgü kavramları karşılamak üzere kazandığı anlama denir.

Yukarıdaki görselde numaralanmış yerlere “nokta” sözcüğünün terim anlam taşıdığı cümleler yazılacaktır.

Buna göre numaralanmış yerlere aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilemez?

- A) 10 numaralı oyuncu topu orta noktaya dikti.
- B) Şiir, kitap, gazete, dergi, yazı başlıklarından sonra nokta kullanılmaz.
- C) Köşkten çıktık ve bahçenin her noktasını karış karış aradık.
- D) A noktası, B noktasının beş birim solundadır.

6. Ali'nin bir “terimler defteri” vardır. Ali, okuduğu metinlerdeki terimleri anlamlarıyla birlikte bu deftere yazmaktadır.

Dünya kendi çevresinde dönüyor ve dönerken topaç gibi yalpalıyor. Bu yalpalama ortalama 100 bin yıllık sürelerde 25 bin yıl süren dev mevsimlere yol açıyor. Biz de uzun kışları Buzul Çağı olarak adlandırıyoruz. Dünya son Buzul Çağı'ndan 10 bin yıl önce çıktı. Ancak Sahra'nın 4 bin yıl önce çölleşmesi gibi yan etkiler yakın zamanlara kadar görüldü. Şimdi ise eksen kayması ile Dünya'nın daha fazla yalpalamasına yol açıyoruz. Elbette Roland Emmerich'in yönettiği 2012 filminde olduğu gibi Dünya'mız yörüngesinde yan yatmayacak veya ters dönmeyecek. Aslında bunu yapmak için gereken enerji, gezegeni yok eder ki bu daha önce oldu. O yüzden insanların bilgisizliğinden yararlanarak gişe hasılatı peşinde olan Hollywood filmlerine aldırılmamak lazım.

Buna göre Ali, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde geçen tüm sözcükleri defterine yazabilir?

- A) yörünge - film - Buzul Çağı - enerji - gezegen
- B) topaç - kış - eksen kayması - film - Buzul Çağı
- C) Buzul Çağı - enerji - gezegen - yalpalama - gişe
- D) çevre - dev - eksen kayması - Buzul Çağı - enerji

NİCEL VE NİTEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

1. Varlıkların sayılamayan, ölçülemeyen özelliklerini ifade eden sözcükler nitel anlamlıdır. Varlıkların sayılabilen, ölçülebilen özelliklerini ifade eden sözcükler nicel anlamlıdır. Örneğin "Sokağın başındaki kırmızı evin, geniş odaları vardı." cümlesindeki "kırmızı" sözcüğü nitel, "geniş" sözcüğü nicel anlamlıdır.

Buna göre,

Uzanmış koca burun açık denize doğru
I

Lacivert ve gri gecenin değerinde
II

Karanlıkla başlar bir dünya sevgisi

Deniz feneri parlar

Talihe aldırmadan kayalar üzerinde

Bulutlar birleşir alaca düzlüklerde
III

Çöker uzak limanlardan bir sis
IV

Bir sıkıntı başlar karanlığında kaderin

Bildirir, yanınca yanınca

Ömrün neresindesiniz, aşkın neresindesiniz

şiiirindeki numaralanmış sözcüklerden hangileri nicel anlamlıdır?

A) I ve II

B) II ve III

C) I ve IV

D) III ve IV

2. Nitel ve nicel anlamlı sözcükler aynı cümlede kullanılabilir.

Buna göre,

▲ → Şehrin en yüksek noktasına çıkıp eşsiz manzarayı seyre daldık.

■ → Botanik bahçesi oldukça geniş bir alana kurulmuştu.

● → Yapıcı eleştirinin kişiye katkısı olduğu da bir gerçektir.

★ → Yorgun bakışlarla etrafına dikkatlice baktı.

cümlelerinden hangisi verilen açıklamayı örneklendirir?

A) ▲

B) ■

C) ●

D) ★

3. Faytoncunun arkasında yağmurlu, kirli sokakların

birinden çıkıyor öbürüne dalıyorduk. Paltomon

içine iyice gömüldüm. Sokakları boğucu bir kö-
II
mür kokusu sarmış, kediler çöp sandığına

üşüşmüşlerdi. İki yanı kiremit evlerle dolu tozlu
III

Arnavut kaldırımlarda fayton sarsıla sarsıla,

yavaş yavaş ilerliyordu.

IV

Bu metindeki numaralanmış sözcüklerden hangisi nicellik-nitellik yönünden diğerlerinden farklıdır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

Nitel ve Nicel Anlam-
lı Sözcükler

Bir şeyin nasıl olduğunu, ne gibi özellikler taşıdığını bildiren sözcüklere "nitel anlamlı sözcükler" denir. Bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen ya da azalıp çoğalabilen durumunu bildiren sözcüklere "nicel anlamlı sözcükler" denir.

Eğitimin bir görevi de iyi insanlar yetiştirmektir.

cümlesinde "iyi", insanın ölçülemeyen, insanın kalitesini ortaya koyan bir özelliktir. Dolayısıyla burada nitelik söz konusudur.

Bahçeye çıkıp kırmızı kirazlardan topladık.

cümlesinde "kırmızı", kirazların niteliğidir yani bir özelliğidir.

Nicelikte bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen durumu, miktarı söz konusudur. Dolayısıyla nicel anlam-
lı sözcükler "daha, çok, birkaç, beş, on, yüz, uzun, yüksek vb." sözcüklerle karşımıza çıkar.

Bu okulda eğitim sayesinde bin insanı topluma kazandırdık.

cümlesinde "bin" sözcüğü insanların niceliğidir. Burada sayılabilirlik, ölçülebilirlik söz konusudur.

Bahçeden bir sepet kiraz topladık.

cümlesinde "bir sepet", nicelik bildirmektedir. Burada sayılabilirlik söz konusudur.

Bahçedeki kırmızı ve lezzetli kirazlardan bir sepet topladık.

cümlesinde "kırmızı" ve "lezzetli" sözcüklerinde nitelik, "bir sepet" sözünde ise nicelik söz konusudur.

Not

Bir sözcük, kullanıldığı cümleye göre “**nicel**” veya “**nitel**” anlam ifade edebilir:

İzciler, **geniş** bir alanda **ateş** yaktılar. (Nicel anlam)

Geniş biri olduğu için kolay kolay **tasalanmazdı**. (Nitel anlam)

Annem **yakın** bir okula kaydımı yaptırdı. (Nicel anlam)

Hem **duygu** hem de **düşünce** olarak beni kendine **yakın** hissediyor. (Nitel anlam)

ÖRNEK

“Küçük” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde nitel anlamda kullanılmıştır?

- A) Küçük bir tepenin doruğuna çıkıp etrafı izledik.
B) Esmâ, yaşça küçük olduğu için bana abla der.
C) Küçük bir oyuncak bile çocuğu mutlu etmeye yetmişti.
D) Hayallerinden biri de bir devlet dairesinde küçük bir memur olmaktı.

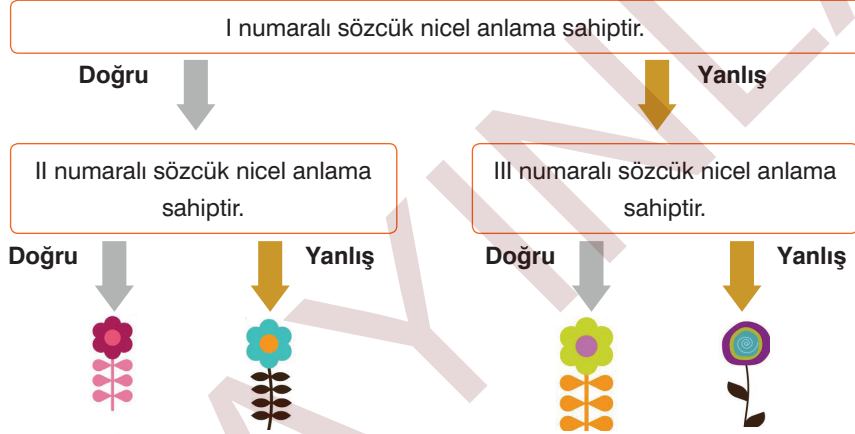
ÇÖZÜM

A, B ve C seçeneğindeki cümlelerde ölçülebilir olduğu için nicel, D seçeneğinde nitelik bildirdiği için nitel anlamda kullanılmıştır.

Yanıt D

4. Kelebekleri sevmeyen, onlardan korkan var mıdır gerçekte çok merak ediyorum. Çünkü ben bugüne kadar hiç duymadım, karşılaşmadım böyle biriyle. O rengârenk, narın (I) hâlleri nasıl da hayranlık uyandırır insanda! Peki bu kelebeklerin neredeyse tamamını görebileceğimiz bir yer var mı? Evet, tabii ki var: Konya Tropikal Kelebek Bahçesi. Bu bahçe 2015 yılında açılmış. Bahçe toplam 7 bin 600 (II) metrekarelik kullanım alanına sahip. Avrupa’nın en büyük (III), dünyanın ise sayılı kelebek uçuş alanlarından bir tanesi kabul ediliyor.

Aşağıda bu metindeki numaralanmış sözcükler ile ilgili yargılar yer almaktadır:

Buna göre yargılar doğruluk-yanlışlık yönünden değerlendirilirse görsellerden hangisine ulaşılır?

- A) B) C) D)

5. • Emine Hanım, her sabah erkenden kalkar, sobayı yakar, kahvaltıyı hazırlardı.
I
• Annemin yaptığı nefis yemeklerden yedim, lezzetli şerbetlerden içtim.
II

Bu iki cümlede geçen altı çizili sözcükler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. sözcük nicel, II. sözcük nitel anlama sahiptir. B) Her iki sözcük de nicel anlamlıdır.
C) I. sözcük nitel, II. sözcük nicel anlama sahiptir. D) Her iki sözcük de nitel anlamlıdır.

6. I. İyi bir insan ama iyi para kazanamıyor.
II. Burada birçok insanla birçok işi başarabildik.
III. Sıcak ülkelerde sıcak dostluklar kurulur mu?
IV. Büyük lokma ye, büyük konuşma.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde aynı sözcük hem nitel hem nicel anlamda kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

SOMUT VE SOYUT ANLAMLI SÖZCÜKLER

1. • Beş duyardan (görme, işitme, tatma, dokunma, koklama) herhangi biriyle algılanabilen sözcüklere “somut anlamlı sözcükler” denir.
- Varlığı bilinen ve varlığına inanıldığı hâlde, duyu organlarından herhangi biriyle algılanamayan sözcüklere “soyut anlamlı sözcükler” denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük somut anlamlı değildir?

- A) Evimizin yıkım kararında belediye üyesinin parmağının olduğunu biliyorum.
- B) Soğuk havanın yarından itibaren yurdu terk edeceği söyleniyor.
- C) Vadiye girince yoğun bir sis tabakası ile karşılaştık.
- D) Kardeşimin gözleri ışığa duyarlı olduğu için ışıktan rahatsız oluyor.

2. Dedem, bir gün sobayı yakmak için babamın elime tutuşturduğu iki parça odunu, “Bunlar ince ve nemli!” diyerek beğenmemiş, “Git daha kalın ve nemsiz odunlardan getir.” demişti. Babam bu söz üzerine kırılmış fakat kırgınlığını dedeme belli etmemişti.

Bu metindeki altı çizili sözcükler ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Aynı kavram alanına giren sözcüklerdir.
- B) “İnce” sözcüğü somut, “kırgınlık” sözcüğü soyut anlama sahiptir.
- C) İkisi de terim anlama sahiptir.
- D) Yakın anlamlı sözcüklerdir.

3. Bir sözcük gerçek anlamıyla somut anlamlı iken başka bir cümlede yeni anlamıyla kullanıldığında soyut anlama gelebilir.

Buna göre “renkli” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde somutluk-soyutluk bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Aleyna’nın üstünde oldukça renkli bir elbise vardı.
- B) Ceyda’nın renkli şekerlerinden iki tane aldım.
- C) Dayım, renkli kişiliğe sahip olduğu için herkes tarafından sevilir.
- D) Küçük çocuk, avucundaki renkli bilyeleri bana uzattı.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün anlam özelliği yanlış verilmiştir?**

	Cümleler	Somit-Soyut
A)	Binanın ikinci katından <u>dumanlar</u> yükseliyor.	Somit anlam
B)	<u>Ayrılık</u> acısı, Burcu’yu derinden etkilemişti.	Soyut anlam
C)	Hava <u>soğuk</u> , gökyüzü ise bulutluydu.	Somit anlam
D)	Mutfakta <u>ağır</u> bir koku var, midem bulandı.	Soyut anlam

Somit ve Soyut Anlamlı Sözcükler

Somit Anlam

Duyu organlarımız (göz, kulak, burun, dil, ten) yardımıyla algılayabildiğimiz varlıkları karşılayan sözcüklere “**somit anlamlı sözcükler**” denir.

Kardeşine kitap almış.

Ağacın altında oturuyor.

Bu renği çok beğendim.

Hava bugün oldukça sıcak.

Acı kahvemizi yudumladık.

Soyut Anlam

Varlığını duyularımızla algılayamadığımız ancak var olduğunu akıl yoluyla kabul ettiğimiz kavramları karşılayan sözcüklere “**soyut anlamlı sözcükler**” denir.

Ne hayallerim vardı eskiden.

Her zaman düşüncelerini bizimle paylaşırdı.

Kişi, ümidini asla kaybetmemelidir.

Kazadan sonra bilinç kaybı yaşadı.

Büyüklerle saygı konusunda çok hassas biridir.

Not

Bir sözcük gerçek anlamıyla somut anlamlı iken başka bir cümlede yeni anlamıyla kullanıldığında soyut anlama gelebilir. Bu yüzden sözcükleri, somut ya da soyut anlamlı olmaları yönünden değerlendirirken cümle içinde kazandığı anlama dikkat etmek gerekir.

Gür ve kara saçları vardı. (Somit)

Kara günler bir gün geçer. (Soyut)

Not

Soyut anlamlı sözcüklerin somut bir kavramı veya durumu ifade etmek için kullanılması "somutlaştırma" denir.

İyiler her zaman kazanır.

Mesut, akşamları eve erken gelir.

Not

Somut anlam ifade eden bir sözcüğün, soyut bir kavram veya durumu ifade etmek için kullanılmasına "soyutlaştırma" denir.

Depodaki malların izinsiz alınmasında Ali'nin parmağı var.

Kazanmanın anahtarı planlı çalışmaktır.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük, somutken soyut anlam kazanmıştır?

- A) Küçük bir çocuk, evin önünde bisiklet sürüyor.
- B) Dersten sonra arkadaşlarla havuza gittik.
- C) Sınıfın çalışanları tenefüslerde bile kitap okuyor.
- D) Babam, olaylara farklı pencerelerden bakan biridir.

Çözüm

D seçeneğindeki "pencere" sözcüğü somutken soyut anlam kazanmıştır.

Yanıt D

5.

Söyle bakalım Esra! "Âşık Veysel'in hüznü dolu bir şiiri var. Bu şiirin adını biliyor musun?"

Aa! Bilmez miyim Ömer? Tabii ki biliyorum! Özellikle de "Senin Yolunda" şiiri hem özlem hem de hüznü içeriyor.

Bu diyalog ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ömer'in cümlesinde geçen "hüznü" sözcüğü somut anlama sahiptir.
- B) Esra, cümlesinde hem soyut hem de somut anlamlı sözcüklere yer vermiştir.
- C) Ömer'in cümlesindeki tüm sözcükler soyut anlamlıdır.
- D) Esra'nın cümlesindeki tüm sözcükler somut anlamlıdır.

6.

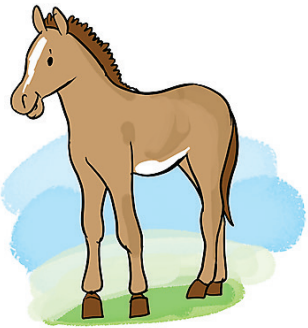
Bir yaz günüydü. Melek, terlemişti. Ama bu sıcak havada terlememenin bir yolu olmalıydı.

Bu cümlede geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi soyutken somut anlam kazanmıştır?

- A) Melek
- B) Sıcak
- C) Hava
- D) Yol

7.

“

Serin bir rüzgâr (I) uykumun yumuşattığı yüzüme dolandı, geçti gitti. Hafifçe üşüdüğümü hissettim. Bir kapının kilidi yavaşça açılmış gibi sessizce içeri süzüldü. Yeleleri her soluk alıp verişte hafifçe (II) kabarıyordu. Başına dokununca birden sıçrayıp kişneyerek elime süründü. İlgimden (III) hoşlanmış gibiydi. Huysuzluğu kısa sürdü, uzattığım el aramızda mutluluk köprüsü (IV) olmuştu.

”

Bu metindeki numaralanmış sözcüklerden hangisi somutken anlam genişlemesi yoluyla soyut anlam kazanmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

İKİLEMELER - YANSIMA SÖZCÜKLER - GENEL VE ÖZEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

1. Büyükşehirlerde trafik yoğunluğundan dolayı her gün iş yerine güç bela ulaşan kişiler, önemli sağlık sorunları yaşıyor.

Bu cümledeki altı çizili ikileme ile aynı anlama gelen bir ikileme aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Tören sırasında ardı ardına toplar atılınca yüreğim hoptı.
 B) Çamur deryasına dönen yollarda bata çıka ilerleyebildik.
 C) Burada işler genellikle ağır aksak ilerliyordu.
 D) Yarım yamalak bilgilerinizle her konu hakkında konuşmaya kalkışmayın!
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük kullanılmıştır?
- A) Annem soğuk bir mart gecesini hastaneye kaldırılmış.
 B) Öğretmen bana bugün tatlı sözler söyledi.
 C) Yazarken kalemin çıkardığı tıkrıtı hoşuma gidiyor.
 D) Ödülümü alkışlar eşliğinde almıştım.

3. I. Yasemin ileri geri konuşunca herkesin keyfini kaçırdı.
 II. Yatağa uzandıktan birkaç dakika sonra odadan horul horul sesler gelmeye başladı.
 III. Nihayet yolculuğumuz bitti ve köye sağ salım ulaştık.

Numaralanmış cümlelerde kullanılan ikilemelerin oluşum şekilleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Yakın Anlamli Sözcüklerle	Yansıma Sözcüklerle	Zıt Anlamli Sözcüklerle
A)	III	II	I
B)	II	III	I
C)	III	I	II
D)	I	II	III

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ikilemeye yer verilmemiştir?

- A) Baş başa verip bu işin içinden nasıl çıkacaklarını konuştular.
 B) Göz göze geldiğimizde ikimiz de ne diyeceğimizi bilemedik.
 C) Odasının bir duvarını baştan başa posterlerle doldurmuştu.
 D) Eli elime değdiği an havanın soğukluğunu hissettim.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz grubu eş anlamlı kelimelerden oluşmuştur?

- A) Buradaki herkes er geç haklı olduğumu anlayacak.
 B) Ringdeki boksör, güçlü kuvvetli birine benziyor.
 C) Bilgisayar tamirinden babam da az çok anlıyor.
 D) Arada tek tük gelenler olmasa iyice yalnızdık.

İkileme

Anlamı güçlendirmek için aynı sözcüğün tekrarlanması; anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran sözcüklerin yan yana kullanılması ile oluşan söz gruplarına "ikileme" denir.

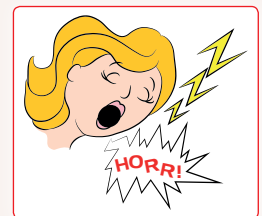
İkilemeler farklı şekillerde oluşur:

- Karşıt anlamlı sözcüklerle
İnişli çıkışlı, aşağı yukarı, er geç
- Yakın anlamlı sözcüklerle
Eş dost, doğru dürüst
- Biri anlamlı, diğeri anlamsız sözcüklerle
Eğri bögür, çoluk çocuk
- Yansıma sözcüklerle
Horul horul, takır tukur
- İki de anlamsız sözcüklerle
Eciş bücüş, ıvır zıvır
- İkinci sözcüğe "m" eklenerek
Kapı mapı, tarla marla
- Hâl eki getirilerek
Günden güne, baştan başa

Yansıma Sözcükler

Doğadaki seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcüklere "yansıma" denir.

- Kuzuların meleyişi ne hoş!
 Bu kapı gıcirtısı rahatsız edici.
 Uzaklardan su şırıltısı geliyor.

Uyurken çok horluyor.

Genel ve Özel Anlam- lı Sözcükler

Bir sözcük, bir türün tamamı için kullanılmışsa “**genel anlam-
lı**”, o türün yalnızca bir veya birkaç ör-
neğini karşılamak için kullanıl-
mışsa “**özel anlam-
lı**” olur.

ÖRNEK

“**Elbise**” sözcüğü genel anlam-
lı, “**ceket**” sözcüğü özel anlam-
lı olur.

“**Akraba**” sözcüğü genel an-
lam-
lı, “**dayı**” sözcüğü özel an-
lam-
lı olur.

“**Bitki, sebze, domates**” sözcük-
leri genelden özele doğru sıra-
lanmıştır.

“**İlçe, şehir, bölge, ülke**” sözcük-
leri özelden genele doğru sıra-
lanmıştır.

Sözcük İlişkileri

Kimi sözcükler arasında değişik
anlam ilişkileri kurulabilir.

Domates-salça → Ham madde-
ürün ilişkisi

Taksi-şoför → Araç-kullanıcı iliş-
kisi

Arpa-tahıl → Tür ilişkisi

Bina-daire → Bütün-parça ilişkisi

Tay-at → Yavru-anne ilişkisi

6. ➤ İkilemelere yer verilmiştir.
➤ Yansima sözcük kullanılmıştır.

Aşağıdaki dizelerin hangisi bu özelliklerin tamamına sahiptir?

A) Derinden derine ırmaklar ağlar
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi
Ey suyun sesinden anlayan bağlar
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi

B) Arzusun çektiğim Beserek Dağı
Elvan elvan çiçeklerin açtı mı
Çevre yanın güzellerin otağı
Bizim eller yaylasına göçtü mü

C) Uyandım kuşların ince sesine
Seherle birlikte inleyip durur
Ses verdim sesine bilircesine
Âşıkın derdini yeniler durur

D) Sular çağıldarken baharda
Ben o yâr ile konuştum
O zaman gönül o yerde
Alev alev yanıp tutuştum

7. Ancak omuz omuza verirsek bu zorlu işin üstesinden gelebiliriz.

Altı çizili ikilemenin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlemin anlamında bir daralma ya da bozulma olmaz?

- A) el ele B) diz dize C) göz göze D) göğüs göğüse

8. Özel-genel ilişkisi, kavramlar arasındaki anlam ilişkilerindendir. Aynı kavram alanıyla ilgili anlamı daha kapsamlı olan sözcük, diğerine göre genel anlamlıdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özelden genele ilişki söz konusudur?

- A) Meyvelerin içinden en çok kayısıyı severim.
B) Beden eğitimi dersinde kolum incindi.
C) Elmalı turta en lezzetli hamur işlerinden biridir.
D) Evin camlarını ve kapılarını sildim.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde genelden özele doğru bir anlatım vardır?

- A) Annem, bütün elbiselerini katlayıp dolaba koydu.
B) Bizim apartmanın birinci katına birileri taşındı.
C) Bugün Kadıköy durağında birkaç kişi otobüs bekliyordu.
D) Yeni baskıda bazı bölümleri, kitaptan çıkarmışlar.

SÖZ SANATLARI

1. Anlatımı kuvvetlendirmek ve sözün etkisini artırmak için aralarında değişik yönlerden ilgi bulunan iki unsurdan zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesine “benzetme” denir. Benzetme sanatının bulunduğu cümlelerde genellikle “âdeta, gibi, sanki, benzer” vb. ifadeler bulunur.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde benzetme söz sanatı yoktur?

- A) Gündüzleri uyuyup
Geceleri oynuyor yıldızlar
Uyandılar mı
Çocuk bahçesine dönüyor gökyüzü
Ortada aydede
Çevresinde ıslıl ıslıl oğullar, kızlar
- B) Okula giderken bir çocuk
Sevinçlidir
O kadar ki sevincinden
Tanıdık tanımadık bütün ağaçlara
Ve kuşlara selam verir
- C) Yıllar yıllar öncesi
Bir tatlı çocuk vardı
Bülbül sesiydi sesi
Gülüşleri bahardı
- D) Gönülde sevgisin, damarda kansın
Çileli, fedakâr, aziz vatansın
Cümle güzel şehirlere sultansın
Tahtını kalbime kurdun Erzurum

4. Aşağıda bazı söz sanatlarının açıklaması verilmiştir:

- ▶ Teşbih (benzetme), aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki şeyden zayıf olanı, nitelikçe daha üstün olana (güçlü olana) benzetme sanatıdır.
- ▶ İntak (konuşturma), insan dışındaki bir varlığın konuşturulmasıyla oluşan sanattır.
- ▶ Mübalağa (abartma); bir niteliği, olduğundan çok üstün veya aşağı gösterme sanatıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde, açıklaması verilen sanatlardan herhangi birine yer verilmemiştir?

- A) O çay ağır akar, yorgun mu bilmem
Mehtabı hasta mı solgun mu bilmem
- C) Akıl ersin, ermesin sevdama
Senden yanayım, dedi yeşeren dal senden yana

2. Döndüm daldan kopan kuru yaprağa

Seher yeli dağıt beni, kır beni

Bu dizedeki benzetme söz sanatının göstergesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) “Seher yeli”ne insan özelliği yüklenmesi
B) “Kuru yaprağın” konuşturulması
C) Anlatımda aşırılığa gidilmesi
D) Şairin kendini “kuru yaprak” şeklinde ifade etmesi

3. Sen kaçan bir yavru geyiksin dağda

Ben peşine düşmüş bir canavarım

İstersen dünyayı çağır imdada

Yeryüzünde bir sen bir de ben varım

Bu dizelerdeki benzetmede kendisine benzetilen unsurlar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeryüzü-canavar B) Yavru geyik-sen
C) Yavru geyik-canavar D) Canavar-ben

Benzetme (Teşbih)

Aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan varlık ya da kavramlardan zayıf olanı, güçlü olana yaklaştırmaya “benzetme” denir.

Benzetme dört öge ile yapılır:

1. Benzeyen
2. Kendisine benzetilen
3. Benzetme edatı
4. Benzetme yönü

Tam bir benzetmede bu dört öge bulunur. Bunun yanında sadece “benzeyen” ve “kendisine benzetilenin” bulunması da benzetme için yeterlidir.

Ali bir aslandır.

Bu cümlede benzetme, benzeyen ve kendisine benzetilen ile yapılmıştır. Benzetme edatı ve benzetme yönü kullanılmamıştır. Bunlar da kullanıldığında benzetme,

Ali, aslan gibi güçlüdür.

şeklinde olur.

O, beyaz bir kuştur

Ardında ışıktan bir iz bıraktı

Yel gibi dağları aştı bir atlı

Arada bir engin deniz bıraktı

Bu dizelerde benzetme vardır. Atlı, dağları bir yel gibi aşmıştır. Ayrıca beyaz bir kuşa da benzetilmiştir. Benzetme edatı olarak “gibi” kullanılmıştır.

Bu yılan yollar ne zaman biter? (Yollar yılan benzetilmiştir.)

Abartma (Mübalağa)

Herhangi bir olay ya da durumu olduğundan daha büyük ya da küçük göstererek anlatmaya “**abartma**” denir.

Abartmada bir şeyin daha kuvvetli olduğunu belirtmek amaçlanır. Aynı şekilde tersi de yapılır. Yani bir şeyin olduğundan az ya da küçük olduğu gösterilir.

Siladan ayıрым, gözümde yaşlar

Sel olup taşacak bir gün derinden

Şair, bu dizelerde sılasından ayır kalması yüzünden gözünden dökülen yaşların sel olup taşacak kadar çok olduğunu, olduğundan çok göstererek anlatmıştır. Bu şekilde abartma yapılmıştır.

Sana olan aşkım dağı taşı eritir

Gözümdeki yaşlardan bir deniz olur

Bu dizelerde de bir durum olduğundan çok fazla gösterilerek abartma yapılmıştır. Bir aşk dağı taşı eritemez, gözden dökülen yaş da deniz olamaz. Şair bu şekilde söyleyerek aşkını ve aşkı için döktüğü gözyaşını olduğundan çok fazla göstermiş, abartma yapmıştır.

Yaram var, havanlar dövmes merhem

Yüküm var, bulamaz pazarlar dirhem

Şair, bu dizelerde yarasını ve yükünü olduğundan çok göstererek anlatmıştır, dolayısıyla abartmaya başvurmuştur.

Yol kenarına dikilen ağaçların boyu öylesine uzundu ki ağaçlar gökteki bulutlara değiyordu.

Bu cümlede de abartma vardır. Ağaçların boyunun uzunluğu abartmadan yararlanılarak anlatılmıştır. Bir ağacın bulutlara değmesi mümkün değildir.

5. Hava çok soğuk. Havada uçan kuş donuyor. Hatta havaya üflenmiş nefes... Doğadaki her şey korkudan sinmiş bir zavallı çocuk gibi köşesine çekilmiş. Korkudan kalbi küt küt atıyor ama onu da gizliyor. Derin bir sessizlik var. Çıt desen her yerden duyuluyor. Sanki bir korku filmi izler gibiyiz.

Bu metinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisine başvurulmamıştır?

- A) Konuşturmaya B) Benzetmeye C) Abartmaya D) Kişileştirmeye

6. Yürüdüğümüz yolda duvarların üzerinden ağaçların titrek dalları sarkıyordu. Hemen diplerinde de bodur, bakımsız güllerin yaprakları su yoluna düşüp iyice çürümüştü. Bir ara dikenli çalılıkların arasında bir gölge kıpırdadı. Baktım ırice bir kertenkele... Bir de üstüne patika yolun içinde kaybolmuş cırcır böceklerinin huzursuz edici ötüşlerini duyunca kalbim yerinden fırladı. Onların topraktaki deliklerden birazcık dışarı uzattıkları, antenleri havada duran siyah başcıklarını hayal ettikçe korkum daha da artıyordu.

Bu metinde aşağıdaki bu söz sanatlarından hangisine yer verilmiştir?

- A) Konuşturma B) Benzetme C) Abartma D) Kişileştirme

7. **Tezat (karşıtlık)**, birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılması sanatıdır.
Kişileştirme, insan dışındaki varlıklara insana ait özellikler yüklemektir.
Benzetme, sözü daha etkili kılmak için aralarında ilgi bulunan iki unsurdan, benzerlik bakımından güçsüz olanı nitelikçe üstün olana benzetmektir.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde, açıklaması verilen sanatlardan herhangi biri yoktur?

- A) Ben, kağnılarla yaylılarla büyüdüm geldim
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleyerek
Mahzun kağnılarla, nazlı yaylılarınla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye
- B) Âşıkım, dağlara kurulu tahtım
Çobanlar bağrımı dağlar da geçer
Günümü yıl eden şu kara bahtım
Engin gurbetlerden çağlar da geçer
- C) Bırak haykırayım, susarsam sen matem et
Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir
- D) Deniz dediğin bir tarladır
Bulutlar, güneşler dibindedir
Gecelerle gündüzler dibindedir
Yıldızlar mevsimler dibindedir

SÖZ SANATLARI

1. Mithat, Türkçe öğretmenin verdiği bir ödev için aşağıdaki metni yazmıştır.

Haritayı çıkarıp işaretlere tekrar baktım. İşte yıkık kilise karşımdaydı. Üzerinde durduğumuz tümsek-
te birkaç çalı ve ot vardı. Bu sırada sarmaşıkla örtülü, kurumuş bir ağaç kütüğüne tünleyen bir bay-
kuş bizi görür görmez kanatlandı.

Öğretmen, metni okuduktan sonra Mithat'a şu önerilerde bulunmuştur:

- Aralarında değişik yönlerden ilgi bulunan iki şeyden zayıf olanı kuvvetli olana benzetebilirsin.
- İnsan dışındaki varlıklara insana özgü nitelikler vererek daha etkileyici bir anlatıma ulaşabilirsin.
- İnsan dışındaki varlıkları konuşturarak anlatmak istediğini farklı bir şekilde dile getirebilirsin.
- Bir şeyi olduğundan fazla büyüterek veya küçülterek anlatımı çarpıcı hâle getirebilirsin.

Mithat, yazdığı metni bu öneriler doğrultusunda değiştirerek aşağıdaki metni oluşturmuştur.

Haritayı çıkarıp işaretlere tekrar baktım. İşte yıkık kilise karşımdaydı. Üzerinde durduğumuz tümsek-
te birkaç çalı ve yün gibi ak çiçekli otlar vardı. Bu sırada sarmaşıkla örtülü, kurumuş bir ağaç kü-
tüğüne tünleyen bir baykuş bizi görünce endişeye kapıldı, kanatlandı.

Bu bilgilere göre Mithat, değiştirdiği metinde öğretmenin önerilerinden hangilerini uygulamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV

2. **Benzeyen:** Özellikçe zayıf olan.

Kendisine benzetilen: Özellikçe güçlü olan.

Söz gelimi "Deniz gibi masmavi gözler" sözünde "deniz" benzeyen, "gözler" benzetilen, "gibi" benzetme edatı, "masmavi" de benzetme yönüdür.

Bu açıklamaya göre,

Kahvenin önüne geldiğimde buğulu camların arkasından beni gören birkaç ihtiyar, suratlarını ekşittiler. Toprak damlı evlerin üstlerinden sobaların bacaları tütüyordu. Rüzgârın savurduğu karlar keskin cam par-
çaları gibi yüzümü dağlıyor, soğuktan çenem zangır zangır titriyordu. Dar sokaklardaki kar kalınlığı kapı-
ların boyunu geçiyordu. Saçaklardan kılıç gibi buzlar sarkıyordu. Köylüler karın içinde köstebek yuvasını
andıran uzun ince yolları kullanıyordu.

metniyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- "Karlar" keskin cam parçalarına benzetildiği için "karlar" benzeyen unsurudur.
- Yazar, saçaklardan sarkıtılan buzları kılıçlara benzetirken benzetme edatı da kullanmıştır.
- "Köstebek yuvası" benzeyen, "yollar" sözcüğü de kendisine benzetilendir.
- "uzun ince" sözü, benzetme yönü olarak kullanılmıştır.

Kişileştirme (Teşhis)

İnsan dışındaki varlıklara insana özgü nitelikler verilmesine, on-
ların insanmış gibi gösterilmesi-
ne "kişileştirme" denir.

Güneşin doğmasıyla ağaçlar
uykularından uyandı.

Yavru kedi ev halkının ilgisizli-
ğinden yakınıyordu.

Baharın gelmesine en çok kuş-
lar sevindi.

Eskici dükkânında asma saat

Çelik bir şal atmış omuzlarına

Bu dizelerde eskici dükkânında-
ki asma saate insana özgü ni-
telikler verilmiştir. Omzuna şal
atma, insana özgü bir nitelikler.
Saate verilen insana özgü bu ni-
telik ile kişileştirme yapılmıştır.

Bir sarmaşık uyanıyordu uyku-
sunda

Geriniyordu bir eski duvarın sı-
vasında

Bu dizelerde de kişileştirme ya-
pılmıştır. Sarmaşığa, insana öz-
gü nitelikler verilmiştir. Uykudan
uyanmak ve gerinmek özelliği
insana özgüdür.

Bu görselde ağaca insana öz-
gü nitelik verilerek ağaç kişileş-
tirilmiştir.

Konuşturma (İntak)

İnsan dışındaki varlıkları konuşurma, onlara söz söyletme sanatına “**konuşturma**” denir.

Ey benim sarı tamburam

Sen ne için inlersin

İçim oyuk, derdim büyük

Ben onun için inlerim

Bu dizelerde şair tamburasına seslenmiş, o da şaire cevap vermiştir. Dolayısıyla tamburanın sözlerinden oluşan 3 ve 4. dizelerde konuşurma sanatı yapılmıştır.

Karşıtlık (Tezat)

Anlatımda birbirine karşıt düşüncelerin, kavramların, duyguların bir arada kullanılmasıdır.

Ağlarım hatıra geldikçe **gülüş-tüklerimiz.**

ÖRNEK

Öfkeli bir dev gibi homurdanıp gelirken

Elif'i alıp da gidecek kara tren

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangileri vardır?

- A) Kişileştirme-Abartma
- B) Benzetme-Konuşturma
- C) Kişileştirme-Benzetme
- D) Abartma-Konuşturma

ÇÖZÜM

Bu dizelerde “**kişileştirme**” ve “**benzetme**” sanatı vardır. Trenne insana özgü nitelikler verilmiş, onun insan gibi homurdandığı söylenmiştir. Ayrıca tren bir deve benzetilmiştir.

Yanıt C

3. İnsan dışındaki varlıklara ya da kavramlara insan kişiliği kazandırma sanatına “**kişileştirme (teşhis)**” denir. İnsanın konuşma özelliğinin başka varlıklara aktarılmasına da “**intak (konuşurma)**” denir. Her “**kişileştirme**”de konuşurma olmayabilir fakat her “**konusurma**”da “**kişileştirme**” vardır.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde “kişileştirme” ve “konuşurma” sanatlarından sadece birine yer verilmiştir?

- A) Güğüm bir gün, testiye
“Yola çıkalım.” dedi
Testi “Korkarım.” dedi
Evde kalmak istedi
- B) Benim adım dertli dolap
Suyum akar yalap yalap
Böyle emreylemiş Çalap
Derdim vardır inilerim
- C) Çamlıbel'den Tokat'a doğru
Tozlu yolların aktığı ırmak
Ben seni çoktan unuttum
Sen de unuttun mu, dön geri bak
- D) Bazı hayranlar yaklaşır yanıma
Kana kana sularımın içer
Hayran bu, tadından anlayamaz ya
Yine de gözlerinden ışık saçır

4. Tezat (karşıtlık), birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılması sanatıdır.

Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde, açıklaması verilen söz sanatı yoktur?

- A) Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.
- B) Büyük balık küçük balığı yutar.
- C) Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ova-da yolunu şaşırır.
- D) Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır.

5.

Gökhan, şehrin arka sokaklarında ıslık çala çala dolaşmaya başladı. Bu sırada hava birden bozmuş, sağanak yağmur başlamıştı. Kısa sürede tepeden tırnağa sırsıklam olmuştu. Sığınacak kapalı bir yer ararken bir müze tabelasına rastladı. Uzun zaman olmuştu bu müzeyi gezmeyeli. Babasının onu sinemaya götürdüğü ilk günü, hayal meyal hatırladı. Heyecanlandı. Yitirdiği bir şeyi, onsuz yapamayacağı bir eşyayı bulmuş bir çocuk gibi sevindi. Müzenin bahçesinden içeri çabucak girdi.

Bu parçada “Gökhan” aşağıdakilerden hangisine benzetilmiştir?

- A) Müzeye
- B) Çocuğa
- C) Yağmura
- D) Sokaklara

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç içinde verilen söz sanatı yoktur?

- A) Başıma ak düştü geçen baharla
Kalbim, kafam gibi örtülü karla
(Benzetme)
- B) Seni görmesem yıkılır dünya
İçimdeki tüm nehirler kurur birden
(Abartma)
- C) Yayla kokulu sarı çiçeğim ben
Bendedir güneşin sevimli yüzü
(Konuşurma)
- D) Bir köy gördüm ta uzaktan
Dağlar ardında kalmış, bilmezsiniz
(Kişileştirme)

DEYİMLER

1. Bir kişiye gününü gün ediyor diyorsanız hiçbir şeyi dert edinmeyip vaktini hoş geçirdiğini başka türlü anlatmanıza gerek yoktur. Yine buna benzer şekilde birine el bebek gül bebek yetiştirmişsin dediğinizde onun nazlı, şımarık bir biçimde yetiştiğini söylersiniz. Birisinin canını sıkıldığınızda sözlerle veya davranışlarla onun neşesini kaçırmışsınızdır. Bir işe akıl erdiremediğinizde bir konuda deneyimli birinin görüşünü sormak istediğinizi anlatmak istersiniz.

Bu metinde numaralanmış deyimlerden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Ünlü bilim adamı araştırmalarını yaparken işi aceleye getirmiyor, ince eleyip sık dokuyor.

Bu cümledeki altı çizili deyimle aynı anlama gelen deyim aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) İş yaparken dikkat etmiyor, her şeyi eline yüzüne bulaştırıyordu.
B) Çocukların başına bir iş gelecek diye hop oturup hop kalkıyordu.
C) Bakkal Kerim Amca, satacağı ürünleri tartarken kılı kırk yarıyordu.
D) Tehlikeli işlere giriyor, gözünü daldan budaktan esirgemiyordu.

3.

“

Deyimler sözlerimizin anlaşılmasını kolaylaştıran, anlatımı renklendiren ve dakikalarca konuşarak ifade edemeyeceğimiz fikirleri bir çırpıda dile getiren kalıplardır. Bu kalıplar dilimize yerleşmiştir ve anlamları hemen herkes tarafından bilinir. Örneğin çok genç ve deneyimsiz biri için “- - - -” deyimini; çok yorulup güçsüz, dermansız kalındığında “- - - -” deyimini; bir yerde hiçbir canlı varlık bulunmadığında “- - - -” deyimini kullanırız.

”

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde boş bırakılan yerlerden herhangi birine getirilemez?

- A) ayaklarına kara sular inmek B) in cin top oynamak
C) ağzi süt kokmak D) saçını süpürge etmek

4. Ben sabunköpüğü gibi sönen kitapları savunmuyorum. Zevk veren, karakter yaratan romanlar yazmayı beceremedikleri için okurları popüler türlere iten yazarları suçluyorum. Ve genç yazarları, bu çıkmaz yola sapmamaları için uyarmak istiyorum. Bütün çabam budur.

Bu metindeki altı çizili deyim anlama aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Önemsiz bir işle uğraşmak
B) Gösterişli olmakla birlikte en hafif bir etki ile yok olmak
C) Bir kimseye etki yapmayan sözler söylemek
D) Olmayacak bir iş uğrunda boşuna çabalamak

Deyim

Çoğunlukla gerçek anlamından ayrı bir anlam taşıyan, en az iki sözcükten oluşan kalıplaşmış söz gruplarına “deyim” denir.

Deyimler, hem yazılarımıza hem de konuşmalarımıza derinlik katar. Anlattıklarımızı ilgi çekici hâle getirir. Birkaç cümleyle anlatabileceğimiz bir durumu iki üç sözcükten oluşan bir deyimle anlatabiliriz. Böylece kısa ve öz-lü anlatım sağlamış oluruz.

Deyimlerin özellikleri

- Genelde mecaz anlamlıdır.
- Kalıplaşmış söz gruplarıdır.
- Kısa ve öz-lü ifadelerdir.
- Sonları genellikle bir mas-tarla (-mak/-mek) biter.
- Bazı deyimler cümle hâlin-de-dir.

ÖRNEK

“Açmak” sözcüğü aşağıdaki-lerin hangisinde deyim için-de kullanılmamıştır?

- A) Yaşlı adam, fakir insanlara kucak açardı.
B) Gözünü dört aç, buraya kim-seyi yaklaştırma!
C) Bu renk evin salonunu açtı.
D) Adamcağız, biraz konuşun-ca derdini açtı.

Çözüm

A seçeneğinde “kucak açmak”, B’de “gözünü dört açmak” ve D’de “dardını açmak” sözleri de-yimdir. Dolayısıyla “açmak” söz-cüğü bu seçeneklerde deyim içinde kullanılmıştır. C seçene-ğinde ise deyim yoktur.

Yanıt C

ÖRNEK

Sanatçılığın pek çok zor tarafı var. Fakat son günlerde zihnimi kurcalayan bir başka noktası da kendini tekrar etmek gibi bir yanının olması.

Altı çizili deyim bu metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Canını sıkmak
B) Sürekli düşündürmek
C) Çok üzülme
D) Kararsız bırakmak

ÇÖZÜM

“Zihnini kurcalamak” deyimini, “bir şey sık sık hatırlanıp insanı düşündürmek” anlamındadır.

Yanıt B

Not

Gerçek anlamli deyimler de vardır:

İyi gün dostu olmak

Bazı deyimler aynı veya yakın anlamlidir:

Baltayı taşa vurmak

Çam devirmek

Bazı deyimler karşıt anlamlıdır:

Göze girmek

Gözden düşmek

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim kullanılmıştır?

- A) Derginin son sayısında benim de şiirim var.
B) Annem, hafta sonları teyzemlere gider.
C) Masanın üstündeki belgeleri rüzgâr dağıtmış.
D) Ahmet, bahçedeki ağacın dalını kırınca bahçivana hesap verdi.

ÇÖZÜM

D seçeneğindeki “hesap vermek” söz grubu deyimdir.

Yanıt D

5. Eskiden, kendir ve keten liflerinden çul, yular, ip, urgan ve halat gibi günlük işlerde kullanılan eşyalar yapılırdı. Bu işlerle uğraşan, hileli malzeme ile çürük ip yapan Ali Usta adında biri varmış. Hatta bu adama İpi Çürük Ali Usta demeye başlamışlar. Bu ustanın yaptığı ip ve urganlar olmadık yerde kopar, birçok kazaya sebep olurmuş. Bir gün, derin bir kuyuya bir kuzu düşmüş. Kuyuya inmeye hazırlanan biri, ev sahibinden urgan istemiş. Getirilen urganı beğenmemiş:

— Bu urgan, İpi Çürük Ali Usta'nın malıdır. Onun ipiyle kuyuya inilmez, demiş.

— Haksızlık ediyorsun, Ali Usta'nın ipiyle kuyuya inilir ama aynı ipe çıkılır mı çıkılmaz mı orasını bilmem, deyince çevresinde bulunanlar, gülüşmüşler.

Bu metindeki altı çizili deyim aşağıdaki sözlerden hangisi karşılamaz?

- A) İnanılmaz B) İtimat edilmez C) Değer verilmez D) Güvenilmez

6. Genellikle gerçek anlamından uzaklaşmış birden çok sözcükten oluşan, bir kavramı ya da durumu kısa ve öz biçimde anlatmak için kullanılan kalıplaşmış söz gruplarına “deyim” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde “göz” sözcüğü deyim içinde kullanılmamıştır?

- A) Masanın gözlerinden birinde yedek piller olmalı.
B) Maçtan sonra açlıktan gözü dönmüş bir hâlde evin yolunu tutmuştu.
C) Beğendiğimiz arabaya alıcı gözüyle bakmıştık.
D) Marketin yanında bir sütçü dükkânı gözüme ilişti.

7. Yusuf, karışık şekilde verilen açıklamaların hangi deyimlerle ilgili olduğunu belirleyecektir. Yusuf, deyimlerle anlamlarını aşağıdaki gibi eşleştirmiştir.

AÇIKLAMALAR

I. Çok konuşarak başkalarının söz söylemesine, konuşmasına engel olmak

II. Bir mal, para, değer yargısı vb. maddi veya manevi varlığın elden çıkarılmasını kabul etmek

III. Başarıdan, gururdan, sevinçten çok mutlu duruma getirmek, aşırı heyecanlandırmak

IV. Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek

DEYİMLER

K. Ağız açtırmamak

L. Baş döndürmek

M. Gözden çıkarmak

N. Dil dökmek

Buna göre, Yusuf'un yaptığı eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

- A) I - M B) II - L C) III - K D) IV - N

DEYİMLER

1. Türkçemizde "Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak" anlamında kullanılan "almak" sözcüğü pek çok deyimde kullanılmaktadır. Örneğin, bir işi gereken süre içinde bitirmemek, geciktirmek durumunu anlatmak için "ağırdan almak", karşısındakini konuşturarak birtakım şeyleri öğrenmek için "ağızından laf almak" deriz. Sert konuşan bir kimseye yumuşak bir dil kullanmak için "alttan almak" deyimini kullanırız. Bir kimseyi baskı ve etkisi altına almak durumunu anlatmak için de "göze almak" deriz.

Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Deyimler, bir olayı ya da durumu etkileyici bir şekilde anlatmak için kullanılan söz gruplarıdır. Örneğin "sıkıntı çekmek" anlamında - - - -, "birçok işle uğraşmak" anlamında - - - -, "kendi tutumundan şaşmamak" anlamında - - - - deyimini kullanılır.

Bu metinde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki deyimlerden hangileri getirilmelidir?

- A) başı göğe ermek - baltayı taşa vurmak - bildiğini okumak
B) bin dereden su getirmek - çorap söküğü gibi gelmek - burnunun dikine gitmek
C) başı dara düşmek - bin tarakta bezi olmak - ayak diremek
D) burnundan solumak - on parmağında on marifet - söz dinlememek

3. Bana şirkete girişimin üçüncü yılında bölüm amirliği görevi verildi. Çok güzel bir iş ama sorumluluk getiriyor. Bakalım bu işin altından nasıl kalkacağım?

Bu parçada kullanılan "işin altından kalkmak" deyiminin yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?

- A) Yoluna koymak B) Gemisini yürütmek
C) Sırtı yere gelmemek D) Üstesinden gelmek

4. I. Törende takdir belgesi alan çocuklar zil takıp oynadılar.
II. Hastanede çaresiz hâldeki hastaları görünce yüreğim ezildi.
III. O dik ve uzun yokuşu çıktım ama dizlerimin bağı çözüldü.
IV. Polisleri karşısında görünce hırsızın etekleri tutuştu.

Numaralanmış cümlelerin hangilerindeki altı çizili deyimler birbiriyle karşıt anlamlıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV

Aşağıdaki deyimleri ve anlamlarını inceleyiniz.

Eli varmamak: Bir işi yapmaya gönlü razı olmamak.

Gözünde tutmek: Çok özlemek.

Gözleri parlamak: Gözlerinde sevinç ve istek belirlemek.

Çene çalmak: Gevezelik etmek.

Kulak kabartmak: Belli etmeye çalışarak dinlemek.

Göze girmek: Davranış ve yetenekleriyle ilgi ve önem kazanmak.

Etekleri tutuşmak: Çok telaşlanmak.

Pireyi deve yapmak: Önemsiz bir olayı büyütme.

Karnı zil çalmak: Çok acıkmış olmak.

Kafa yormak: Bir iş, bir konu üzerinde çokça düşünmek.

Burun kıvrımak: Önem vermemek, küçümsemek, beğenmemek.

İçi ezilmek: Üzülmek, yüreği burkulmak.

İpe un sermek: Geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmak.

Hop oturup hop kalkmak: Öfke, heyecan vb. duygular sebebiyle yerinde duramaz olmak, kalkıp kalkıp oturmak.

Ayak bağı olmak: Bir yere gidilmesine veya bir işin yapılmasına engel olmak.

ÖRNEK

Deyimler; sözlerimizin anlaşılmasını kolaylaştıran, anlatımı renklendiren ve dakikalarca konuşarak ifade edemeyeceğimiz fikirleri bir çırpıda dile getiren kalıplardır. Bu kalıplar dilimize yerleşmiştir ve anlamları hemen herkes tarafından bilinir. Örneğin birini kandırmak için birçok sebep ileri sürüldüğünde - - -, her tehlikeyi göze alarak bir işe girişildiğinde - - -, tedbirsizlik edip sonu tehlikeli olabilecek bir işe girişildiğinde - - - deyimini kullanırız.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde boş bırakılan yerlerden herhangi birine getirilemez?

- A) ipe un sermek
- B) çürük tahtaya basmak
- C) bin dereden su getirmek
- D) canını dişine takmak

ÇÖZÜM

“Birini kandırmak için birçok sebep ileri sürmek” anlamında “bin dereden su getirmek”, “her tehlikeyi göze alarak bir işe girişmek” anlamında “canını dişine takmak”, “tedbirsizlik edip sonu tehlikeli olabilecek bir işe girişmek” anlamında “çürük tahtaya basmak” deyimleri kullanılır.

Yanıt A

5. Bir Fransız ressam, 19. yüzyılda Paris'te bir resim sergisi açmıştı. Sergiyi gezenlerden bir kişi, büyükçe bir şövalye tablosunun önünde uzun süre durup bakmış. Sonra da beğenmediğini ifade etmek için başını sallarmış. Bu durum ressamın ilgisini çekmiş ve adamın yanına gelerek sormuş:
- Bu tablo ile çok ilgilendiğiniz belli oluyor.
 - Evet, şövalyenin çizmesindeki körük kıvrımlarında hatalar var.
 - Pekiyi nasıl anladınız, işiniz bu mu?
 - Ben kunduracıyım, çizme dikerim, deyince ressam hemen tuvalini ve boyalarını getirerek adamın söylediği biçimde çizmeyi düzeltmiş ve gerçekten daha iyi olduğunu görmekten memnun olarak adama teşekkür etmiş. Fakat adam yine tablonun başından ayrılmadan bu kez de şövalyenin pantolonunda ve kemerinde de hatalar olduğunu belirtince bu çokbilmişliğe dayanamayan ressam:
 - Bak dostum demiş, sen kunduracısın, çizmeden yukarı çıkma!

Bu metindeki altı çizili deyimın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulananmak
- B) Farkında olmayarak birine dokunacak sözler söylemek, pot kırmak
- C) Sonucun kötü olacağını düşünerek korkuya kapılmak
- D) Bilmediği, aklının ermediği, yetkisi dışındaki bir işe karışmak

6. Aşağıdaki kartın arka yüzünde bir deyimın açıklaması verilmiştir. Açıklaması verilen bu deyim, kartın ön yüzüne yazılacaktır.

Kartın Ön
Yüzü

Kartın
Arka Yüzü

Herhangi bir konuda önde gitmek, öne-yak olmak.

Buna göre kartın ön yüzüne, aşağıda cümle içinde kullanılmış altı çizili deyimlerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Okulun karşısındaki kitapçıya uğrayanlar arasında Ahmet, başı çekiyordu.
- B) Kontrolü zorlaşan dümenle baş etmeye çalışıyordum ki teknenin yelkeni de yırtıldı.
- C) Kitaplık kolunda bizim desteklediğimiz aday başa güreşiyor.
- D) Sanatçının baş döndürücü betimlemeleri okuru âdeta o mekânlara taşıyor.

7. Yaşamımızda önemli bir yeri olan akıl sözcüğü pek çok deyimde kullanılmaktadır. Örneğin bir konuda birinin görüşünü sormak için “akıl danışmak” (I); bilmediği hâlde biliyormuş gibi davrananlar için “akıl hocalığı yapmak” (II); bir şeyi anlayamamak, kavrayamamak anlamında “aklı almamak” (III); davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak için “aklı başına gelmek” (IV) deyimini kullanırız.

Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “önemsiz bir durum karşısında kızarak kendisine daha büyük zarar verecek davranışta bulunmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) Senin bu hareketin pire için yorgan yakmaktan başka bir şey değil.
- B) Bildiğinden şaşmıyor, benim uyarılarıma hiç kulak asmıyordu.
- C) Çam devirdiğini anlayınca utancından yerin dibine geçti.
- D) İşini sağlam tutuyor, çürük tahtaya basmak için elinden geleni yapıyordu.

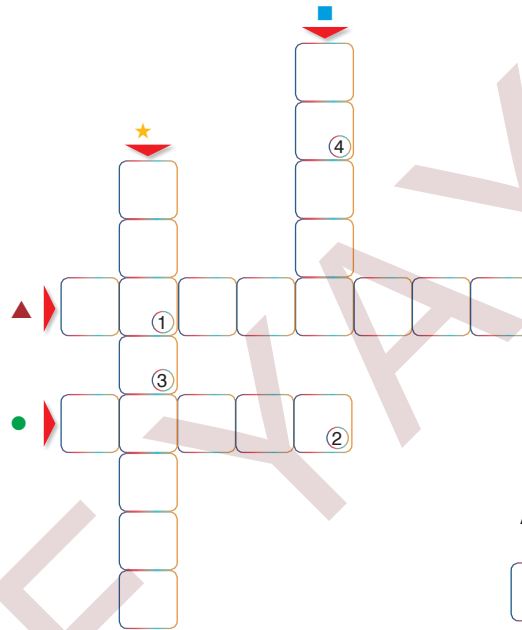
ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. Dil; bir kültür aktarıcısı, bir kültür taşıyıcısıdır. Bir milletin tarihi, değer ölçüleri, folkloru, müziği, edebiyatı, bilimsel birikimi, dünya görüşü o milletin kültürünün birer parçasıdır. Kültürel değerler yüzyılların süzgecinden süzüle süzüle kelimelerde, deyimlerde sembolleşerek hep dil hazinesine akıtılmakta, özünü orada saklamakta ve gelecek kuşaklara ulaşmaktadır.

Bu metindeki bazı sözcüklerin anlamları ■, ★, ●, ▲ simgeleriyle verilmiştir.

Bu sözcükleri metinden bularak aşağıdaki bulmacaya yerleştiriniz.

- Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık
- ★ Bir şeyin aslının, özünün bozulmasını önlemek, onu korumak
- Birkaçı bir araya geldiğinde bir bütünü oluşturan şeylerin her biri
- ▲ Bir bilgiyi veya değeri sonraki zamanlara taşıyan araç

ANAHTAR SÖZCÜK

Numaralanmış kutularda yer alan harfler "ANAHTAR SÖZCÜK" bölümüne yerleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi oluşur?

- A) K A R E B) K U L E C) K A L E D) K E D İ

2. I. İlginç fikirlerini bizimle paylaşınca onun hakkında farklı düşünmeye başladık.
 II. Bu bahçenin elmaları çok tatlı, narları ise oldukça ekşiymiş.
 III. Misafirimizin olur olmaz her şeye karışması babamı rahatsız etmişti.
 IV. Acele etmene gerek yok, enine boyuna düşündükten sonra kararını verebilirsin.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde zıt (karşıt) anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Bir sözcüğün sözlükte geçen ilk anlamına “gerçek anlam” denir.
- Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama “mecaz anlam” denir.
- Bir bilim, meslek ve sanat dalıyla ilgili özel bir kavramı karşılayan sözcüklere “terim anlamlı sözcük” denir.

Bu tanımlara göre,

- I. Nesrin teyzelerin kökü, Orta Asya Türklerine dayanıyormuş.
- II. Diş köklerindeki sızı artınca hastaneden randevu aldı.
- III. Kelimenin kökünü ve gövdesini bulmak için bazı kuralları bilmen gerekir.

cümlelerinde “kök” sözcüğünün kazandığı anlam özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Gerçek	Mecaz	Terim
A)	II	I	III
B)	III	II	II
C)	II	III	I
D)	I	II	III

4. Turgut, Türkçe dersinde aşağıdaki tabloda verilen cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin anlam özelliğini işaretlemiştir.

		SÖZCÜK ANLAMI					
		İkileme	Nitel Anlam	Yansıma	Eş Sesli	Mecaz Anlam	Terim Anlam
I.	<u>Alay</u> komutanı askerlere kısa bir konuşma yaptı.				✓		
II.	İzciler <u>birkaç</u> gün dağda kalacaklarmış.		✓				
III.	Kardeşim, <u>abur cubur</u> tüketmeyi çok seviyor.	✓					
IV.	Tenceredeki su, kısa bir sürede <u>kaynadı</u> .					✓	
V.	Küçük bir <u>tıkırtı</u> duysa hemen kulaklarını dikerdi.			✓			
VI.	Bugün <u>yer tamlayıcısını</u> öğrendik.						✓

Buna göre Turgut, tablodaki numaralı cümlelerden hangilerinde altı çizili sözün anlam özelliğini yanlış işaretlemiştir?

A) I ve II

B) II ve IV

C) III ve IV

D) V ve VI

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. “Dokunmak” sözcüğünün cümlede kazandığı anlam aşağıdakilerin hangisinde yanlış verilmiştir?

	Cümle	Anlam
A)	Sert rüzgâr esince kiraz ağacının dalları pencereye dokunuyordu.	Değmek, temas etmek
B)	Köşe yazarımız, bugünkü yazısında bilimsel konulara dokunmuş.	İlişkin, ilgili olmak, değinmek
C)	Hiçbir söz bana, Önder’in sözleri kadar dokunmamıştı.	İnsanın içine işlemek, duygulandırmak, etkilemek
D)	Masamdaki yazılı kâğıtlarına kimse dokunmasın, ben hemen geliyorum.	Almak, kullanmak

2. (I) Bernhard’ın çocukluğundan başlayıp hayatını anlattığı ve sonrasında yine başladığı yere döndüğü yaşam hikâyesi, onun diğer metinlerine ışık tutması bakımından da önemli bana kalırsa. (II) Bernhard’ın huysuzluğu, huzursuzluğu, öfkesi, kırılganlığı ve hayata karşı hissettiği her şey bu satırlar arasında var. (III) O, öyküleri ile döneminin zirvesine tahtını kurmuş bir yazardır. (IV) Hatta İtalyan edebiyatının birçok sanatçısı onu kendine üstat olarak kabul etmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) I. cümledeki altı çizili söz öbeğinin anlamı “kılavuzluk etmek”tir.
 B) II. cümlede, ikilemeye yer verilmiştir.
 C) III. cümlede, mecazlı bir söylem kullanılmıştır.
 D) IV. cümledeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısı vardır.

3. “Türk Edebiyatında Modernleşme” adlı kitabın sonunda yer alan (I) indeks ve (II) bibliyografyanın fotoğraflarını çekerek (III) faks yoluyla bana gönder. Bu arada hocamızla çektiğin bir (IV) selfieni de eklemeyi unutma.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin Türkçe karşılıkları aşağıda karışık olarak verilmiştir.

Türkçe Karşılığı

- Belgegeçer
- Özçekim
- Dizin
- Öykü

Buna göre numaralanmış sözcüklerden hangisinin Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Melek Hanım, Yahya Kemal’in çok (I) cıtkırlıdım, âşıklara karşı hürmetkâr olduğunu (II) belirtmiş. “Vuslat” isimli şiirini Celile Hanım için yazdığını, ona büyük aşk (III) beslediğini anlatmış. Birçok kez âşık olmuş ama hiçbir Celi le Hanım’ın (IV) yerini tutmamış.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin anlamları aşağıda verilmiştir.

Cümledeki Anlamı

- Yedirip içirmek, karnını doyurmak
- Aşırı incelik, dayanıksızlık ve çekingenlik gösteren (kimse)
- Onu aratmak
- Açıklığa kavuşturmak, göstermek

Buna göre numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

5. CÜMLELER

- ▶ Elli beş yaşındaki şoför, arabanın patlayan lastiğini kaşla göz arasında değiştirdi.
- ▶ Bana sorarsanız bu devir nasihat devri olmaktan çıktı.
- ▶ Demirin tozu ve pası gözlerimize dolmuştu.
- ▶ Kurbağa karada da soluk alır suda da.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin eş seslilerinin sözlük anlamı aşağıda verilmiştir.

SÖZLÜK ANLAMI

- ▶ Bazı top oyunlarında oyunculardan birinin topu takım arkadaşına geçirmesi
- ▶ Ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek
- ▶ Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman
- ▶ En koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı

Buna göre altı çizili sözcüklerden hangisinin eş seslisinin sözlük anlamı verilmemiştir?

A) Devir

B) Kara

C) Pas

D) Yaş

6. Aşağıda bazı söz sanatlarının açıklaması verilmiştir:

- ▶ Benzetme; aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan iki varlık ya da kavramdan, benzerlik bakımından güçsüz olanı, nitelikçe daha üstün olanın özellikleriyle anlatmadır.
- ▶ Tezat (karşıtlık), birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılmasıyla oluşan sanattır.
- ▶ Kişileştirme, insan dışındaki varlıklara insana ait özelliklerin, niteliklerin verilmesidir.
- ▶ Konuşturma, insan dışındaki varlıklara insan gibi söz söyletmedir.

Buna göre,

Gece gündüz, sabah akşam andığımız adını

Nasıl da unuttuk

Oysa daha anar anmaz adını

Ansızın patlayan bahara bir pencere açmışız gibi

Kış ortasında gülümseyiveren güneş gibi

Birden sıyrılıverip bulutlardan

Çıplak görülen can gibi

Doldururdun içimizi

Aydınlatırdın karanlıkları ve bizi

dizelerinde yukarıdaki söz sanatlarından hangisinin örneği yoktur?

A) Konuşturma

B) Kişileştirme

C) Benzetme

D) Karşıtlık

1. Aşağıda bazı kelimelerin anlamları ve bu anlamda kullanıldıkları cümleler verilmiştir. Bu kelimeleri cümlelerin içinden bularak bulmacanın satırlarına yazınız.

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						

ANLAMLAR

- Her iki yanında kendi türünden aynı nite-likte nesneler, durumlar bulunan
- Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, re-sim, film vb. vesika, doküman
- Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödev-lerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu

CÜMLELER

- İki belge ve birkaç fotoğrafı zarfa koyup gö-revli memura uzattım.
- Orta bölmeyi açıp çekmecelerden kenarla-rı yırtılmış bir kâğıt parçası çıkardı.
- Bizim kuşak teknoloji nedir bilmediği için telefon kullanırken güçlük çekiyoruz.

Buna göre, bulmacanın 4. sütununda yer alan harfler aşağıdakilerden hangisidir?

A)

A
G
A

B)

A
G
K

C)

A
E
A

D)

A
I
A

2. Ortaköy'e gitmek için yürüdüğümüz Çırağan Caddesi benim için en az Ortaköy kadar heyecan verici. Bu yol boyunca uzanan yüzyıllık çınarlar-dan bazıları çok kısa bir süre önce kesilmiş olsa da kalanlar o tarihî ve eşsiz dokuya eşlik etmeye devam ediyor. Her seferinde kızlara Kabataş Lisesini, Galatasaray Üniversitesini ve Çırağan Sarayı'nı bıkmadan ilk de-fa görüyormuşçasına yeniden gösteriyorum.

Bu metinle ilgili,

- "Bir durum karşısında ne yapacağını bilememek, şaşırarak" anlamı-na gelen sözcük kullanılmıştır.
- "yüzyıllık, kısa" sözcükleri nicel, "tarihî, eşsiz" sözcükleri nitel anlama sahiptir.
- "tarihî dokuya eşlik ediyor" sözünde kişileştirme söz sanatına başvurulmuştur.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız II

B) Yalnız III

C) I ve II

D) II ve III

3.

Boş

1. İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı: "Yaralı kaymakamla iki emir eri de boş kalan kompartımana rahatça yerleştiler." 2. Görevlisi olmayan (iş, görev): "Boş kadroya atama yapıldı." 3. Yapılacak işi olmayan, işsiz: "Bu sabah boşum, gelebilirsin." 4. Anlamsız: "Onun boş bakışlarından rahatsız oldum." 5. Bilgisiz: "Boş bir insan, hiçbir soruma cevap veremedi." 6. Bir işe yaramayan, yararsız: "Birbirimizi boş tesellilerle aldatacak değiliz." 7. Habersiz, hazırlıksız bir biçimde: "Muhabirin sorusuna boş yakalandım."

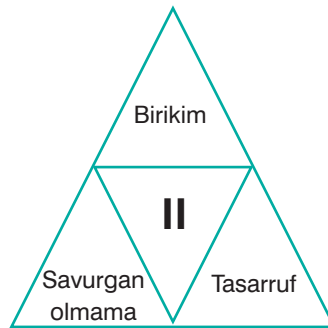
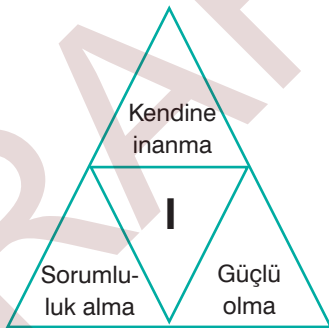
Mecaz anlam, sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşıp kazandığı yeni anlamdır. Türkçe Sözlük'te sözcüğün mecaz anlamı "mec." kısaltmasıyla gösterilir.

Buna göre "boş" sözcüğünün yukarıdaki açıklamalarından hangilerinde "mec." kısaltması kullanılmalıdır?

- A) 3, 4, 5 ve 7
C) 5, 6 ve 7

- B) 4, 5, 6 ve 7
D) 6 ve 7

4. Aşağıdaki şekillerde numaralanmış bölümlere, çevresindeki sözcük veya söz gruplarının çağrıştırdığı en uygun kavram yazılmak istenmektedir.

Buna göre, numaralanmış yerlere getirilecek kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Öngörü	Tutumluluk	Öz güven
B)	Öz güven	Öngörü	Tutumluluk
C)	Öz güven	Tutumluluk	Öngörü
D)	Tutumluluk	Öz güven	Öngörü

TEST - 1

FİİLİMSİLER

1.

İleri atılıp sellercesine
Göğsünden vurulup tam ercesine
Bir gül bahçesine girercesine
Şu kara toprağa girenlerindir

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Biri zarf-fiil, diğeri sıfat-fiildir. B) İkisi de zarf-fiildir.
C) Biri sıfat-fiil, diğeri isim-fiildir. D) Biri zarf-fiil, diğeri isim-fiildir.

2.

- I. Öyle denizlere gitmişti ki üzerinde dağlardan, adalardan büyük buz parçaları yüzüyordu.
II. Gemisi altın, gümüş, inci, elmas, esir dolu olarak vatan dönerken oğlu Turgut, Çanakkale önlerinde doğmuştu.
III. Altmış yaşını geçtikten sonra efendisi sözde onu azat etti; bu, azat etmek değil, sokağa atmaktır.
IV. İhtiyar esir, bu bakımsız bağın içindeki eski kulübeyi buldu ve bu kulübeye yerleşti.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde herhangi bir fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

3.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan eyleminin türü yanlış verilmiştir?

	Cümle	Eyleminin Türü
A)	Misafirler akşamüstü yediye çeyrek kala geldi.	Zarf-fiil
B)	Güler yüzün etkisiyle insan, yaşama farklı bakar.	Sıfat-fiil
C)	Felaket, insana hiç tanımadığı dert ortakları kazandırır.	Zarf-fiil
D)	Çalışmayı çok sever, yaşamını buna göre planlar.	İsim-fiil

4.

I.	Bu sene havalar kurak gittiği için üreticilerin geliri bir hayli düştü.
II.	Sene sonuna doğru defterlerimde yazı yazacak bir karış yer kalmazdı.
III.	Fabrikalarda durmadan çalışan işçilerin sağlığı zamanla bozulur.
IV.	Kazmayı küreği aldım ve güneşli bir bahar günü bağın yolunu tuttum.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde herhangi bir fiilimsi kullanılmamıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

A) Bu havada bot ile denize açılmak tehlikelidir.

B) Dünkü sel birçok aracı da denize sürüklemiş.

C) Gözlüğünü görünür bir yere koymalısın.

D) İş yerinden çıkınca kot pantolon giyerdi.

6. (I) Sabahın köründe yollara dökülen insanlar telaşlı telaşlı yürüyor. (II) İlk otobüsü kaçırmamak için hızlı atıyorlar adımlarını. (III) Otobüs durağa altıya beş kala geliyor ve yolcular derin bir nefes alıyorlar. (IV) Fazla beklemeksizin uykulu gözlerle otobüse doluşuyor yolcular.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangilerinde aynı tür fiilimsi kullanılmıştır?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve III

D) III ve IV

8. (I) Kırk yıl düşünseniz olmaz, bulamazsınız; yaşamın bir anında kendiliğinden çıkıverir olağanüstü bir manzara karşınıza. (II) İşte geçen akşam ben, Samanyolu'na varınca ya değin pırıl pırıl, inanılmaz güzellikteki evreni, o küçücük havuzun içinde gördüm. (III) Gök yıldız kesmişti ve tümü o dupduru pınarın içine sığıvermişti; o an evren, o üç adımlık suyun içindeydi. (IV) Öylesine çekiciydi ki suyun dipten çıkışıyla derinlerinde oluşan manzara, sanki evren dalgalanıyordu havuzun sularında.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve IV

D) III ve IV

7. Dinmiş denizin şarkısı, rüzgâr uyumakta (I) Rıhtım boyu sonsuz bir üzüntüyle karaltı Can verdi kışın sunduğu (II) taslarla zehirden Her gonca kızıl bir gül açarken (III) yolumuzda Üstündeki son dallar ağarmış diye birden Pas tuttu (IV) nihayet suların rengi havuzda

Bu dizelerde geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi zarf-fiildir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

9. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi niteliğini yitirmiştir?

A) Pikniğe giderken yanınıza içecek almayı da unutmayın.B) Dalgaların kıyıya getirdiği kütükleri her gün düzenli olarak topluyor musunuz?C) Planlı çalışmayı öğrenince zaman kaybım da ortadan kalktı.D) Korkmadan işin üstüne üstüne gitmelisin, aksi hâlde başarısız olursun.

SÖZCÜKTE ANLAM

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim kullanılmıştır?

- A) Bu olaya en kısa zamanda bir açıklık kazandırmalıyız.
- B) Satmak için getirdiği ürünleri tezgâha tek tek dizdi.
- C) Hak etmediğim o sözler bana çok ağır geldi.
- D) Sevddiği insanların adını son nefesine kadar ağzından düşürmedi.

2.
Başıma güneş geçmiş sanırım.
Şöminedeki odunlar sönmüş, kuru bile geçmişti.
Ciğerlerine geçen soğuk onu perişan etmişti.
Pazardan aldığı karpuzun içi geçmiş.

“Geçmek” sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

3. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükte, verilen anlam özelliği yoktur?

	Anlam	Kullanım
A)	Gerçek anlam	İnsan uzun zaman <u>soğuk</u> havada kalırsa hastalanabilir.
B)	Nitel anlam	İnsan <u>sıkıcı</u> bir romanı sonuna kadar nasıl okuyabilir?
C)	Somut anlam	Hayallerimizi daha çok, <u>özlemlerimiz</u> üzerine kurarız.
D)	Yan anlam	Bu dağ <u>başında</u> yalnız başına nasıl yaşıyor ki?

4. Her insan iki kişidir: birincisi karanlıkta uyanık, ikincisi aydınlıkta saftır.

Bu cümlede mecaz anlamıyla kullanılan sözcük, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uyanık
- B) Kişi
- C) İnsan
- D) Birincisi

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz yansıma değildir?

- A) Bir tıkırtı duyarsam mümkün değil uyuyamam.
- B) Biz suyun şırıltı şırıltı akanını daha çok severiz.
- C) Zamanla öğrendim ki düşünceler de eşyalar gibi pas tutabilir.
- D) Gece boyunca şakır şakır yağmur yağdı, uyuyamadık.

6. Susarak anlattım bütün gizliyi

Sakladım duygumu ben konusarak

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerin anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Gönülümü gönlüne bağla bir zaman
Korkma, çöz anılar unutulursa bir gün
- B) Bir uyku bölmezse anılarımı
Korkarım çıldırtır bu hayal beni
- C) İyi insanlar hep kazandı bu dünyada
Yaya kaldı, kötü insanlar
- D) Gümüş paralar, altın çelenkler almışım
Defne dalları konmuş başıma, kanmamışım

7. Aşağıda bazı söz sanatlarının açıklaması verilmiştir:

- Mübalağa (abartma); bir niteliği, olduğundan çok üstün veya aşağı gösterme sanatıdır.
- Kişileştirme (teşhis), insana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara verilmesiyle gerçekleşen sanattır.
- Benzetme (teşbih), zayıf olan bir varlığın güçlü olan bir varlığa herhangi bir yönüyle benzetilmesi sanatıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde, açıklaması verilen sanatlardan herhangi birine yer verilmemiştir?

A) İnsanlar içinde de çoktur ala kargalar
Ötekinin berikinin eserini çalar
Yutturmaya çalışırlar herkese

B) İnanma, kuşlar bu yalanı
Her bahar söyler
İnanma ceketim, inanma

C) Güneş her akşam batıp her gün doğuyorsa
Çiçekler solup solup tekrar açıyorsa
Neden korkulur hayatta söyleyin bana

D) Ardın sıra koştum dönersin diye
Kıyametler koptu, sen hiç duymadın
Gece gündüz geçer hayalin gözümden

8. Jeolojik devirlerde kıtalardan koparak meydana gelen ve-
ya bazı kara parçalarının çökmesi ile yahut denizlerin yük-
selerek bazı kara parçalarını kaplamasıyla meydana gel-
miş adalar vardır.

Numaralanmış sözcüklerin hangisi soyut anlamda kul-
lanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok deyim kullanılmıştır?

- A) İnsan bir defa dile düştü mü kendini kurtaramaz.
B) İhtiyaç sahibine el uzatır, onlar için elinden geleni ya-
par.
C) Sadece kendi işi ile ilgilenir, kimsenin emeğine göz
dikmez.
D) Annesini çok özlediğinde haber vermeden gelmiş.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "harcamak" sözcüğü
karşısında verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

	Cümle	Anlamı
A)	Çoluk çocuğu uğruna ken- dini harcadı.	Feda etmek
B)	Bir delilik yaptı ve otobüs- teki kız için Arzu'yu harca- dı.	Birinin değer ve onu- runu kırıcı bir durum yaratmak
C)	Bütün gününü mutfakta harcayıp çeşitli yemekler yapıyor.	Bir şey yapmak için kullanmak, tüketmek
D)	İki maaşımı eğitimine har- cadığım öğrenci, köye mü- hendis olarak dönmüştü.	Zarara uğramak, za- rar etmek